

**TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA SANAT DALI
MÜZECİLİK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MÜZELERİN ARAŞTIRMA İŞLEVİ VE MÜZELERDE
ARAŞTIRMA FAALİYETLERİ YÖNETİMİ ÜZERİNE
BİR DEĞERLENDİRME**

**ECE IRMAK
09714003**

**TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. HALE ÖZKASIM**

**İSTANBUL
2013**

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA SANAT DALI
MÜZECİLİK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MÜZELERİN ARAŞTIRMA İŞLEVİ VE MÜZELERDE
ARAŞTIRMA FAALİYETLERİ YÖNETİMİ ÜZERİNE
BİR DEĞERLENDİRME

ECE IRMAK
09714003

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih:
Tezin Savunulduğu Tarih:

Tez Oy Birliği / Oy Çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

	Unvan Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı	: Yrd. Doç. Dr. Hale ÖZKASIM	
Jüri Üyeleri	: Prof. Tomur ATAGÖK	
	Yrd. Doç. Dr. Nevra ERTÜRK	

İSTANBUL
OCAK 2013

ÖZ

MÜZELERİN ARAŞTIRMA İŞLEVİ VE MÜZELERDE ARAŞTIRMA FAALİYETLERİ YÖNETİMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Ece Irmak

Ocak, 2013

21. yüzyılın başlarında müzecilik alanında iletişim temelli bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu yaklaşımla birlikte müzenin işlevleri koruma, araştırma ve iletişim olmak üzere üç ana başlık altında toplanmıştır. Müzelerin koruma ve iletişim işlevlerine odaklanılırken diğer bir önemli işlev olan araştırmanın ne olduğunun ve kapsamına ne gibi faaliyetlerinin girdiğinin tespiti çoğu zaman yapılamamaktadır. Araştırma esasen müzenin var oluşunun temelinde yatar ve müzelerdeki işleyişin, işlevlerin ve etkinliklerin çekirdeğini oluşturur. Müze araştırması nesne ve alan araştırmasıyla başlar. Ancak bu işlev aynı zamanda birçok farklı çalışmayı da bünyesinde barındırmaktadır. Nesne ve alana yönelik araştırmaya ek olarak toplama, koruma ve iletişim gibi müze işlevlerine ilişkin araştırma ile izleyici araştırmaları, pazar araştırmaları ve yönetsel araştırmalar gibi müzebilimsel araştırmalar da müzelerde yürütülen araştırma faaliyetlerinin kapsamına girmektedir. Etkili bir araştırma işlevi yürütebilmek için önceden hazırlanmış bir faaliyet planına ve belirli bir politikaya ihtiyaç vardır. Temel işlev olan ve diğer bütün işlev ve hizmetlere dayanak oluşturan araştırma işlevine önem verilmeli ve araştırma faaliyetleri yönetim aşamaları etkin bir şekilde uygulanmalıdır. Tezde müzelerde araştırma faaliyetlerinin ne olduğunun ve neleri kapsadığının irdelenmesi ile araştırma faaliyetlerinin nasıl etkin bir şekilde yönetilebileceğinin ortaya konması amaçlanmıştır. Ayrıca dünyadaki örnekler bakarak bir değerlendirme yapılmış, araştırma işlevinin yerine getirilmesinin birçok açıdan toplum için faydalı olacağı ortaya konmuş, müzelerde araştırma faaliyetlerinin yeterli düzeyde yapılmasını engelleyen unsurlar tespit edilmiş ve bu unsurları ortadan kaldırmak için önerilerde bulunulmuştur. Tezde, konu ile ilgili ulusal ve uluslararası kitaplar, makaleler, tezler ve bildiriler incelenmiş ve müzelerde araştırma faaliyetlerinin ne şekilde uygulandığı saptanmıştır. Sonuç olarak konu hakkında genel bir değerlendirme yapılmıştır. Müzelerde araştırma faaliyeti yönetiminin bir araştırma birimi tarafından, araştırma politikasına dayanarak, üniversitelerle iş birliği kurarak ve uzmanlar ile gönüllülerden destek alarak ve en sonunda bulguları toplumla paylaşarak yapılması gerektiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: müze, müze işlevleri, araştırma işlevi, koleksiyon, araştırma faaliyeti yönetimi, araştırma politikası.

ABSTRACT

RESEARCH FUNCTION OF MUSEUMS AND AN EVALUATION ON MANAGEMENT OF RESEARCH ACTIVITIES IN MUSEUMS

Ece Irmak

January, 2013

In the beginning of the 21st century, a communication-based approach has been embraced in museology. Regarding this approach, the main functions of the museums have been divided into three groups: preservation, research and communication. Preservation and communication are the functions that have generally been focused. Research has usually been underestimated; the context and content of this function has not been clearly stated. Research is the key function in museums and serves as a base for other functions and services. Museum research begins with object-based and subject area research. But, it also includes different types of research. In addition to object-based and subject area research, museum research includes research on museum functions such as acquisition, preservation and communication and also museological research such as audience research, market research and management research. An operational plan and a policy are needed to conduct an effective research function. Museums should attach importance to the research which is the key function and base for all functions and services and also organize the management of museum research effectively. In this thesis, the goal is to clarify the research activities in museums and the content of the museum research and also to mention the effective management of research. Furthermore, a few different samples in museums abroad regarding museum research are examined. It is pointed out that conducting research activities contributes to the development of the public. In the thesis, the factors preventing the museums from conducting research activities are also stated and some suggestions are offered to eliminate these factors. Books, articles, thesis and proceedings are examined. Thus, the research activities in museums are tried to be determined. As a conclusion, an overall assessment about the issue is made. As a result of this research, it has been revealed that the research activities should be conducted by a research department according to a research policy in collaboration with universities, specialists, fellows, students and volunteers and the results of these research activities should be shared with the public.

Keywords: museum, museum functions, research function, collection, research management, research policy.

ÖNSÖZ

Müzelerde araştırma faaliyetlerinin ne olduğunu ve neleri kapsadığını irdelemek, araştırma faaliyetlerinin nasıl etkin bir şekilde yönetilebileceğini ortaya koymak, müzelerde araştırma faaliyetlerinin yeterli düzeyde yapılmasını engelleyen unsurları tespit etmek ve müzelerde araştırma işlevinin toplum için önemini ortaya koymak amacıyla oluşturulan bu tezde, dünyadaki örnekler hakkında bir değerlendirme yapılarak müzelerde araştırma faaliyetlerinin etkili bir şekilde ve yeterli bir düzeyde yapılabilmesi için önerilerde bulunulmuştur.

Çalışmamda görüş ve önerileriyle bana yol gösteren ve sonsuz destek olan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hale ÖZKASIM’a, bu konu üzerinde çalışmamda beni teşvik eden ve çalışmam süresince bana yardımcı olan başta Yrd. Doç. Dr. Nevra ERTÜRK olmak üzere tüm bölüm hocalarıma, yüksek lisans programına katılmamda ve devam etmemde hoşgörü ve yardımlarını esirgemeyen 2008 yılından bu yana görev yaptığım İstanbul Deniz Müzesi Komutanı ve personeline, araştırmamda ve kaynaklara erişmemde yardımcı olan yurt içi ve yurt dışı tüm müze yetkililerine teşekkürü bir borç bilirim.

Her zaman yanımda olduğunu hissettiren ve desteklerini benden esirgemeyen canım arkadaşım Nilay GÜZELOĞLU’na, zor dönemlerimde yardımlarıyla hep yanımda olan ve bana olan inançlarını hiçbir zaman kaybetmeyen sevgili arkadaşlarım Berfu DEMİR ve Serap KAYMAK’a, benim kahrımı çeken ve destekleriyle hep yanımda olan sevgili eşim Engin IRMAK’a, bana ikinci bir aile olan ve sevgilerini hiçbir zaman benden esirgemeyen Cem IRMAK ve Memnune IRMAK’a, canımdan çok sevdiğim canım annem Mine ÇETİN’e ve hep yanımda olduğunu bildiğim canım babam Kudret ÇETİN’e sonsuz teşekkür ederim.

Ece IRMAK

İstanbul; Ocak, 2013

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TEZ ONAY SAYFASI	
ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ	1
2. MÜZELERİN İŞLEVLERİ	5
2.1. Koruma İşlevi	8
2.2. Araştırma İşlevi	9
2.3. İletişim İşlevi	12
3. MÜZELERDE ARAŞTIRMA	14
3.1. Araştırmanın Tanımı	14
3.2. Araştırma Faaliyetlerinin Kapsamı	16
3.2.1. Müze Koleksiyonlarına ve Alana Yönelik Araştırma	21
3.2.2. Müzebilime Yönelik Teorik Araştırma	25
3.2.3. Müzebilime Yönelik Teknik Araştırma	27
3.2.3.1. Konservasyon Araştırması	28
3.2.3.2. İzleyici Araştırması	30
3.2.3.3. Pazar Araştırması	34
3.2.3.4. Eğitsel Araştırma	40
3.2.3.5. Yönetimsel Araştırma	42
3.2.4. Kurum Olarak Müzelere Yönelik Araştırma	45
4. ARAŞTIRMA FAALİYETLERİ YÖNETİMİ	47
4.1. Araştırma Faaliyetleri Yönetimi Kavramı	47
4.2. Araştırma Faaliyetleri Yönetimi Aşamaları	51
4.2.1. Araştırma Birimi: Deutsches Museum	53
4.2.2. Araştırma Politikası: Victoria and Albert Museum	59
4.2.3. Müze Personeli ve Araştırma Olanakları:	
The National Museum of Denmark	63
4.2.4. Müze ve Üniversite İş Birliği:	
The Canadian Museum of Nature	64

4.2.5. Stajyer ve Akademisyen Desteği:	
The Metropolitan Museum of Art	68
4.2.6. Araştırma ve Toplumla İletişim:	
Swedish Museum of Natural History	70
5. ARAşTIRMA FAALİYETLERİ YÖNETİMİ: SORUNLAR VE ÖNERİLER	75
5.1. Sorunlar	75
5.1.1. Devlet Politikasından Kaynaklanan Sorunlar	77
5.1.2. Müze Yönetiminden Kaynaklanan Sorunlar	77
5.1.3. Müze Personelinden Kaynaklanan Sorunlar	79
5.1.4. Finansal Sorunlar	80
5.2.Öneriler	81
6. DEğERLENDİRME VE SONUÇ	85
KAYNAKÇA	88
EKLER	97
Ek 1. Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği	97
Ek 2. Victoria and Albert Museum Araştırma Politikası	108
Ek 3. Swedish Museum of Natural History Sergi Fotoğrafları ...	119
Ek 4. “Working the Earth” Konulu Kitapçıktan Örnek Sayfalar..	121
Ek 5. Darwin’s Evolution Sempozyumu Posterı	126
ÖZGEÇMİş	127

ŞEKİLLER LİSTESİ

		Sayfa No
Şekil 1:	Müzelerde Program Geliştirmede Etkileşimli Yaklaşım	34
Şekil 2:	İzleyici Gelişim Modeli	39

KISALTMALAR

AAM	: American Association of Museums
AASLH	: American Association for State and Local History
CEO	: Chief Executive Officer
ICOFOM	: International Committee for Museology
ICOM	: International Council of Museums
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

1. GİRİŞ

21. yüzyılın başlarında müzecilik alanında iletişim temelli bir yaklaşımın benimsenmesiyle birlikte müzelerin temel işlevleri koruma, araştırma ve iletişim olarak belirlenmiştir. Müzelerin koruma ve iletişim işlevlerinin ne olduğu ve kapsamlarına ne gibi hizmet ve etkinliklerin girdiği daha açık ve netken, araştırma belki de müzelerin doğası gereği var olduğu için, bu işlevin içeriği, kapsamı ya da önemi pek fazla telaffuz edilmemiştir. Bu durum araştırma işlevinin göz ardı edildiği anlamına gelmese de, devlet politikası, müze yönetimi, finans ve kadro sorunları gibi farklı nedenlerle giderek geri plana itildiğini göstermektedir. Bir konuya gereken önemin verilmesi, konunun içeriğinin bilinmesiyle doğru orantılıdır. Ne olduğu konusunda belirsizliklerin olduğu bir işin etkili bir şekilde yürütülmesi ve yönetilmesi de imkânsızdır. Dolayısıyla, temel işlev olan ve diğer bütün işlev ve hizmetlere dayanak oluşturan araştırma işlevi belirsizlikler, tartışmalar ve sorunlar nedeniyle ikinci plana itilmiş görünmektedir. Oysa iletişim temelli yaklaşımın gereği olarak araştırmanın kapsamı günden güne genişlemiştir. Bu da müzenin araştırma işlevinin ne olduğu, kapsamına nelerin girdiği gibi tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

Öte yandan müzenin araştırma işlevi, geniş kapsamı nedeniyle, uygulama açısından karmaşık ve muğlak görünse de yabancı kaynaklarda;

- araştırma faaliyetlerinin belirli bir politika dâhilinde yürütülmesinin ve
- müzelerde ayrı bir araştırma biriminin bulunmasının

gerekliliği konularında bir fikir birliği bulunmaktadır. Konu bu yönleriyle incelenmeye değer olmasının yanı sıra hem teorik hem de pratik yönünü bir arada ele alan literatür eksikliği de dikkat çekicidir. Diğer bir deyişle, müzelerde araştırma işlevinin kapsamı, içerdiği faaliyetlerin neler olduğu ve tüm bu faaliyetlerin nasıl yürütülmesi gerektiğine dair bilgileri bir arada ele alan yerli ya da yabancı bir kaynak mevcut değildir. Ayrıca diğer işlevlerle karşılaştırıldığında, bu işlev üzerine yapılan

Çalışmaların sayısı oldukça azdır. Koruma ve iletişim üzerine birçok çalışma yapılmışken, müzelerin araştırma işlevi üzerine yapılan çalışmaların sayısının az olması da literatürdeki eksikliği gözler önüne sermektedir.

Müzenin toplumsal rolünü gerçekleştirmesinde en önemli dayanaklardan biri olarak araştırma işlevine dikkat çeken, içerik ve kapsamını irdeleyen ve bu faaliyetlerin etkin şekilde yürütülmesini sağlamak üzere öneriler sunan bu çalışmanın önemi de, ilişkili konuları bir arada ele alan ve değerlendiren bir çalışma olmasıdır. Aynı zamanda bu çalışma, müzelerin araştırma işlevi ve araştırma faaliyetleri yönetimi konularında yapılan Türkiye’deki ilk çalışma olması sebebiyle de dikkat çekicidir.

Konusu “Müzelerin Araştırma İşlevi ve Müzelerde Araştırma Faaliyetleri Yönetimi zerine Bir Değerlendirme” olan bu çalışmanın amacı; müzenin toplumsal rolünü gerçekleştirmesinde, araştırma faaliyetlerinin etkin şekilde yürütülmesinin yeri ve önemini ortaya koymaktır.

Bu amaçla çalışmada, müzenin araştırma işlevlerinin önemi, içerik ve kapsamının belirlenmesi ve müzelerde araştırma faaliyetlerinin etkin şekilde gerçekleştirilememesine neden olan faktörler ele alınmış ve bu sorunların czmne yönelik öneriler sunulmuştur. Araştırma Faaliyetleri Ynetimi¹ kavramı ve uygulamaları ise, müzelerde araştırma işlevinin kapsamının belirlenmesinin ardından, söz konusu işleve yönelik ön plana çıkan uygulamaların gerçekleştirildiği örneklerin incelenmesi sonucunda çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu doğrultuda, önerilerin geliştirilmesinde de Araştırma Faaliyetleri Yönetimi, çeşitli aşama ve uygulamalarıyla esas alınmıştır.

Çalışmanın giriş kısmından sonra gelen ikinci bölümünde müzenin işlevlerinin tarih içinde geçirdiği değişimlerden bahsedilmiş ve iletişim temelli anlayışla birlikte koruma, araştırma ve iletişim olmak üzere üç ana başlık altında toplandığı ortaya konmuştur.

¹ Yabancı kaynaklarda, araştırma faaliyetlerinin organize ve idare edilmesi “management of research activities” ya da “research management” şeklinde ifade edilmiştir. Müzecilik alanına ilişkin yerli kaynaklarda bu anlama gelen bir terimle karşılaşılmamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada araştırma faaliyetlerinin organize ve idare edilmesi işi “araştırma faaliyetleri yönetimi” şeklinde ifade edilmiştir. “Araştırma yönetimi” şeklinde ifade edilmesi de mümkün olmasına rağmen, müzelerde gerçekleştirilen araştırma faaliyetlerinin çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda “araştırma faaliyetleri yönetimi” ifadesinin daha uygun olduğu görülmektedir.

Üçüncü bölümde müzelerde araştırma konusu ele alınmıştır. Müzelerde araştırmanın ne anlama geldiği irdelenmiş ve kapsamına nelerin girdiği tespit edilmiştir. Araştırma faaliyetleri sınıflandırılmış ve kapsamına giren araştırmaların anlam ve içerikleri tek tek ortaya konmuştur.

Dördüncü bölümde araştırma faaliyetlerinin etkili bir biçimde yönetilebilmesi için gerekenler tartışılmış; dünyadaki örnekler incelenerek aşamalarıyla birlikte etkin bir araştırma faaliyeti yönetimi ortaya konmuştur.

Beşinci bölümde müzelerde araştırma faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyen faktörler ele alınmış; olumsuz faktörlerin ortadan kaldırılmasını ve araştırma faaliyetlerinin etkili bir biçimde yönetilmesini sağlayacak önerilerde bulunulmuştur.

Altıncı bölüm değerlendirme ve sonuç bölümüdür. Genel bir değerlendirme yapılarak müzelerin araştırma işlevinin önemi ile müzelerde araştırma faaliyetleri yönetiminin gerekliliği vurgulanmıştır.

Bu çalışmada, araştırma faaliyetleri yönetiminin her bir uygulama ve aşamasına ilişkin genel bir açıklama yapılmış ve bu açıklama örnekle pekiştirilmiştir. Her bir uygulamanın ya da aşamanın ne şekilde yönetildiği ve uygulama yöntemleri tek tek açıklanmamış, bunun yerine çalışmanın amacına uygun olarak, araştırma faaliyetleri yönetimine dair yerine getirilmesi gereken unsurlar genel anlamıyla ortaya konmuştur. Bu bağlamda araştırma faaliyeti yönetimi uygulamaları ilk bakışta koleksiyon tabanlı uygulamalar gibi görünmektedir. Çünkü her araştırma faaliyeti her müzede sürekli istihdam edilen ekip ya da uzmanlarla düzenli bir şekilde uygulanmak zorunda değildir. Nitekim araştırma faaliyetleri projeler gibi dönemsel çalışmalar da olabilir. Bu nedenle her bir araştırma türüne ilişkin araştırma faaliyeti yönetimi uygulamalarını açıklamak mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada, araştırma faaliyetlerinin etkili bir şekilde yönetilmesi için gereken unsurlara dikkat çekilmiştir.

Çalışmada, konu ile ilgili ulusal ve uluslararası alanda literatür taraması yapılmış ve yurt dışındaki müzelerde araştırma faaliyetlerinin uygulanıp uygulanmadığı ya da ne ölçüde uygulandığı araştırılmıştır. Konu ile ilgili çok fazla Türkçe kaynak bulunmadığından ağırlıklı olarak yabancı kaynaklar taranmıştır.

Konunun tam anlamıyla ortaya konabilmesi için müzelerde araştırma faaliyetleri yönetimi örneklendirilmiş, uygulamalarıyla örnek teşkil edebilecek müzeler

belirlenmiştir. Türkiye’de henüz araştırma faaliyeti yönetimine örnek oluşturabilecek, yönetim aşamalarının tam olarak uygulandığı bir müze olmaması nedeniyle örnekler yurt dışındaki müzelerden seçilmiştir. Bunun bir diğer nedeni de Türkiye’de müzelerde araştırma faaliyetlerini yürütecek personelin görev tanımlarının net olmaması, iş yükünün çeşitli ve fazla olması, bu sebeple de araştırmanın, “araştırma faaliyeti yönetimi” kapsamında gerçekleştirilememesidir. Türkiye’de Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği (Ek 1)’nin 10. maddesinde (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, [10.06.2012]) belirtildiği üzere müze uzmanının, taşınır kültür varlıklarının müzelere kazandırılması, tasnifi, tescili, envanteri, katalog fişlerinin düzenlenmesi, sergilenmesi, depolanması, korunması, mekanik temizliği, tanıtımı, yayımı, güvenlik tedbirlerinin alınması gibi işleri yürütmesi ve yeterli personelin bulunmadığı müzelerde eksik personelin görevlerini de üstlenmesi nedeniyle araştırma; kısıtlı zaman ve olanaklarla, yalnızca nesneye ilişkin bilginin üretilmesine yönelik, müze-toplum ilişkisinin kurulup geliştirilmesine katkı sağlamayacak şekilde gerçekleştirilebilmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada, bünyesinde araştırma birimi bulunan, araştırma faaliyetlerinin çok çeşitli ve farklı uzmanlık alanlarında yürütüldüğü Batı müzelerine odaklanılmıştır. Bu bağlamda, araştırma faaliyetleri yönetiminde dikkat çekici uygulamaları olan müzeler arasından, çeşitli ülkelere, farklı tür koleksiyonlara sahip müzeler seçilerek örnek olarak verilmiştir. Nitekim müze-toplum ilişkisinde araştırmanın önemini ortaya koyan bu çalışma beraberinde söz konusu ilişkiyi henüz tam olarak gerçekleştirememiş Türkiye müzeleri için de öneriler getirilmesinin gerekli olduğunu düşündürmüştür. Araştırma işlevinin tek tek müzeler bazında değil, genel anlamıyla araştırma faaliyetleri yönetimi anlayışına uygun öneriler şeklinde ele alınması da bu nedenledir.

Müzelerde araştırma faaliyetlerinin ne olduğunu, içeriğini, önemini, nasıl yürütülmesi gerektiğini ve yönetim uygulamalarını ele alan bu çalışma, müzelerin, müze personelinin, araştırmacıların ve öğrencilerin faydalanabileceği bir kaynaktır. Aynı zamanda bu çalışma, gelecekte bu konu üzerinde yapılacak çalışmalar için de teşvik edici bir kaynak niteliğindedir.

2. MÜZELERİN İŞLEVLERİ

Müzeler, toplumların kültürel değerlerini toplamak, korumak, sergilemek, hem günümüze, hem de geleceğe ışık tutmak ve topluma katkı sağlamak amacıyla toplum yararına hizmet veren kurumlardır. Müzeler sadece alanına göre nesne toplayan, bu nesneleri koruyan, bir koleksiyon dâhilinde sergileyen kurumlar değil, aynı zamanda sahip olduğu koleksiyonları eğitim, araştırma, iletişim amacıyla toplumun gelişimi ve zevk alması için toplumla paylaşan kurumlardır. Bu çerçevede müzelerin temel sorumlulukları toplama, koruma, belgeleme, araştırma, eğitim ve sergilemedir. Müzelerin bu sorumluluklardan bir ya da birkaçını yerine getirmemesi diğer işlevlerini de etkileyecektir (Weil, 2004, 74). Bütün bu sorumluluklar tarih içinde müzelerin işlevlerini de biçimlendirmiş ve sürekli gelişerek çağdaş müzeleri oluşturmuşlardır.

Müzelerin birer kurum olarak var olmalarından önce çeşitli topluluklar önemli olduklarını düşündükleri, değer verdikleri, beğendikleri ve nadir gördükleri nesneleri toplamış ve saklamışlardır. Toplanan nesneler çoğunlukla sanat eserleri, tarihsel değeri olan nadir nesneler, bilimsel açıdan önemli türler ve malzemeler, beğenilen, az bulunan, kutsal, değişik ve güzel olan, merak uyandıran nesnelerdir (Alexander, 1996, 9). Bu nesnelerin bir araya getirilmesi fikri Antik çağda, Klasik Yunan ve Roma dönemlerinde açık bir şekilde görülmektedir. Yücel (1999, 19)'in de vurguladığı gibi sanatsal ağırlıklı nesnelerin bilinçli bir şekilde toplanması ilk olarak Antik Yunan'da gerçekleşmiştir. Ayrıca krallar ve devlet adamlarının savaş ganimetlerini toplaması ve hazinelerini giderek zenginleştirmek istemeleri de koleksiyonculuğun başlamasını sağlamıştır. Batı'daki bütün bu girişimler doğrudan müzecilik düşüncesini taşımamakla birlikte koleksiyonların ve müzelerin ilk örnekleri olarak kabul edilmişlerdir.

Toplama Ortaçağ'da da benzer bir anlayışla süregelen ve toplanan nesneler gün geçtikçe çeşitlenmeye başlamıştır. Kilise ve manastırlarda dinî resimler ile dinî törenlerde kullanılan eşyaların toplanması özellikle adak ya da şükran amacıyla

kiliseye sunulan nesnelerin çeşitliliği ile zengin bir birikim oluşturmuştur. Ayrıca dönemin soylularının kıymetli, az rastlanır, ilgi çekici nesnelere ve sanat eserlerine olan meraklarıyla birlikte toplamaya olan ilgi de giderek artmış, sikkeler, madalyonlar ve değerli taşlar soyluların topladığı nesneler arasında başı çekmiştir (Yücel, 1999, 21). Ancak bütün bu nesneler kişisel koleksiyonlar olarak kalmış ve nadir olarak halka açılmıştır.

Rönesans döneminde, Batı’da hümanizmin etkisiyle insanoğlunun kendi yarattıkları önem kazanmaya başlamıştır. Bu dönemde sanat eserlerine olan ilgi artmış, kişisel koleksiyonlardan halka açık modern müzelere dönüşümün temeli de bu dönemde atılmıştır. Bilim ve sanatın gelişmesi ve önem kazanmasıyla bu tür koleksiyonlar zenginleşmeye başlamış ve koleksiyonlara özel mekânlar ortaya çıkmıştır. Rönesans döneminde oluşturulan koleksiyonlar modern sergilemenin öncüsü olan “studiolo”, “tribuna”, “nadireler kabinesi” ve “kunstkammer”larda sunulurken bugünkü anlamda “müze”ye biraz daha yaklaşılmıştır (Hooper-Greenhill, 1992, 86).

18. yüzyılın sonlarına doğru saray koleksiyonları halka açılmıştır. Bu durum yeni bir anlayışı da beraberinde getirmiştir. Ulusların ortak varlığı olarak görülmeye başlanan koleksiyonların sergilendiği mekânlar olarak müzeler bu dönemde kurumsallaşmaya başlamıştır. Örneğin bu dönemde 1759’da British Museum, 1760’da Kassel Sanat Galerisi, 1764’de Hermitage Museum halka açılmıştır. Fransa’da hükümetin Louvre Müzesi’ni devletleştirme kararıyla Cumhuriyet Müzesi’ni (Museum of the Republic) halka açması (Alexander, 1996, 8) ve Napoleon’un Sanat Müzesi’ni (Musée de la République) kurması (Çolak, 2011, 39) bu dönemdeki gelişmelere ışık tutan örneklerdendir. J. Mordaunt Crook’un deyişiyle, modern müze “Rönesans hümanizminin, 18. yüzyıl aydınlanmasının, 19. yüzyıl demokrasisinin bir ürünüdür” (Crook, 1972, 32).

19. yüzyılda müzelerin gelişimi devam ederken, bilimsel çalışmalara daha fazla önem verilmeye başlandığından olması gerektiğinin aksine halktan uzaklaşmaya başlamışlardır. Bu durum çağdaş müzecilik anlayışının da şekillenmesini sağlayan bir takım kararlar alınmasına yol açmıştır. Guerrieri (2002, 92) bu değişimi şöyle ifade etmektedir:

“[...], kutsal enerjisi ile kendini bilimsel araştırmalara adanmış ve adeta bir pozitivizm tapınağı haline gelen müze, somut insani boyutların ötesine bir hamle yapar ve halkın çoğunluğu geride

kalır. Halk ve müzeler arasında oluşan bu kopukluk sonucunda, aralarındaki ilişkiyi düzenleyici yeni kurallara gerek duyulur”.

Batı’da koleksiyonların halka açılmasıyla bir ölçüde kurumsallaşmaya başlayan müzeler, özellikle 19. ve 20. yüzyıllarda büyük bir gelişim ve değişim sürecine girmişlerdir (Özkasım, Ögel, 2005, 102). Nesne odaklı bir yaklaşımdan toplum odaklı bir yaklaşıma doğru yönelmişlerdir. Müzelerin işlevleri de bu değişime göre şekillenmiştir. 19. yüzyılda müzenin temel işlevleri toplama, koruma, belgeleme, sergileme ve depolama iken 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra bu işlevlere eğitim işlevi de eklenmiştir. Bu dönemde sanayileşmenin gelişimi ve şehirlere göçün artması sonucunda bilim ve endüstri, toplumun yapısını büyük ölçüde etkilemiş ve değişen bu toplum yapısı müzelerin eğitim açısından yapılanmasında etkili olmuştur (Akmehmet, Ödekan, 2006, 50). 20. yüzyılın başlarında eğitim sisteminde ilerlemeci eğitim görüşünün hâkim olmasıyla müzeler eğitime daha fazla önem vermeye başlamışlardır. Bu nedenle müzelerde okullara yönelik programlar düzenleyen eğitim birimleri açılmıştır. 20. yüzyılın ikinci yarısında ise United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) ve International Council of Museums (ICOM) (Uluslararası Müzeler Komisyonu) gibi uluslararası organizasyonların kurulmasıyla müze eğitimi bilimsel açıdan ele alınmaya başlamıştır. Bu şekilde müzelerde eğitim bağlamında uluslararası standartlar ortaya konmuş; uluslararası platformda tartışma imkânı yaratılmıştır (Akmehmet, Ödekan, 2006, 51-52).

21. yüzyılla birlikte müzecilik alanında iletişim temelli bir yaklaşım benimsenmiş, müzeler tarafsız birer bilimsel paylaşım alanlarına dönüşmüşlerdir. Bu dönemde müzenin işlevleri üç ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar koruma, araştırma ve iletişimdir (Weil, 2004, 74-75). Koruma işlevinin kapsamına koleksiyon yönetimi, bakım, koruma, onarım, belgeleme ile mekân ve mimari tasarım girmektedir. Araştırma bu dönemde oldukça önem kazanmış ve müzeler bilimsel bir platform olarak hizmet vermeye başlamıştır. İletişim işlevi ise eğitim ve sergileme işlevleri ile tanıtım, halkla ilişkiler ve pazarlama çalışmalarını da kapsayan bir ana başlık şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Uralman, 2006, 255).

Müzelerin ve müzeciliğin tarihsel gelişimi müzelerin işlevlerinde de ne gibi değişikliklerin olduğunu ve çağdaş müzecilik anlayışına göre müzeleri hangi açılardan ele almamız gerektiğini ortaya koymaktadır. Alexander (1996, 14-15)’ın da

belirttiği gibi müzeleri koruma, araştırma ve iletişim açısından birer kültür merkezi ve sosyal iletişim aracı olarak incelemek gerekmektedir.

2.1. Koruma İşlevi

Müzelerin temel işlevlerinden ilki koleksiyonları korumak ve koleksiyonları oluşturan nesnelerin nesilden nesile geçmesini sağlamaktır. Koleksiyonlar müzelerin var oluş sebepleridir. İnsanlık tarihinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Koleksiyonların ömrü, müze binası içinde gerçekleştirilen koruma uygulamaları ile doğru orantılıdır; eğer nesneler, müzelerde doğru çevresel koşullarda sergilenir, depolanır ve taşınırsa ömürleri daha uzun olmaktadır (Uğuryol, 2012, 97).

Müzeler nesneleri önce hırsızlık, vandalizm, kaybolma, yok olma tehlikelerine karşı korumaya çalışmışlardır (Alexander, 1996, 9). Daha sonra bilimin gelişimiyle birlikte nesnelerin zamanla yapılarının değişime uğradığı görülmüş ve bozulmaların meydana geldiği anlaşılmıştır. Bu bağlamda müzeler sahip oldukları nesnelerin yaşam sürelerinin nasıl uzatılacağını, hangi şartlarda nasıl depolanmaları gerektiğini, bozulmaya başlayanların nasıl restore edileceklerini araştırmaya başlamışlardır.

Konservasyon, bozulmanın etkilerini en aza indirgeyen bir uygulamadır. Nem, sıcaklık, kirlilik, ışınlamalar, biyolojik etmenler, eserlere temas eden malzemeler, doğal afetler ve insan faktörü nesnelerin fiziksel ve biyolojik açıdan bozulmasına neden olan etmenlerdir (Pye, 2001, 22). Müzelerin görevleri nesnelerin bozulmasına yol açan bu etmenleri ortadan kaldırmak ve bozulmaya maruz kalmış nesnelerin bakım ve onarımını yapmaktır.

Konservasyon, geçmişi anlama ve yorumlama sürecine önemli katkılarda bulunmaktadır. Nesnelerin sahip olduğu bilgilerin açığa çıkarılmasına yardımcı olarak ve yaşam sürelerini uzatmak için elverişli şartları sağlayarak nesneleri toplumun erişimine sunmaktadır (Pye, 2001, 23-24). Bu uygulama, nesnelerin kullanılabilir ve görülebilir olmasını mümkün kılmaktadır. Bu şekilde kültür mirasının devamlılığı sağlanmaktadır (Ambrose, Paine, 2006, 167).

Fiziksel, kimyasal ve biyolojik bozulmaların engellenerek nesneler için elverişli koşulların sağlanmasını konu alan önleyici koruma, koleksiyonların korunması açısından önem taşımaktadır (Keene, 2002, 1). Koruma için yerine getirilmesi gereken dört ana basamak bulunmaktadır (Keene, 2002, 3). Bunlar:

1. Planlama
2. İzleme
3. Uygulama
4. Sürdürme süreçleridir.

Müzelerin koruma işlevi birbirinden farklı birçok faaliyeti bünyesinde barındırmaktadır (National Gallery of Canada, [22.09.2012]). Bunlar:

- bozulmaların ve zararın önlenmesi,
- bilimsel inceleme ve araştırma,
- belgeleme,
- depolama-koruma ve onarım,
- mekân ve mimari tasarım,
- sergileme ve ödünç almada/vermede risk yönetimi,
- eğitimidir.

Bütün bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi nesnelerin korunmasını ve gelecek nesillere aktarılabilmesini sağlamaktadır.

2.2. Araştırma İşlevi

Müzelerde araştırma işlevine ilişkin olarak müzebilimciler ya da müze uzmanları tarafından yapılan saptama ve değerlendirmeler; müzenin araştırma işlevinin ne olduğu, kapsamı, önemi ve diğer işlevlere etkisi/katkısı konusunda geniş bir çerçeve sunmaktadır. Buna göre;

- Nesneler ve nesnelerin oluşturdukları koleksiyonlar müzelerin temelidir. Bu nesneleri araştırmak da müzelerin temel görevlerindendir (Brandon, Wilson, 2005, 351).
- Koleksiyonları ve onlar hakkındaki bilgileri geliştirmek, müzenin temel sorumluluğudur (University of Pretoria, [17.02.2012]).
- Araştırma, koleksiyonları erişilebilir kıldığı için çok önemlidir (Hancock, [11.10.2011]).

- Nesnelerin ne oldukları, özellikleri, nasıl yaratıldıkları ve bunun gibi soruların cevapları ancak araştırma yapıldıktan sonra bulunabilir. Araştırma ile nesneler hakkındaki bilginin sınırları genişlemektedir (Bather, 1872, 211).
- Nesnelerden elde edilen bilgilerin ilişkilendirilmesi ve yayılması müzelerin ayırt edici özelliğidir (McGillivray, 1991, 63). Bu bağlamda müzeler de var olduklarından beri araştırma işlevi ile ilgilidir.
- Araştırma müzenin var oluşunun temelinde yatar (Friedel, 2007, 70).
- Araştırma sonrasında nesneler belirli bir bütünlük dâhilinde toplanır. Dolayısıyla müzelerin araştırma faaliyetleri ile koleksiyon oluşturma arasında sıkı bir bağ vardır (Alexander, 1996, 10).
- Koleksiyonlarını bilginin gelişimi için toplayan müzeler, laboratuvarlarla, kütüphanelerle, atölye ve yayınlarla, araştırmacı ve küratörlerden oluşan personeliyle araştırma için mükemmel bir ortam olurlar (Bather, 1872, 216).
- Müzeler koleksiyonların toplum tarafından anlaşılmasını sağlayan kurumlardır. Araştırma işlevi ise nesnelerin ve nesnelerin tarihinin toplum tarafından anlaşılmasını sağlamaktadır (Friedel, 2007, 70).
- Müzeler topluma katkı sağlamak için koleksiyonlarıyla ilgili, nesnelerin tarih ve kökenleriyle ilgili, üreticileri ve sahipleriyle ilgili istikrarlı bir araştırma faaliyeti yürütmelidirler (Madsen, Ronne, 2007, 84).
- Araştırma bütün müze faaliyetlerinin temel taşıdır. Araştırma işlevi, bütün müzecilik faaliyetlerinin temel bir parçasıdır. Araştırma koleksiyonların varlığının nedenidir ve müzenin faaliyet gösterdiği bütün alanların temelidir (McGillivray, 1991, 62).
- Araştırma işlevi, müzenin toplama, toplumla paylaşma ve koruma gibi temel görevlerinden ayrı düşünülemez (Madsen, Ronne, 2007, 81).

Bu bağlamda, araştırma sadece koleksiyon tabanlı bir faaliyet değildir. Müzenin tüm işlevlerini ve hizmetlerini etkileyen ve şekillendiren bir unsurdur. Bütün faaliyetlere ve işlevlere katkı sağlayan öge araştırmadır. Müzelerin belgeleme, koruma, bilgiyi yayma gibi işlevlerinin yanı sıra temel işlevlerinden biri olan araştırma, esasen müzelerdeki işleyişin, işlevlerin ve etkinliklerin çekirdeğini oluşturmaktadır.

Araştırma eskiden kabul edildiği gibi sadece müze ziyaretçi istatistiklerinin ya da gerçekleştirdiği toplumsal etkinliklerin derlenmesi ya da yorumlanması değil, güzel sanatlar, uygulamalı sanatlar, arkeoloji, tarih, bilim tarihi, etnografya gibi alanlarla ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinden yayınlanmasına kadar yapılan etkinliklerin tümüdür. Kısacası, bir müzenin her yönden gelişimini sağlayan unsur ve her türlü işlevinin temeli araştırmadır (Madsen, Ronne, 2007, 81).

Müzelerin ilgili disiplinlerde gelişme kaydedebilmesi ancak araştırma ile mümkün olabilmektedir. Diğer bir deyişle, müzeler, ana fonksiyonları olan araştırma ile kendini geliştirebilir, yenileyebilir, kalkınabilir ve topluma fayda sağlama ve toplumun eğitimi ile ilgili hedeflerini gerçekleştirebilirler. Araştırma, yeni bilgi üretmek için gösterilen yaratıcı çabadır. Bu da her zaman müzenin insanlığa en büyük katkısı olmuştur (McGillivray, 1991, 62).

Araştırma önce koleksiyon araştırmaları, tarih araştırmaları, etnolojik araştırmalar ve teknik analizler şeklinde kendini göstermiş daha sonra yayınlarla pekiştirilmiştir. Müzelerin araştırma işlevlerine dair üstlenmeleri gereken görevleri; bilimin gelişmesinin temelinde bulunan ilkeleri, ziyaretçilerinin anlama ölçülerine bağlı olarak yorumlamak, bilimsel örnekler toplamak ve teoriler kurmak ve araştırma konusuna dair kanunları tespit etmektir (Daifuku, 1963, 47). Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda müzelerin araştırma işlevinin kapsamının ne kadar geniş olduğu ve bu işlevin diğer işlevlerin temeli olduğu ortaya konmaktadır.

Araştırma işlevinin, müzelerin sahip oldukları sorumluluklar ve sundukları hizmetler bağlamında birçok katkısı olmaktadır (University of Pretoria, [17.02.2012]). Bu doğrultuda araştırma;

- Koleksiyonların anlaşılmasını ve doğru bir şekilde yorumlanmasını sağlar.
- Personelin koleksiyonlardaki nesnelerle ilgili uzmanlıklarını ve deneyimlerini arttırır.
- Koleksiyonların doğru bir şekilde sergilenmesine katkıda bulunur.
- Nesnelerin konservasyonları hakkında bilgi verir.
- Koleksiyonların her açıdan tam anlamıyla tanınmasını sağlayarak koleksiyonların doğru yönetilmesine imkân tanır.
- Yeterli düzeyde belgeleme yapılması ancak araştırma ile olur.

- Alana yönelik araştırma yeni nesneler edinilmesini sağlar.
- Sergileme için özgün nesnelerin seçilmesini sağlar.
- Sergilerin anlamlı ve faydalı olmasına katkıda bulunur.
- Sergileme, yayın ve kamu faaliyetleri gibi müze etkinliklerinin dayandığı temelleri ortaya koyar.
- Müzenin varlığını güçlendirmeyi ve etkisini arttırmayı sağlayan ürünleri ortaya çıkarır.
- Gelecekte yapılacak faaliyetlerin dayandırılabilceği yeni bilgiler sunar.
- Toplumun koleksiyonlar ve önemleri hakkında en güncel bilgiye ulaşmalarını garanti eder.
- Müzelerin toplumun taleplerine cevap vermesine yardımcı olur.
- Yurt içinden ya da yurt dışından akademisyenlerle iş birliğini güçlendirerek koleksiyonların kullanımını teşvik eder.
- Müzenin kamudaki prestijini sürdürmesine yardımcı olur.

2.3. İletişim İşlevi

Nesneler hakkındaki bilgilerin toplumla paylaşılmaya başlanmasıyla nesne odaklı müzecilik anlayışından toplum odaklı bir yaklaşıma yönelim olmuştur. Müzelerin toplumdaki rolünü gerçekleştirmek için sunduğu hizmet ve etkinliklerin idare edilmesini sağlayan unsur müzelerin iletişim işlevidir. Dolayısıyla müze iletişimi birçok çalışma alanını içine alan kapsamlı bir işlevdir. Eğitim ve sergileme, pazarlama politikaları, izleyici gelişimi, halkla ilişkiler çalışmaları bu işlevin kapsamına giren çalışma alanlarıdır (Hooper-Greenhill, 1994, 134).

Küreselleşen dünyada artan rekabet ortamında kurumlar varlıklarını sürdürebilmek ve rakipleri arasından sıyrılabilmek için ürünlerinin ve hizmetlerinin kalitesini yüksek tutmak durumundadır. Ancak ürün ve hizmet kalitesinden daha da önemli olan, sunulan ürün ve hizmetlerin topluma ulaşması ve hedef kitlelere ulaşmada doğru iletişim kanalları ve yöntemlerinin kullanılmasıdır. Müzelerde gerçekleştirilen eğitim etkinlikleri, izleyicileri müzelere çekmek için yapılan sergileme, tanıtım ve pazarlama çalışmaları, ihtiyaçlarını tespit etmeye ve bu ihtiyaçları karşılamaya

yönelik yapılan araştırmalar müze-toplum ilişkisinde kullanılan iletişim kanallarıdır (Hooper-Greenhill, 1995, 6).

Farklı disiplinlerde yürütölen bilimsel araştırmanın hızlı temposu göz önünde bulundurulduğunda, toplumun kolay anlaşılır şekilde yeni bulgulardan haberdar olmaları gitgide önem kazanmaktadır (Field, Powell, 2001, 421). Bu bağlamda, müzeler faaliyetlerini, hizmetlerini ve bilimsel çalışmalarını paylaşmak üzere sürekli ve süreli sergiler hazırlarlar. Bu da halkın müzeye tekrar gelmesine yardımcı olur. Sergiler farklı medyalar kullanmaya imkân tanıyan faaliyetler olduğundan bilgi aktarımı çok yönlü olarak gerçekleştirilebilmektedir. Bilgiyi ya da konuyu aktarmak için nesnelerin kendileri esastır. Ayrıca bilgi panoları, etiketler, haritalar, diagramlar, çizimler, modeller, canlandırmalar, animasyonlar, gösterimler (video, film, diorama vb.), fotoğraflar da bilgi aktarımı için sergilerde kullanılabilir (Niedderer, Biggs, Ferris, 2006, 8).

Müzeler, sürekli ve süreli sergilerinin yanı sıra rehberli gezi, söyleşi, seminer, atölye çalışmaları, film gösterimleri, eğitim etkinlikleri gibi çeşitli kurum içi etkinliklerle de toplumla iletişim kurarlar. Özellikler 2000’li yıllardan sonra çoğu müze, izleyicilerinin büyük bir kısmını oluşturan okul gruplarının ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik görsel-işitsel araçlarla desteklenen programlar sunmaya başlamışlardır (Akmehmet, 2012, 197).

21. yüzyılda varlıklarını sürdürebilmek, rekabet edebilmek ve gelişmek için müzeler izleyici çekmeye çalışmakta ve bu amaçla halkla ilişkiler ve pazarlama yöntemlerine başvurmaktadırlar (Güney, 2009, 69). Müzecilikte pazarlama, müzenin kültürel, sanatsal ve eğitsel etkinlikleri ile topluma sunduğu diğeri hizmetleriyle değeri yaratılmasını kapsayan bir süreçtir (Birol, 2012, 241). Kâr amacı gütmeyen kurumlar olarak müzeler toplumla paylaşım içinde olabilmek, izleyici çekebilmek, izleyicilerin ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda hizmet verebilmek için tanıtım, halkla ilişkiler ve pazarlama çalışmalarına yönelmişlerdir.

Kurumların varlıklarını sürdürebilmeleri için sundukları ürün ve hizmetlerin topluma ulaşması gerekmektedir. Müzeler de sergiler, eğitim etkinlikler ve diğeri hizmetler aracılığıyla toplumsal rolünü gerçekleştirmekte ve iletişim işlevlerini yerine getirmekte ve varlıklarını sürdürmektedir.

3. MÜZELERDE ARAŞTIRMA

Araştırma işlevinin öneminin vurgulanabilmesi için öncelikle “müzelerde araştırma” kavramının açıklanması ve içeriğinin kapsamlı bir biçimde ortaya konması gerekmektedir. Bu bölümde müzelerde araştırmanın tanımı yapılmakta ve bu tanımlara göre müzelerin araştırma işlevinin kapsamına giren faaliyetler ele alınmaktadır. Müzecilik alanında uzman kişi ve kuruluşlar tarafından yapılan sınıflamalar ortaya konmaktadır. Konu ile ilgili farklı algıların neden olduğu karmaşıklığı gidermek üzere araştırma faaliyetlerinin kapsamına yönelik en uygun sınıflama ön plana çıkartılmakta ve içerikleri detaylı bir biçimde irdelenmektedir.

3.1. Araştırmanın Tanımı

Müzelerde araştırma faaliyetlerinden bahsedebilmek için öncelikle “müze” ve “araştırma” kelimelerinin altında yatan anlamları irdelemek gerekir. ICOM’un yaptığı tanımlamaya göre “müze, toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye dair tanıklık eden somut ve somut olmayan malzemeler hakkında araştırma yapan, bunları toplayan, koruyan, bunlara ait bilgiyi paylaşan ve sonunda bu malzemeyi inceleme, eğitim, zevk alma doğrultusunda sergileyen, kâr düşüncesinden bağımsız, sürekliliği olan bir kuruluştur (ICOM, [26.09.2011])”. Bu tanımda müzelerin temel sorumlulukları ve hizmet alanları tam anlamıyla ortaya konmaktadır.

Araştırma genel anlamıyla:

- bir gerçeği ortaya çıkarmak, bir sorunu çözümlemek ve eldeki verileri arttırmak için bilimsel yöntem ve tekniklerden yararlanılarak yapılan düzenli çalışmadır (TDK, Eğitim Terimleri Sözlüğü, 1974).
- belirli alanlardaki olayların gözlenerek ya da mevcut bilgilerin toplanarak, sistemli bir şekilde analiz edilip, sorunlara çözüm yolu bulmayı ya da önermeyi amaçlayan çabalardır (Dinler, 2000, 9).

- amacı, yeni olaylar keşfetmek, bunları doğru yorumlamak, kabul edilen sonuç, teori veya kanunları kontrol etmek olan eleştirici ve derine inen bir etkileşim ya da deneyimdir (Çakmakoglu, 1997, 233) şeklinde tanımlanmaktadır.

Yukarıda görüldüğü gibi araştırma farklı şekillerde tanımlanabilir. Ancak önemli olan nokta “gözlemlerin ya da verilerin anlamlı bilgiler bütünü haline getirilmesi ve varılan sonuçların toplumun yararına olmasıdır (Dinler, 2000, 9)”.

Müzeler açısından ele alındığında da araştırmanın farklı tanımları yapılabilir. Çünkü özellikle “müzelerde araştırma” birçok farklı faaliyeti bünyesinde barındırmaktadır (Shaw, [11.10.2011]). Müzelerle ilgili teorik ya da pratik bilgi üreten çeşitli kişi ya da kurumlara göre müzelerde araştırma:

- doğal nesnenin ya da sonradan üretilmiş nesnenin kanıt olarak kullanımına dayalı yeni veri oluşturma ve üretme ile ilgilidir (Anderson, 2005, 297).
- bilgiyi arttırmak için önceden bilinen verileri ve bu verilerden yola çıkılarak yapılacak her türlü etkinliği ortaya koymaktır. Araştırma koleksiyonla, sergilerle, yayınlarla, eğitim programlarıyla, kamu faaliyetleriyle sunulan bilginin elde edilebilmesi için gereken çabadır (McGillivray, 1991, 63).
- müzelerin kalıcı sergilerini, geçici sergilerini, yayınlarını, eğitsel etkinliklerini ve faaliyetlerini dayandırdıkları hammadde. Bu hammaddeye dayanarak sunulan hizmetler de müzelerin hedeflerini ve amaçlarını topluma iletme yollarıdır (University of Pretoria, [17.02.2012]).
- o an için bilinmeyen sistimli takibi olarak tanımlanabilir. Ayrıca araştırma, kayıp olanı yani geçmişi görünür kılabilen bir süreçtir (Holly, 2007, 100).
- bir konu hakkında derinlemesine incelemeyle bazı gerçeklerin ortaya çıkarılmasına yönelik bir keşif çalışmasıdır. Müze bağlamında, araştırma, toplum davranışlarını ve öğrenme yetilerini, hizmet sunum tekniklerini, tanıtım yapmayı, her yönüyle koleksiyonu, binanın olanaklarını ve güvenliği içeren bütün konuları içine almaktadır (Graham, 2005, 288).

International Committee for Museology (ICOFOM) (Uluslararası Müzecilik Komitesi) ICOM’un müzebilim alanında önde gelen uluslararası komitesidir. Farklı ülkelerden birçok müze uzmanıyla birlikte çalışan ve müzecilik alanında hazırladığı

dokümanlarla yol gösteren ICOFOM (2009, 87), müzelerde araştırmayı “bir dizi entelektüel etkinlik ve koleksiyona dair bilginin keşfi, yorumlanması ve geliştirilmesine yönelik çalışma” şeklinde açıklamaktadır.

Müze araştırması nesne araştırmasıyla başlar. Anderson (2005, 297)’un da vurguladığı gibi, müzede araştırma her şeyden önce nesne araştırmasıdır. Ancak önemli olan nokta, bilimsel anlamda nesnenin ne olduğunu bulmak değil, bunun toplumdaki yerini saptamaktır. Diğer bir deyişle, araştırma nesneler hakkında notlar almaktan öte bir çalışmadır (Madsen, Ronne, 2007, 81). Ancak zaman içinde müze araştırmalarının kapsamı koleksiyonun ötesine geçmiş, müze etkinliklerini ve müze izleyicilerini de içine alır duruma gelmiştir. Çünkü araştırma bütün faaliyetlerin dayanağı olan bilgiyi güçlendirmektedir (University of Pretoria, [17.02.2012]). Bilgi elde etmek için de daha çok araştırma yapmak gerekmektedir (Frey, Meier, 2006, 410). Hem bilgi edinebilmenin, hem de bilgiyi güçlendirebilmenin yolu araştırmadır. Müzelerin faaliyet gösterdiği her alanda, bütün işlev ve sorumluluklarında bilgi, temel yapı taşıdır. Araştırma, diğer bir deyişle bilgi arama, sadece koleksiyon için değil, ihtiyaç duyulan her konuda gerçekleştirilmelidir (Kelker, [10.12.2011]). Dolayısıyla araştırma işlevinin kapsamı oldukça genişlemiştir. Bunun sonucu olarak da araştırma birçok farklı disiplin arasında köprü görevi görmeye başlamıştır (Madsen, Ronne, 2007, 84).

3.2. Araştırma Faaliyetlerinin Kapsamı

Müzelerde araştırma, koleksiyonu anlamak, koleksiyonun en iyi şartlarda korunmasını, en iyi şekilde sergilenmesini, en doğru şekilde kültürel etkinliklerde ve eğitim programlarında kullanılmasını sağlamak açısından hayati bir önem taşımaktadır (Graham, 2005, 290) ve müzenin toplama, koruma ve toplumla paylaşma gibi temel görevlerinden ayrı düşünülmemektedir (Madsen, Ronne, 2007, 81). Bu nedenle araştırma işlevi kapsamına ne gibi çalışmaların girdiğinin tespitinin yapılması ve bu faaliyetlerin müzelerin öncelikleri arasına girmesinin sağlanması, müze işlevlerinin sağlıklı şekilde gerçekleştirilmesinde önem arz etmektedir.

Müzelerin araştırma işlevi birçok farklı çalışmayı bünyesinde barındırmaktadır. Nesne ve koleksiyon tanımlamalarını, sınıflamalarını ve dokümantasyonu yapmak bu çalışmalardan sadece bir kaçıdır. Araştırma sayesinde bilgi edinme ve edinilen bilginin yayılmasını sağlama, edinilen bilgiler ışığında nesne edinme ve koleksiyona

erişim sağlama mümkün olabilmektedir (University of Pretoria, [17.02.2012]). Yürütülen araştırmaların sonucunda bilgi toplamak, veri oluşturmak ve bilimsel raporlar hazırlamak araştırma işlevine dair çalışmaların arasında önemli bir yer tutmaktadır. Araştırma bulgularını yayınlamak elde edilen bilgilerin topluma ulaşmasını sağlamaktadır. Müze bünyesindeki sergileri ve diğer etkinlikleri edinilen bilimsel verileri kullanarak tasarlamak, sermaye yaratabilmek için gereken bilimsel gereksinimleri ortaya çıkarmaya çalışmak, diğer kurumlarla iş birliği kurarak araştırma programları yürütmek, araştırmacılara rehberlik etmek, yardımcı olmak ve bilgi sağlamak, ziyaretçi araştırmaları yapmak, yürütülen araştırmalar doğrultusunda eğitim programları düzenlemek gibi çalışmalar da araştırma işlevi dāhilinde sayılabilir.

Bütün bu faaliyetleri ve çalışmaları sınıflayarak, belirli başlıklar altında sunmak araştırma işlevinin kapsamının daha açık ve net olarak ortaya konmasını sağlayacağı gibi aynı zamanda herhangi bir faaliyetin gözden kaçırılma ihtimalini de en aza indirgeyecektir.

Araştırma faaliyetinin temel olarak iki boyutu vardır. Bunlardan birincisi koleksiyonlar ve toplama işlevi, diğeri ise araştırmanın metodolojik ve teorik gelişimidir. nemli olan araştırmanın geleneksel yönü olan koleksiyon boyutunu günümüzdeki birçok farklı disiplin bünyesinde bulunan çeşitli çalışmalarla birleştirmektir (Madsen, Ronne, 2007, 85). Diğer bir deyişle, nesne araştırmasını müzebilimsel alanlar ile müzenin işlevlerine dair alanlardaki araştırma faaliyetleriyle birleştirmek gereklidir.

Araştırma işlevinin hangi faaliyetleri kapsadığı konusunda literatürde belli bir fikir birliği görülmekle birlikte, bu faaliyetlerin sınıflandırılması farklılık göstermektedir. Diğer bir deyişle hangi faaliyetlerin hangi başlıklar altında ele alınacağı konusunda bir fikir birliği yoktur. Alanda uzman kişi ve kuruluşlar farklı gruplamalar yapmışlardır.

Mzebilimci Edward P. Alexander² (1996, 159) müzelerde araştırma faaliyetlerini üç ana başlık altında toplamıştır:

² Edward P. Alexander müzecilik alanında otorite olan uzmanlardan biridir. Delaware niversitesi'nde Müzecilik bölüm başkanlığı, American Association for State and Local History (AASLH) (Amerika Ulusal ve Yerel Tarih Birliği) ve American Association of Museums (AAM) (Amerikan Müzeler Birliği) başkanlığı yapmıştır.

1. Programlı ya da uygulamalı araştırma (programmatic or applied research): Bu tür araştırmanın kapsamına nesne ve koleksiyonlara yönelik araştırma girmektedir. Nesnelerin fiziksel özellikleri, tarihleri, kullanımları ve önemleri hakkındaki araştırma bu ana başlık altında tanımlanmaktadır.
2. Genel ya da temel araştırma (general or basic research): Müzenin sahip olduğu koleksiyonların alanına, diğer bir deyişle müzenin faaliyet gösterdiği alana yönelik araştırma genel ya da temel araştırmadır. Bu araştırma türü koleksiyona dair araştırmadan daha geniş kapsamlıdır.
3. Psikolojik ya da sosyolojik araştırma (psychological or sociological research): Müze ziyaretçisi hakkında yürütülen araştırmalar, sergi ve diğer etkinliklerle toplumun iletişimine yönelik araştırmalar, pazar araştırmaları, psikolojik ya da sosyolojik araştırmanın kapsamına girmektedir.

Kanada'nın Ontario şehrinde bulunan Kültür Bakanlığı'na bağlı bir birim olan Miras Yönetimi Birimi (Ontario Heritage Administration Branch) sanat, kültür endüstrisi, kültür mirası ve kütüphanelere ilişkin programlar ve politikalar geliştiren bir birimdir. Bu birimin hazırlamış olduğu kitapçıkta ise müzelerde araştırma faaliyetleri üç ana başlık altında gruplanmıştır (1985, 1-2):

1. Alana yönelik araştırma (subject area research): Bu grubun kapsamında tarih, bilim, teknoloji, arkeoloji, güzel sanatlar, antropoloji ya da etnografya gibi müzenin konusuna dair araştırmalar bulunmaktadır.
2. Müze işlevlerine yönelik araştırma (research on museum functions): Müzenin toplama, koruma, sergileme, eğitim vb. işlevlerine yönelik araştırmaları kapsar. Toplama işlevi göz önünde bulundurulduğunda, araştırma, tek tek nesnelerin ve koleksiyonun tamamının bilgisini ortaya koyar, var olan bilgileri geliştirir. Sergileme işlevinde araştırma, sergiler için olası temaları ortaya koyar; aynı zamanda mevcut bilgilerin doğruluğunun kontrolü için olanak sağlar. Müzelerin eğitim programları ile çeşitli etkinlikleri bağlamında, araştırma, daha etkili faaliyetlerin yapılmasını sağlar ve müzeye deneyim kazandırır. Ayrıca nesnelerin doğası ve tarihine yönelik araştırma ile nesnelerin korunması çalışmalarına katkı sağlanır. Doğru ve etkili yöntemlerle bakım ve koruma yapılmış olur.

3. Müzecilik alanına ilişkin araştırma (museum research): Bu tür araştırma, müze faaliyetleri alanındaki uygulamaları da kapsayan teorik araştırmadır. Bu tür araştırmanın kapsamına giren çalışmalar:

- eğitim stratejileri,
- konservasyon teknikleri,
- ziyaretçi araştırmaları,
- sergi tasarımı teknikleri, sergi değerlendirmeleri ve programlamaları,
- yönetsel ilişkiler,
- halkla ilişkiler,
- teori üretme gibi çalışmalardır.

Kanada'nın önde gelen müzelerinden Royal Alberta Museum'da uzun süre müdürlük yapmış olan W. Bruce McGillivray (1991, 63)'in Alberta Müzeler Birliği'nden ve bu birliğin araştırma işlevi konusundaki çalışmalarından bahsettiği makalesinde ise araştırma işlevi üç kategoriye ayrılır:

1. Toplamsal araştırma (summative research): Bu tür araştırmanın kapsamına bibliyografik açıdan kaynakların incelenmesi ve literatür taraması girmektedir.
2. Uygulamalı araştırma (applied research): Bu kategoride, koleksiyon çalışmaları, ziyaretçi araştırması, konservasyon uygulamalarına yönelik araştırma, depolama uygulamaları ile koruma tekniklerine yönelik araştırma yer almaktadır.
3. Temel araştırma (basic research): Koleksiyonlarla ilgili araştırmadır.

Güney Afrika'nın en büyük üniversitelerinden biri olan, bünyesinde zengin bir sanat koleksiyonu bulunan ve bu koleksiyonu yazılı bir araştırma politikası çerçevesinde yürüten Pretoria Üniversitesi'nin Müze Komitesi (University of Pretoria, [17.02.2012])'ne göre araştırma iki kategoriye ayrılır:

1. Akademik araştırma (academic research): Bu kategoriye giren araştırma türleri koleksiyon tabanlı araştırma ve alan araştırmasıdır.

2. Uygulamalı araştırma (applied research): Bu kategoriye giren araştırma türleri ise, ziyaretçi araştırması, konservasyon araştırması, eğitsel araştırma ve müzebilimsel araştırmadır.

ICOFOM (2010, 73-74)'un yapmış olduğu sınıflamaya göre ise müzelerde araştırma faaliyetleri dört bölüme ayrılmaktadır:

1. Müze koleksiyonlarına ve alana yönelik araştırma: Müzelerde koleksiyonun oluşturulması ve katalogların hazırlanmasında kullanılacak sınıflama sistemlerinin oluşturulması, müze araştırmaları içinde öncelikli olan araştırmalardan biridir.
2. Müzebilime yönelik teknik araştırma: Bu tür araştırma, müzecilik çalışmalarının dışında kalan bilim ve disiplinleri kapsar. Çeşitli bilim ve disiplinler hakkında yapılan araştırma, müze işlevlerine dayanak oluşturur. Örneğin; konservasyon ve restorasyon için malzeme ve standartların belirlenmesi, izleyici ve pazar araştırmaları, eğitsel ve yönetsel araştırmalar bu türün kapsamına girmektedir.
3. Müzebilime yönelik teorik araştırma: Müzelerin görevlerine, işlevlerine ve yönetim esaslarına yönelik teorik araştırmalar bu tür araştırmanın kapsamına girmektedir.
4. Kurum olarak müzelere yönelik araştırma: Bu tür araştırma eleştirel bir bakış açısına sahiptir. Bu tür araştırmanın kapsamında, kurumun iletişim boyutu ve miras ile kültürel kimlik anlayışı göz önünde bulundurularak yapılan analizler sayılabilir.

Müzelerin araştırma faaliyetlerinin kapsamı ve özü hakkında çeşitli fikirler mevcuttur. Müzelerde yürütülen araştırma faaliyetlerinin kapsamı hakkında bu gibi çeşitli sınıflamaların olması müzelerde araştırma konusundaki muğlaklığın bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu beş sınıflama arasında en kapsamlı olan ve müzelerin araştırma işlevlerinin kapsamını detaylı bir şekilde ortaya koyan ICOFOM'un yapmış olduğu sınıflamadır. Bu sınıflama, araştırma faaliyetlerinin tamamına değinmekte ve müzelerin araştırma faaliyetlerinin kapsamına yönelik en uygun örneği teşkil etmektedir. Bu bağlamda araştırma faaliyetlerini genel olarak şu şekilde sınıflayabiliriz:

1. Müze koleksiyonlarına ve alana yönelik araştırma
2. Müzebilime yönelik teorik araştırma
3. Müzebilime yönelik teknik araştırma
 - 3.1. Konservasyon araştırması
 - 3.2. İzleyici araştırması
 - 3.3. Pazar araştırması
 - 3.4. Eğitsel araştırma
 - 3.5. Yönetimsel araştırma
4. Kurum olarak müzelere yönelik araştırma

Bu sınıflamanın kapsamında bulunan araştırma türlerinin ne olduğu, kapsamlarının genişliği ve hangi çalışmaları bünyesinde bulundurduğu aşağıdaki bölümlerde ele alınmaktadır.

3.2.1. Müze Koleksiyonlarına ve Alana Yönelik Araştırma

Müze koleksiyonlarına yönelik araştırma, nesnelerin detaylı bir şekilde araştırılmasıyla birlikte bilginin derinleşmesi süreci ve bu süreç sonunda koleksiyonların barındırdığı bilgilerin açığa çıkarılmasıdır (Brandon, Wilson, 2005, 353). Nesnelerin incelenmesiyle elde edilen bilgi, nesnelerin tanımlanmasını ve yorumlanmasını kolaylaştırmaktadır. Uzun vadede, ne tür nesnelerin toplanmaya değer olduğu, koleksiyonlarda ne gibi gerçeklerin yattığı ve toplum için ne anlama geldikleri bu tür araştırmayla ortaya konmaktadır (McGillivray, 1991, 64). Müzelerin iletişim sorumluluğunun gerçekleşmesinde nesne araştırmaları önemlidir. Müze-toplum ilişkisi bağlamında, nesne araştırmaları, sergilenen nesnelerin anlaşılır olmasını gerekli kılmaktadır. Nesnenin ziyaretçiye daha anlaşılır biçimde aktarılması ve ziyaretçilerin müzeden fayda sağlamaları için koleksiyon araştırmaları gerçekleştirilmektedir (Atagök, 2012, 172).

Belirli bir nesneye ya da bir grup nesneye yönelik yapılan araştırma ile farklı koleksiyonlar tarafından temsil edilen daha geniş konu alanlarına yönelik yapılan araştırma arasında fark vardır. Nesne bilgisine yönelik yapılan araştırma, beraberinde koleksiyonların doğası ve önemi hakkında yenilikçi düşünmeyi getirir. Bu koleksiyonların yorumlanmasında ve topluma anlamlı bir şekilde sunulmasında

önemli bir rol oynar. Bu tür bir araştırma müzenin ulusal ve uluslararası platformda tanınmasına katkıda bulunur. Alan araştırması ise daha kapsayıcı bir konudur. Alana yönelik araştırma müze koleksiyonlarının temsil ettiği konu alanlarına ait bilginin geliştirilmesine odaklanmaktadır. Araştırmanın genişliğine göre, her müze faaliyet gösterdiği disipline bilgi ekler ya da en azından alandaki son gelişmelerden ve yönelimlerden haberdar olur. Koleksiyona yönelik araştırma, uzmanlığı ve eğitimi, deneyimleme yoluyla bilginin birikmesini ve bilginin koleksiyon ve arşiv olarak bir bütüne dönüşmesini destekler (University of Pretoria, [17.02.2012]).

Koleksiyona ve alana dair araştırmada izlenecek belirli bir yol vardır. Bu araştırma basamakları aynı zamanda dikkat edilecek hususlar yerine de geçmektedir. Bu tür araştırmada önce nesne ile ilgili sorulması gereken temel sorular sorulur ve bu sorulara yanıtlar aranır. Bu temel soruların içinde nesnenin fiziksel özellikleri, tarihi önemi gibi ilk etapta cevaplanabilecek sorular bulunmaktadır. Ancak müze koleksiyonlarına ve dolayısıyla da alana yönelik araştırma müzeden müzeye farklılık göstermektedir. Müzelere yol göstermesi bakımından bu bölümde, farklı koleksiyonlara sahip müzelerin koleksiyon ve alan araştırmasını ne şekilde yaptığı ortaya konmaktadır.

Bilim koleksiyonlarına sahip müzeler, nesne araştırmasına, alanda daha önce yapılmış çalışmaları inceleyerek başlamaktadır. Bilim alanında literatür oldukça zengindir ve birincil kaynak olarak bu literatür incelenmekte, bibliyografya araştırması yapılmaktadır. Literatür taraması esnasında büyük ölçüde kütüphanelerden faydalanılmaktadır. Ulusal ve uluslararası platformda uzman kişi, kurumlar ve birliklerden destek alınmaktadır. Benzer araştırmalar yürütebilecek kurumların çalışmaları incelenmektedir. Koleksiyona yönelik araştırma bağlamında nesneler üzerinde bazı test ve analizler yapılmaktadır. Nesnenin parçaları belirlendikten sonra hem nesnenin, hem de parçalarının ölçüleri alınmaktadır (Greenaway, 1992, 143). Bilimsel nesnelerin genelde bir kullanım amacı vardır. Dolayısıyla araştırma yaparken nesneleri hem kullanım amacı, hem de çalışma usulü açısından incelemek gerekmektedir (Greenaway, 1992, 145).

Teknolojik koleksiyonlara sahip olan müzeler için koleksiyon araştırması bilim koleksiyonlarında olduğundan biraz daha farklıdır. İlk aşama olarak nesnenin fiziksel özellikleri incelenmektedir. Nesne, çalışmakta olan bir benzeriyle karşılaştırılmaktadır. Arşiv ve kaynak taraması yapılmaktadır. Ancak teknolojiyle

ilgili çoğu kaynak kataloglanmadığından başka tür kaynaklara da bakılmalıdır. Bu kaynaklar arasında; bireysel mesleki kayıtlar, yerel hükümet kayıtları (eskiden kullanılmış araç ve ekipmanlar hakkında bilgi verir), sanayi binaları ve endüstriyel planların bulunduğu kurum kayıtları, haritalar, planlar, icat kayıtları, iş yeri yönergeleri (endüstriyel yerler hakkında bilgi verir), diğer müzeler, özel kayıtlar (şirketlerin kendi kayıtları), sözlü tarih (şahsi anılar), görsel malzemeler (fotoğraflar, tablolar, eskizler), yayınlanmış araştırma bulguları ve kataloglar (boyutları, malzemeleri, üretimi, tarihi, kullanım usulleri, üretim ve çalışma tarihleri ile ilgili bilgiler verir) bulunmaktadır (Bracegirdle, 1992, 147-148).

Doğa bilimi koleksiyonlarına sahip müzeler koleksiyon araştırması çerçevesinde sınıflandırma araştırması ve dağılımsal araştırma yürütmektedirler. Sınıflandırma araştırması türlerin tek tek incelenmesinin yanı sıra, tek bir sınıftaki farklılıkları tespit edebilmek için türün tamamının incelenmesini de kapsamaktadır. Dağılımsal araştırma, zaman ve mekândaki oluşumların sınırlarını belirlemek ve coğrafi çeşitliliğin derecesini tespit etmek için türleri kullanmaktadır (Hounscome, 1992, 152-153). Sınıflandırma ve biyoloji alanlarında bilimsel veriler deneylerden çok gözlemlerle elde edilmektedir. Canlılar belirli bir sınıflama sistemine göre isimlendirilerek botanik ya da zooloji sınıflarından birine kaydedilmektedir (Hounscome, 1992, 150).

Arkeoloji müzeleri için kimi zaman nesneler tek bilgi kaynakları olmaktadır ve arkeolojinin büyük bir kısmı nesneler üzerinde yapılan araştırmalara dayanmaktadır (Davies, 1992, 164). Araştırılacak koleksiyona karar verirken personelin ilgi ve uzmanlığını, daha önce yapılmış çalışmaları ve bu çalışmaların bilime yaptığı katkıyı göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Seçilecek konunun güncel bir konu olmasına dikkat edilmelidir. Konu, yüksek lisans ve doktora tezlerine konu olabilecek nitelikte olmalıdır. Karar verildikten sonra literatür taraması yapılmaktadır. Araştırma sonrasında nesnelerin tanımlarının ve resimlerinin olduğu koleksiyon katalogları oluşturulmaktadır (Davies, 1992, 166-167).

Sosyal tarih koleksiyonları geçmiş yaşantıların somut kanıtlarıdır. Bu tür koleksiyonlar, toplumların davranış biçimleri, yaşam standartları, toplumsal gelenekler ve önceki nesillerin yaşadığı çevreler hakkında bilgi vermektedir. Dolayısıyla sosyal tarih koleksiyonlarının tarihi, coğrafi ve kültürel bağlamları vardır (Brigden, 1992, 170). Bu koleksiyonların çeşitliliği daha kapsamlı araştırmalar

yapılmasını gerekli kılmaktadır. Nesnenin fiziksel özelliklerinin detaylı bir şekilde incelenmesinden sonra alan ve kaynak taraması da yapılmaktadır. Bölgesel ve kültürel bağlamda yapılan araştırmalar da konunun açıklık kazanması bakımından önem taşımaktadır. Alan araştırmasında hem yazılı kaynaklar hem de sözlü kayıtlar incelenmektedir (Brigden, 1992, 171). Sosyal tarih koleksiyonlarına yönelik yapılan araştırmada kullanılacak kaynaklar arasında arşiv kaynakları (toprak mülkiyeti kayıtları, haritalar, planlar, hukuki kayıtlar, vasiyetnameler, dinî kurumlara ait kayıtlar, kurum kayıtları, nüfus kayıtları, yerel hükümet kayıtları), müze kayıtları (bağış yapan kişinin irtibat bilgileri, kataloglar, notlar), tanımlayıcı kaynaklar (ülkeye ilişkin basılı kaynaklar, yerel tarih belgeleri), edebî kaynaklar (yazar ve şairlerin eserleri), belirli bir bölgeye ait lehçenin kullanıldığı kaynaklar (şiiir, düzyazı, tiyatro oyunu, lehçe sözlükleri), sözlü belgeler (anılar), resimli belgeler (tablolar, eskiz defterleri, topografik baskılar, fotoğraflar, resimli kitaplar), karşılaştırmalı çalışmalar (diğer alanlardaki uygulamalar), üretim ve dekorasyona ilişkin teknikler (alet ve makine tasarımları, çalışma esasları, dekoratif motifler) bulunmaktadır (Brears, 1992, 175, 176, 177).

Sanat koleksiyonları araştırması yağlıboya ve suluboya tabloları, heykelleri, baskıları, çizimleri, uygulamalı sanatları (cam, mobilya, tekstil, seramik, metal işleri), sanatçıların kullandığı malzemeleri (kağıt tutucu, hokka) kapsamaktadır. Bu tür koleksiyonları araştırırken önce sanat eserinin fiziksel şekli, boyutu, yapıldığı malzemenin türü, işlevi, sanatçısı ya da zanaatkârı gibi temel bilgiler edinilmektedir. Daha sonra kökeni (koleksiyona nereden geldiği, önceki sahipleri), amacı, ülke, bölge ya da şehir bağlamında tarihsel önemi araştırılmaktadır. Sanatçının çağdaşları ya da yakın dönemde yaşayan kişiler tarafından ortaya konmuş yazılı ve basılı kaynaklar birincil kaynaklardır. Birincil kaynak olarak nesnenin kendisi, arşiv belgeleri, notlar, mektuplar, biyografiler, söyleşiler ve ses kayıtları incelenmektedir. Eğer sanat nesnesi hakkındaki bilgi, üretim tarihinden sonra yazılmışsa, bu ikincil kaynaktır. Üçüncül kaynaklar ise sanatçı, zanaatkâr, okul ya da sanat akımı hakkında son dönemlerde ortaya konmuş araştırmalar, kitaplar ve bildirilerdir (Farr, 1992, 187-188). Sanat koleksiyonları araştırmaları sonrasında elde edilen bilgiler röntgen cihazları, mor ötesi ve kızıl ötesi fotoğraflama, pigment analizi gibi bilimsel tekniklerle kontrol edilmektedir. Araştırma bulguları çeşitli yöntemlerle toplumla paylaşılmaktadır. Bunlar müze kitapçıkları, broşürleri ve metinleri, listeler (nesnenin

ismi, envanter numarası, malzemesi, boyutu, tarihi gibi bilgilerinin ve küçük bir fotoğrafının bulunduğu listeler), koleksiyona ilişkin kataloglar, geniş kapsamlı müze katalogları, sergi katalogları, sanat eserini, sanat eserinin tarihini, ikonografisini, eserle ilgili görüşleri içeren kataloglardır (catalogues raisonnés) (Farr, 1992, 188-189-190).

Örneklerden de anlaşılacağı üzere koleksiyon ve alan araştırması konusunda bazı uygulamalar koleksiyonlara göre çeşitlilik göstermektedir. Bu nedenle koleksiyon ve alan araştırması yaparken müze koleksiyonlarının niteliğine dikkat etmek, araştırma basamaklarını buna göre planlamak gerekmektedir.

3.2.2. Müzebilime Yönelik Teorik Araştırma

Araştırma diğer disiplinlerde olduğu gibi müzecilik uygulamalarında ve müzebilim alanında da yürütülmektedir. Müzebilimsel araştırmaların kapsamına hangi araştırmaların girdiğinin tespitinden önce müzebilimin ne olduğu ortaya konmalıdır.

ICOFOM (2010, 53-54)'un ortaya koymuş olduğu tanıma göre müzebilim (museum studies – museum studies) etimolojik açıdan müze analizi anlamına gelmektedir. Müzebilim müzelerle ilgili çalışmaları kapsayan disiplindir. Müzecilik alanının felsefesidir (ICOFOM, 2010, 73-74). Müzelerle ilgili uygulamaları kapsayan terim müzeografiden (museum practice – museum practice) farklı bir alan olarak belirlenmiştir. Ancak günümüzde teori ve uygulama arasında kesin bir sınır olmadığından teori ve uygulama artık beraber ele alınmaktadır. Müzebilimin uzmanlarca ve kurumlarca birçok tanımı yapılmıştır.

Çeşitli uzmanlara göre müzebilim;

- müzelerin amaçları ve örgütlenmeleri ile ilgili çalışmalarla ilgilenen bilim dalıdır (Burcaw, 1997, 21).
- müzelerin tarihi, toplum içindeki rolü, araştırma, belgeleme, koruma, eğitim, yönetim gibi sistemlerini ve çevreyle olan ilişkilerini inceleyen, müzeleri sınıflayan çalışma alanıdır (Ata, 2002, 2).
- bir taraftan müzeler arasındaki diğer taraftan da bilim, kültür ve toplum arasındaki ilişkileri ortaya koyan bir disiplindir (Teather, [11.01.2012]).

ICOFOM'a göre müzebilimin tarih içinde farklı ülkelerde gelişimine göre belirlenmiş beş ayrı anlamı vardır:

1. Müzebilimin çoğunlukla Anglosakson ülkelerinde kabul görmüş anlamı “müzelerle ilgili herşeydir”.
2. Batıdaki çoğu üniversitede benimsenmiş etimolojik anlamına en yakın anlam “müze çalışmaları”dır. Georges Henri Rivi re (ICOFOM, 2010, 54)’nin ortaya koyduğu tanıma göre müzebilim “uygulamalı bir bilimdir; müzenin analizidir. Müzebilim müzenin tarihini, toplumdaki rolünü, belirli araştırma yöntemlerini, etkinliklerini, organizasyonunu, toplumla iletişimini, mimarisini, tipolojisini ve görevlerini inceler”.
3. Orta ve Doğu Avrupa 1960’lardan itibaren m zebilimi gerçek bir bilimsel araştırma ve gerçeği araştıran bağımsız bir disiplin olarak görmüştür. Bu dönemde müzebilim insanoğlu ve gerçeklik arasındaki ilişkiyi inceleyen bir bilim olarak kabul edilmiştir.
4. 1980’lerde Fransa müzelerin sosyal rolüne odaklanarak müzebilimin yeni iletişim ve ifade biçimleriyle birlikte disiplinlerarası bir karakteri olduğunu vurgulamıştır.
5. ICOFOM’un günümüzde benimsediği anlama göre müzebilim “müzecilik alanındaki teori üretme ve eleştirel düşünme çabalarının tümünü kapsayan geniş bir disiplindir.

Müzebilimin kapsamına nelerin girdiğini tespit etmek aynı zamanda müzebilimsel araştırmanın da kapsamını vermektedir. Ontario Miras Yönetimi Birimi (Ontario Heritage Administration Branch) (1985, 2)’nin  ne sürdüğü üzere müzebilimsel araştırma müzecilik işlerindeki uygulamalı araştırma olarak tanımlanabilir. Bu birime göre eğitim stratejileri, konservasyon teknikleri, ziyaretçi araştırmaları, sergi tasarımı teknikleri, sergi değerlendirmeleri ve programlamaları, yönetimsel ilişkiler ve halkla ilişkiler ve teori üretme gibi çalışmalar bu tür araştırmanın kapsamına girmektedir.

ICOFOM (2010, 74)’a göre müzelerin görevlerine, işlevlerine ve yönetim esaslarına yönelik teorik araştırmalar müzebilime yönelik araştırmanın kapsamına girmektedir. ICOFOM (ICOM, [01.04.2012]) görev tanımını şu şekilde yapmıştır: “ICOFOM m zebilimi bağımsız bir bilimsel disiplin olarak ve günümüz m zebiliminin temel eğilimlerini analiz ederek müzebilimin kuramsal temelini araştırmakla, incelemekle ve yaymakla yükümlüdür”. Müzebilimin, müzenin kendisinden daha geniş bir

kapsamı olmasına rağmen odak noktası müzenin işlevleri, etkinlikleri ve toplumdaki rolüdür (ICOM, [02.04.2012]).

Müzebilimsel araştırmanın temeli diğer alanlarda olduğu gibi araştırma sonucunun sadece literatürde yer alması değil, aynı zamanda toplumla paylaşılması ve birçok alana yenilik ve gelişim sağlamasıdır (MacLeod, 2001, 56). Müzebilimsel araştırma müzecilik alanının gelişimine şu yönlerden katkı sağlamaktadır (Van Mensch, [02.03.2012]):

- Teori ve uygulamalar arasında bağlantı kurar.
- Müze işleri için birleştirici ilkeler ortaya koyar.
- Kültür mirası yönetimi gibi politikalara kuramsal temel oluşturur.
- Profesyonel eğitimler için kuramsal temel oluşturur.
- Araştırma programlarının gelişimi için kuramsal çerçeve oluşturur.

Müzebilim, müzecilik uygulamalarına odaklanan müzeografiden bağımsız bir alan olarak, müzenin ve müzeografinin işlevlerini ve rollerini, müze çalışmalarını araştırmayı amaçlayan bir bilim olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Müzelerin işlevleri, etkinlikleri, yönetim esasları ve toplumdaki rolüne odaklandığı için de müzebilime yönelik teorik araştırma müzelerin araştırma faaliyetleri içinde önemli bir yere sahiptir.

3.2.3. Müzebilime Yönelik Teknik Araştırma

Müzebilime yönelik teknik araştırma, müzecilik uygulamalarının dışında kalan ancak müzecilik uygulamalarına temel oluşturan bilim ve disiplinleri kapsar. Diğer bir deyişle, farklı bilim dallarına yönelik yapılan araştırma, müze işlevlerine dayanak oluşturur. Eğitim bilimlerindeki değişiklikler, fizik ve kimya alanlarındaki araştırmalar, işletme bilimindeki ve iletişim alanındaki gelişmeler müze işlevlerini doğrudan etkilemektedir. Günümüzde müzelerin araştırmanın yanı sıra ön plana çıkan diğer iki işlevi doğrultusunda, konservasyon, izleyici, pazar araştırmaları ile eğitsel ve yönetsel araştırmalar bu tür araştırmanın kapsamına girmektedir. Bunlardan her biri farklı bir araştırma alanı olduğu için bu araştırma alanlarına ayrı ayrı değinilmesi gerekmektedir.

3.2.3.1.Konservasyon Araştırması

Nesneler zaman içinde nem, sıcaklık, ışık, biyolojik etmenler, kirlilik, eserlere temas eden malzemeler, doğal afetler gibi nedenlerle bozulmaktadır. Bilimde gerçekleşen gelişmeler ışığında nesnelerin nasıl korunacağı konusu önem kazanmış ve bu konu araştırılmaya başlanmıştır.

Konservatörler, bilim adamları tarafından yürütülen çalışmaların nesnelerin korunması konusuna doğrudan katkısının bulunmadığını öne sürmektedir. Az sayıda bilim adamı kültür mirası alanı üzerine çalışmalar yürütmektedir. Bunlardan bazıları da konservasyon uygulamalarıyla doğrudan ilgili olmayan konular üzerinde çalışmaktadır. Ancak konservatörlerin kültür mirası bağlamında ihtiyaç duydukları temel unsur, nesneler üzerinde yapılan bilimsel araştırmalardır. Oysaki müze koleksiyonları üzerinde yapılan bilimsel çalışmalarla ilgili yayınların sayısı sınırlıdır (Pye, 2001, 179).

Nesneleri oluşturan malzemeleri ve bunların bozulma nedenlerini anlayabilmek için öncelikle etkili bir konservasyon süreci geliştirmek gerekmektedir. Malzemeleri ve malzemelerin yapılarını tanımlayan kaynaklar bu süreç için önemlidir. Ancak konservasyon sürecini geliştirmek, malzemeleri anlamak ve bunları bazı uygulamalarla analiz etmek için bilimsel araştırma yürütülmesi gerekmektedir (Doehne, Price, 2010, 61).

Organik malzemelerden oluşan nesnelerin analizi, erken dönem plastik nesnelerin analizi, analizlerde kullanılan yeni teknikler gibi çalışmalar, nesnenin malzemesini ve durumunu analiz etmek için kullanılan teknikler açısından faydalı kaynaklardır. Ancak bu kaynaklar nesnenin konservasyonu ile ilgili doğrudan bilgi vermezler. Konservatörler nesnelerin konservasyonu için bu verileri kullanamazlar. Bu bilgiler mutlaka bilimsel araştırmalarla desteklenmelidir (Pye, 2001, 180).

Konservasyon araştırması, nesnelerin malzemelerinin incelenmesini sağlayan bilimsel analize, nesnelerin çevreleriyle nasıl etkileşime girdiğine ve bu etkileşim nedeniyle meydana gelen bozulmaları inceleyen metodolojiye, önleyici koruma ve restorasyon tekniklerine odaklanmaktadır (University of Pretoria, [17.02.2012]). Bu tür araştırma nesnelerin yapıldığı malzemelerin bilimsel anlamda incelenmesi bu nesnelerin yapım teknikleri ve depolama ile sergileme koşullarının araştırılmasını kapsamaktadır. Konservasyon araştırması dâhilinde uzmanlar depolama, sergileme

ve bakım ihtiyaçları ile diğerkurumsal ihtiyaçları karşılamak için metotlar araştırır, rehberler geliştirirler (Minnesota Historical Society, [18.03.2012]).

Konservasyon alanında birbirinden farklı birçok bilimsel etkinlik olmasından dolayı araştırma alanlarını sıralamak kolay değıldir. Etkili bir konservasyon için yerine getirmesi gereken birkaç husus daha vardır (Pye, 2001, 180). Bunlar:

- Bozulmaları tespit etmek,
- Bunların nesne açısından risklerini değılendirmek,
- Bozulmaların en aza indirgenmesi için yaklaşımlar geliştirmek,
- Bu yaklaşımların nesnelerin malzemelerine uygun olup olmadığına karar vermek,
- Zararlı olabileceği öngörölen yaklaşımlardan vazgeçmek,
- Zararlı olmayacağına karar verilen yaklaşımları denemektir.

Etkili konservasyon için yerine getirilmesi gereken bu basamaklar konservasyon alanındaki başlıca araştırma alanları da ortaya koymaktadır. Araştırma faaliyetlerinin organize edilmesine yardımcı olmak amacıyla bu alanlar genel hatlarıyla şu şekilde sıralanabilir (Whitmore, 2005, 9):

- bu disiplindeki yeni yöntem ve tekniklerin tespit edilmesi,
- yeni yöntem ve tekniklerle birlikte yeni analitik projeler geliştirilmesi,
- çeşitli malzeme ve ürünler konusunda bilgi sahibi olunması,
- teknik bilginin gelişmesi,
- eserlerin daha iyi anlaşılması.

Belirli dönemlerde yapılan teknik incelemeler ve eser analizleri konservasyon sürecinin ve aynı zamanda konservasyon araştırmasının bir parçasıdır. Konservasyon araştırması sonucunda elde edilen her bir bulgu önemli katkılarda bulunur:

- Problemlerin özömlenmesinde bu bulgulardan yararlanılır.
- Hem ilgili disiplinin hem de nesnelere ait bilgilerin gelişmesine yardımcı olur.

- Müzenin koleksiyonlarını oluşturan nesneler, başka kurumlardan ödünç alınan nesneler ile konservasyon uygulamalarında kullanılan malzemelere ilişkin bilgilere katkıda bulunur.

3.2.3.2. İzleyici Araştırması

İnsanlar birçok nedenden ötürü müzeleri ziyaret ederler. Sosyal etkileşime girmek, yararlı bir şeyler yapmak, eğlenmek, deneyim kazanmak, öğrenme fırsatı elde etmek, bilgi edinmek, estetik zevklerini tatmin etmek gibi istekler insanların müzeleri ziyaret etmelerinin nedenlerinden bazılarıdır (Kotler, Kotler, 1998, 103). Müzenin sunduğu hizmetlerden yararlanan, müzenin etkinliklerine katılan, müzenin her alanında etkin rol oynayan kişilere müze izleyicisi adı verilir (Sanıvar, 2009, 7). Müze izleyicisi tek bir birey değildir; diğer bir deyişle tekil bir olgu değildir. Tek bir kültürden gelmezler; aksine birçok farklı kültürden gelen birçok bireyi kapsayan bir gruptur (Coffee, 2007, 385). Müzeler farklı ilgi alanları olan, farklı karakterlerde ve farklı demografik özelliklerdeki ziyaretçilere hitap ederler (Kotler, Kotler, 1998, 147). Dolayısıyla müze izleyicisine yönelik araştırmalar da tek bir çalışmadan değil, bir dizi birbiriyle bağlantılı araştırmalardan meydana gelmektedir (Coffee, 2007, 385). Ziyaretçiler müzelerin var oluş nedenleridir. Ziyaretçisiz müze ölü bir müzedir. Ziyaretçisi olmayan bir müze amaçsız boş salonlardan ibarettir. Bu durum müzenin temel rolünün ziyaretçilerine hizmet etmek olduğunu göstermektedir. Etkin ve etkili bir şekilde hizmet vermek için farklı izleyici gruplarının ilgi ve ihtiyaçlarını anlamak ve geniş bir deneyim yelpazesi sunan bir atmosfer yaratmak gerekmektedir (Walzl, 2006, 1). Bunu gerçekleştirmenin tek yolu da izleyici araştırmasıdır. İzleyici araştırması müzede süregelen ve gelişim gösteren bir süreçtir (Kelly, [18.02.2012]).

İzleyici araştırmaları, müzebilimsel araştırmanın kapsamına girmekle birlikte çoğu zaman da ayrı bir araştırma alanı olarak görülmektedir. Bu tür araştırma literatürde farklı isimlerle karşımıza çıkabilmektedir. Uzmanlar bu çalışmalar için “değerlendirme, ziyaretçi araştırması, ziyaretçi davranışı, izleyici gelişimi, izleyici çalışmaları” gibi farklı terimler kullanmayı tercih etmişlerdir. Bunlardan en yaygın olanları ziyaretçi araştırması ve izleyici araştırmasıdır. Bu nedenledir ki birçok farklı tanımlaması mevcuttur. Alanda uzman kişilere göre izleyici araştırması;

- kamu kurumlarının izleyicileriyle ilgili yürütülen ve hem kültürel alanda, hem de diğer alanlardaki etkinliklerle ilgili olarak yapılan deneysel araştırmadır (Rentschler, Reussner, 2002, 7).
- müzelere ve diğer kültür kurumlarına ziyaretçileri hakkında ve kendilerini ziyaret etmeyenler hakkında bilgi sağlayan, müzecilikle ilgili bir alandır (Kelly [18.02.2012]).
- müzelerin sergilerini ve etkinliklerini daha etkili planlaması ve geliştirmesi, kurumsal hedeflerini yerini getirmesi için veri sağlayan stratejik yönetim aracıdır (Kelly [18.02.2012]).
- belirli bir izleyici grubuna özgü olan karakteristik özelliklerin tanımlanmasıdır (Bicknell, 1999, 282).
- müzeler ve ziyaretçileri arasındaki ilişkiye dayanarak geniş kapsamlı ve uzun vadeli sorular yöneltmek demektir (Swift, 2001, 36).
- ziyaretçilere ve müze koleksiyonlarının sunumuna verdikleri tepkilere yönelik niteliksel ve niceliksel araştırmaları kapsamaktadır. Bu bağlamda sosyoloji, psikoloji, sosyal planlama ve pazar araştırması ile ilişkili bir disiplindir (University of Pretoria, [17.02.2012]).

Bu çalışma alanı, müzelerin mevcut ve potansiyel ziyaretçileri hakkında yürütülen farklı araştırma ve değerlendirmeleri kapsamaktadır. Bu çalışmalar müzenin türü ne olursa olsun ziyaretçinin deneyimlerine, tavırlarına ve düşüncelerine odaklanır (Hooper-Greenhill, 2006, 363). İzleyici araştırması müzelerde şu nedenlerle yapılmaktadır (Sanıvar, 2009, 15):

- Kurumun misyonunu, vizyonunu ve sergi politikasını oluşturmak ve bunları yargılamak
- Kurumun değerini yargılamak
- Potansiyel ve hedef izleyici kitlelerini müzeye çekmek
- İzleyici kitlelerinin ilgi, talep ve beklentilerini karşılayan hizmetler, etkinlikler ve programlar sunabilmek
- Sunduğu hizmet, etkinlik ve programlar ile izleyicilerinin memnuniyetini değerlendirmek

- Sunduğu hizmet, etkinlik ve programları geliştirmek
- Müzenin toplumla iletişimini güçlendirmek
- Ziyaretçi sayısını arttırmak ve sürekliliğini sağlamak
- Personelinin tutum ve davranışlarını değerlendirmek

Müzelerin izleyici araştırması yapma nedenleri göz önünde bulundurulduğunda, iki tür izleyici araştırması olduğu söylenebilir (Sanıvar, 2009, 19). Bunlar:

- Sayısal verilere dayanan nicel araştırma
- Gelişim amacıyla yapılan, sebep ve sonuçlara dayanan nitel araştırmadır.

Müzeler nicel araştırma ile;

- müzenin izleyici profilini (demografik özelliklerini)
- müzenin ziyaretçi sayısını

Nitel araştırma ile;

- müzenin ziyaret edilme ve edilmeme nedenlerini
- müzenin sunduğu hizmet kalitesi ile etkinlik ve programlarının etkinliğini belirleyebilmektedir.

İzleyici araştırması farklı demografik özellikleri olan, farklı kültürlerden gelen ve farklı ilgi ve eğitime sahip kişilere yöneldiği için izleyici araştırmalarının yöntemleri de farklılık göstermektedir. Kelly ([18.02.2012])’nin de ortaya koyduğu gibi müzeleri kimlerin ziyaret ettiği, kimlerin ziyaret etmediği, ziyaretçi davranışları, ziyaretçi memnuniyetini ve öğrenme düzeylerini irdelemek için çok çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. En yaygın yöntemler arasında;

- anket,
- görüşme,
- odak grup,
- gözlem bulunmaktadır (Hooper-Greenhill, 1999, 69).

Kelly ([18.02.2012]) de izleyici araştırması yöntemlerini şu şekilde sıralamıştır:

“Ziyaretçi bilgisi elde etmenin en yaygın yöntemleri arasında yapılandırılmış ve açık uçlu görüşmeler, sergilerde ziyaretçi davranışlarını tespit edebilmek için resmî olmayan görüşmeler,

bilişsel öğrenmeyi ölçen anketler, tavırları ölçen değerlendirme cetvelleri, duruşların, ziyaretçilerin harcadıkları zamanın, sergi kullanımının ve sergileme elemanlarına olan tepkilerin gizli gözlemi bulunmaktadır. Ayrıca görsel ve işitsel kayıtlar, odak grupları ve telefon anketleri de kullanılan diğer yöntemlerdir”.

İzleyici araştırmalarıyla beraber müzeler;

- toplumu daha iyi anlayan, toplumla bütünleşen programlar gerçekleştirerek, onlara daha iyi hizmet vermenin yollarını geliştirebilmektedir (Sanıvar, 2009, 19).
- kurumun misyonunu, vizyonunu, temel ilkelerini ve prestijini değerlendirebilmektedir.
- potansiyel ve hedef izleyici kitlelerini müzeye çekebilmektedir.
- izleyici kitlelerinin ilgi, talep ve beklentilerini karşılayan hizmetler sunabilmektedir.
- kurumun iletişimini, aktarımını (sergiler ve topluma yönelik diğer etkinlikler), erişimini ve kapsayıcılığını geliştirebilmektedir (Coffee, 2007, 381).
- topluma yönelik program ve etkinliklerle ilgili bilinçli kararlar alabilmekte ve toplumun davranış özelliklerindeki değişimlere etkili bir şekilde karşılık verebilmektedir.

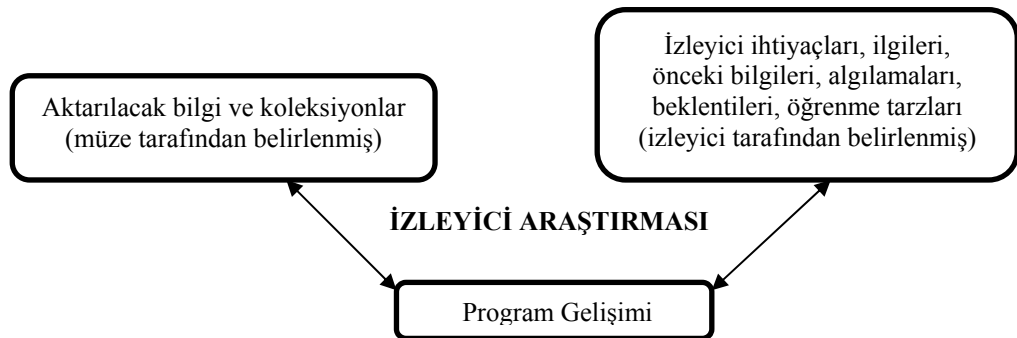
İzleyici araştırmaları kişilerin davranışlarını, beklentilerini, eğilim ve yönelimlerini belirlemeyi hedeflemektedir. İzleyicilerin belirli bir zaman aralığındaki tutum, davranış ve düşüncelerinin ölçümlendirmekte, izleyici profilindeki değişimleri göstermektedir. Bu da müzenin mevcut tavrı ile gelecekte benimseyeceği tavrı belirlemesi bakımından önem taşımaktadır. Bu tür araştırmalara başvuran kurumlar için ürünlerinin, yayınlarının, etkinliklerinin veya hizmetlerinin kimler tarafından izlendiği, farklı toplum kesimlerinde ne şekilde karşılandığı, beğeni ve tepkilerin ne şekilde geliştiği önem arz etmektedir. Bu veriler kurumun ürünlerinin, yayınlarının, etkinliklerinin veya hizmetlerinin planlanmasında ve gerçekleştirilmesinde belirleyici rol oynamaktadır (Günalp, 2007, 118). Dolayısıyla çoğu kurum hedef ve amaçları doğrultusunda izleyici araştırmalarından faydalanabilmektedir.

İzleyici araştırması müze personelinin; ebeveyn ve çocuk arasında, eğitmen ve öğrenci arasında, rehber ve dinleyici arasında ve hatta az deneyim sahibi biri ile çok deneyimi olan biri arasında sosyal etkileşim biçimlerini anlamasına yardımcı olur (Coffee, 2007, 386). Bu tür araştırmalar aynı zamanda sosyo-kültürel bağlamda da müzelerin anlaşılmasına ve müzelerin iletişimine katkıda bulunmaktadır (Coffee, 2007, 377-378). Sosyo-kültürel araştırmalar müzelerin kullandığı iç ve dış yolları aydınlatma imkânı sağlar. Müze ziyaretçilerinin sosyo-kültürel demografik yapısı, müze kullanımını da içine alan sosyal etkileşimler ve yapılandırılmış ya da gayriresmî öğrenme etkinliklerinin sosyo-kültürel özellikleri, ziyaretçi tavır ve algıları için bir anlayış ortaya koyar (Coffee, 2007, 379).

3.2.3.3.Pazar Araştırması

İzleyici araştırması ile pazar araştırması arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. İzleyici araştırmaları yürüten müzeler 1980lerden itibaren pazar araştırmalarından da yararlanmaya başlamışlardır (Hooper-Greenhill, 1999, 59). İzleyici bilgisi müze iletişimi için önemli bir veri, izleyici gelişimi için bir dayanaktır (Rentschler, Reussner, 2002, 18) ve bütün izleyici geliştirme girişimlerinin temelinde pazar araştırması yatmaktadır (Waltl, 2006, 3).

Kelly ([18.02.2012])’e göre izleyici araştırması ile müzecilik uygulamaları arasındaki ilişki “etkileşimli yaklaşım” olarak açıklanmaktadır. Bu yaklaşımda, izleyici araştırması müzenin misyonu ile müze planlamasındaki pazar yaklaşımları arasında arabulucu olmaktadır. Aşağıdaki şekilde izleyici araştırmasının müze misyonu, izleyici ve pazarlama arasında bütünleyici bir rol oynadığı görülmektedir.

Şekil 1: Müzelerde Program Geliştirmede Etkileşimli Yaklaşım

B.Seagram, et al., Audience Research and Exhibit Development: A Framework (**Museum Management and Curatorship**, s.12, 1993), 33.

Bu yaklaşımdan yola çıkıldığında pazar araştırması müzenin misyonu ve vizyonu ile doğru orantılı olarak, hedefleri gerçekleştirebilmek için mevcut ve potansiyel izleyiciler üzerinde yoğunlaşmaktadır. İzleyici araştırmasını müzebilimsel çalışmalar konusunda bütünleyen araştırma pazar araştırmasıdır.

Pazar araştırmaları, çoğu zaman kâr amacı güden işletmelerin başvurduğu bir alan olsa da aynı zamanda da müzebilimsel araştırmanın kapsamına girmektedir. Kâr amacı gütmeyen kurumlar olan müzeler de topluma fayda sağlamak, izleyici çekmek ve küreselleşmeyle birlikte pazarda yer edinebilmek için pazar araştırmasına yönelmektedirler.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar yarar pazarlarlar. Ürünler, hizmetler ve fikirler hedef kitle için önem taşımaktadır (Cengiz, 2007, 20). Müzeler nesneleri toplayan, araştıran, sergileyen ve yorumlayan kurumlardır. Var oluşları sahip oldukları koleksiyona dayanır. Rentschler ve Reussner (2002, 3)'a göre koleksiyonun korunması ve yorumlanması temel müze işlevleri olarak görülürken, azalan kamu fonu ve hesap verme baskısı müzelerin varlıklarını sürdürmelerine önemli bir katkı olan müze pazarlamasını doğurmuştur. Pazarlama giderek önemli bir müze faaliyeti olarak görülmektedir. Pazarlama, müzenin misyonuna gölge düşürmekten ziyade, müzenin misyonunu yerine getirmesine hizmet etmektedir.

Pazarlama genelde ticari kaygı güden işletmelerin başvurduğu bir disiplin olarak tanımlandığında,

- Bir ürünün, malın ya da hizmetin satışını geliştirmek amacıyla tanıtmayı, paketlemeyi, satış elemanlarının yetişmesini, piyasa gereksinimlerini belirlemeyi ve karşılamayı içeren etkinliklerin bütünüdür (TDK, Güncel Türkçe Sözlük, [09.04.2012]).
- İşletmenin, satış olanaklarını belirleyerek üretilen mal ve hizmetlerin tüketiciye ulaştırılması sırasında kâr elde etmek amacıyla çeşitli unsurları etkilemeye ve denetlemeye yönelik yaptığı etkinliklerdir (TDK, İktisat Terimleri Sözlüğü, 2004).
- Pazarlama, iki ya da daha fazla tarafın her birinin kendi ihtiyacını karşılamak amacıyla diğer tarafa mal, hizmet ya da fikir gibi değerli bir şeyler verip, para, kredi gibi başka değerli şeyleri elde etmektir (Mucuk, 2001, 34).

Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi pazarlama işletmelerin ticari ürün ve hizmetleri müşterilerine satabilmek için gerçekleştirdikleri faaliyet ve yöntemlerdir. Ancak günümüzde bu kapsam genişlemiş ve kâr amacı gütmeyen kurumları da içine alır duruma gelmiştir.

Kâr amacı gütmeyen kurumlar bazı sosyal faydalar sağlamak ve bu doğrultuda hizmet vermek için faaliyet göstermektedirler. Bu kuruluşların ortak özelliği sosyal sorumluluk taşımaları ve kuruluş amaçlarının “hizmet vermek” olmasıdır. Müzeler de bu tür kurumlar arasındadır. Amaçları kâr elde etmek değil, topluma yarar sağlamak, toplumun gelişimine katkıda bulunmak ve hedef kitlenin duyduğu memnuniyeti arttırmaya çalışmaktır. Cengiz ve Kırkbir (2007, 265)’e göre kâr amacı gütmeyen kurumlarda temel amaç hedef kitleye ihtiyaç duydukları mal ve hizmetleri parasal kazanç kaygısı içinde olmaksızın sunabilmektir. Bunun için de pazarlama anlayışını benimseyip stratejiler oluşturmak gerekir. Güney (2009, 3)’e göre müze gibi varlığının temel amacı topluma hizmet olan kurumlar göz önünde bulundurulduğunda pazarlamanın da değişen ve gelişen anlamıyla kullanılması gerektiği ortaya çıkacaktır. Söz konusu pazarlama sadece ticari amaç güden bir pazarlama değil, toplumla iletişiminin sınırlarını belirleyen bir konumlandırma aracı olarak pazarlamadır.

Müze pazarlaması yaklaşım olarak, kâr amacı gütmeyen pazarlama; diğer bir deyişle hizmet pazarlamasıdır. Smith ve Saker (1992, 7) bunu göz önünde bulundurarak pazarlamayı tanımlamıştır: pazarlama tüketici taleplerini menfaat sağlayarak değil memnuniyete dayalı etkin bir şekilde karşılamaktır. Bu şekilde bir pazarlama anlayışı uzun vadeli sosyal politika amaçlarını bireysel ihtiyaçlarla özdeşleştirmeye izin vermektedir. Bu da sosyal pazarlama kavramıdır. Kotler ve Roberto (1989, 35) bu kavramı şu şekilde aktarmaktadır:

“Kâr amacı gütmeyen kurumların hedef kitlelerinin kendi refahı için gönüllü davranışlarını etkileyebilecek analiz, planlama, icra ve program geliştirme faaliyetlerini ticari pazarlama tekniklerinin kullanılarak oluşturması ve bunu bir süreç dâhilinde işletilmesine kâr amacı gütmeyen kurum pazarlaması denilmektedir”.

Pazarlama küreselleşmeyle ortaya çıkan rekabet ortamında müzelerin ihtiyaç duyduğu değişimlerin önemli bir parçasıdır (Rentschler, Reussner, 2002, 6). Müzeler pazarlamaya birçok farklı nedenle yönelmektedir. Kâr amacı gütmeyen kurumların ana amacı hedef pazardan istenen tepkilerin elde edilmesidir. Ancak amaçlar

kurumun hedefleri ile kurduğu iletişimin özüne göre değişiklik göstermektedir. Müzeler en genel anlamıyla,

- toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilmek,
- rekabet ortamına ayak uydurabilmek,
- izleyici çekmek,
- izleyicilerin ihtiyaçlarını, isteklerini, beklentilerini, zevk ve ilgilerini anlayarak yenilenmeyi sağlamak amacıyla pazarlamaya yönelmişlerdir.

Müzeler hizmet kurumlarıdır. Bu anlayış müzelerin koleksiyonların bakıcısı ve araştırma merkezleri olarak hizmet vermesinden çok topluma yönelik hizmet sağlayan kurumlar olarak görülmesini sağlamaktadır. Örneğin izleyicilerin sergileri ziyaret etmesi, müze etkinliklerine katılması, müzelerin sahip oldukları olanaklardan fayda sağlaması ve müze mağazası ve kafeteryasını kullanması sunulan hizmetlerin doğasını göstermektedir (Rentschler, Reussner, 2002, 4).

Bir diğer önemli husus da pazarlamayı, çeşitli ortaklarla alışverişi ve ilişkileri şekillendiren bir araç olarak görmektir. Müze pazarlaması aynı zamanda müzelerin müze ziyaretçileri, fon sağlayan kurumlar, yetkililer, müze personeli, yönetim kurulu  yeleri, müze uzmanları, araştırmacılar, sponsorlar ve medya gibi paydaşlarıyla olan iletişim sürecidir. Bu da pazarlamanın odak noktasını müze ziyaretçilerinin ötesine taşıtmaktadır (Rentschler, Reussner, 2002, 5).

Pazar araştırması tamamen gelir sağlama amaçlı değildir. Bu bağlamda pazar araştırması şu sorulara cevap vermektedir (Rentschler, Reussner, 2002, 22):

- Müze nüfusun hangi kesimine hizmet sunmaktadır?
- Nüfusun hangi kesimi yeterince temsil edilmemektedir?
- Yeterince temsil edilmeyen kesimin katılımı nasıl sağlanabilir?
- Hizmet ve etkinlikler hedef izleyicinin ihtiyaçlarını karşılıyor mu?
- Müze rekabetçi faaliyet ve etkinliklere nasıl bakmaktadır?
- Müzenin misyonunu yerine getirebilmesi için karşılaması gereken demografik, sosyal ve diğer eğilimler nelerdir?

Pazar araştırması bu gibi sorulara cevap vererek müzenin varlığını sürdürmesine ve toplumun ihtiyaçlarını daha etkili bir biçimde karşılamasına yardımcı olmaktadır.

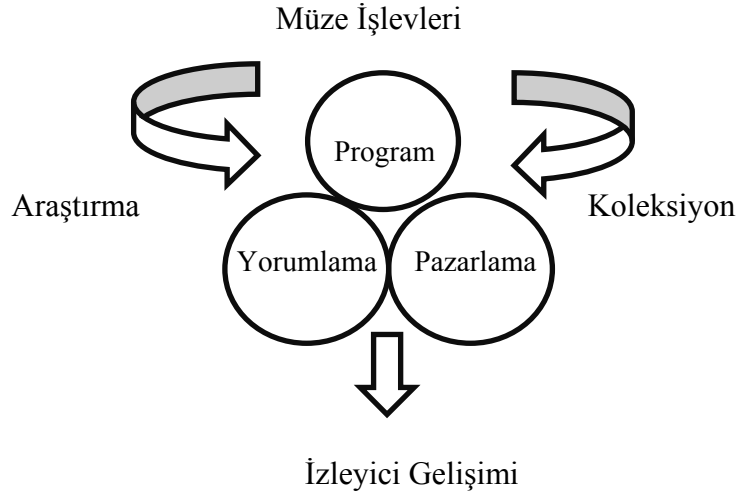
Pazarlamanın müzelerde uygulanmaya başlanmasıyla birlikte pazarlama ve bununla ilişkili olarak izleyici gelişimi konusunda karar alma gereksinimi doğmuştur. Bu da ancak pazar araştırmasıyla gerçekleşmektedir (Rentschler, Reussner, 2002, 8). Pazar araştırması pazarlama sürecinin başlangıç noktasıdır (Smith, Saker, 1992, 12). Ancak pazarlama stratejilerinin planlanmasında ve uygulanmasında izleyici araştırması da önemli bir rol oynamaktadır (Kotler, Kotler, 2000, 272). Pazar araştırmasının ayırıcı özelliği büyük ölçüde ne için yürütüldüğünde ve ne amaçla kullanıldığında yatmaktadır. Bu amaç da pazarlama faaliyetlerini beslemektir (Rentschler, Reussner, 2002, 8).

Pazarlama üç kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar;

- kültür olarak pazarlama,
- strateji olarak pazarlama,
- taktik olarak pazarlamadır (Rentschler, Reussner, 2002, 11-12).

Kültür olarak pazarlama, pazarlamanın felsefi dayanağını, ziyaretçi yönlendirmesini yansıtmaktadır. Geleneksel, ürün odaklı bakışla müzeler, ürünlerini daha cazip bir hale getirmek ya da ziyaretçi taleplerine göre sergileri ve hizmetleri düzenlemek için tanıtıcı aktivitelere yatırım yapmaktadırlar. Müzelerdeki ziyaretçi odaklılık bir kurumun ziyaretçi taleplerini ürün geliştirmeye ve pazarlama sürecine dâhil etme çabasında görülmektedir.

Strateji olarak pazarlama, pazarlama aktivitelerinin başlıca hedefleri ve stratejileri üzerine odaklanır. İzleyici gelişimi ve paydaş memnuniyeti pazarlama stratejilerinin iki genel hedefi olarak düşünülebilir. İzleyici gelişiminin anlamı “ziyaretçilerin daha fazla şey öğrenmelerini sağlayarak ve sunulan hizmetlerden aldıkları zevki derinleştirerek onların deneyimlerini zenginleştirmektir” (Waltl, 2006, 3). İzleyici gelişiminin temel öğeleri ihtiyaçlarını ve ilgilerini anlamak için ve onların hoşuna gidecek bir ortam ve deneyim sunmak için müzelerin kişilerin katılımını sağlamak amacıyla sunduğu etkinliklerdir. Bütün izleyici geliştirme girişimlerinin temeli araştırmadır; pazar araştırmasıdır (Waltl, 2006, 3). İzleyiciyi bilmek farklı ihtiyaçları belirlemeyi sağlar. Ayrıca daha fazla ziyaretçinin müzeleri düzenli ziyaret etmelerini teşvik eder. Waltl (2006, 3) izleyici gelişimini aşağıdaki şekil ile ortaya koymuştur.

Şekil 2: İzleyici Gelişim Modeli

Christian Watzl, Museums for Visitors: Audience Development – A Crucial Role for Successful Museum Management Strategies, **INTERCOM 2006 Conference, 2-4 November 2006** (Taiwan: INTERCOM, 2006), 3.

Bu modelde araştırma ve koleksiyonlar, yorumlama ve pazarlama aracılığıyla iletişim sağlayan bir program oluşturmada temel arz etmektedir. Bunlar ziyaretçilere ve potansiyel ziyaretçilere mesajı ulaştıran araçlardır (Watzl, 2006, 4).

Pazarlama stratejilerinin iki genel hedefinden diğeri de paydaş memnuniyetidir. Paydaş memnuniyeti pazarlama felsefesinin dayanağı olarak düşünülebilir. Bu, müzelerin mevcut izleyici sayısını sürdürmeye yardımcı olan temel stratejilerinden biri olmalıdır. İzleyici araştırması paydaş ihtiyaçlarını, isteklerini ve ilgilerini belirlemeye yardımcı olabilir. Ayrıca memnuniyet düzeyini ve müzeyle kurulan etkileşimden doğan sonuçları ve yararları da öğrenmeye yarayabilir (Rentschler, Reussner, 2002, 12).

Taktik olarak pazarlama ise işlevsel yönler üzerine odaklanır. Bu pazarlama karması, izleyici gelişimi ve paydaş memnuniyetinin genel amaçlarını yerine getirmeyi hedefleyen araçları tanımlar (Rentschler, Reussner, 2002, 12).

Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda pazar araştırmasının müzenin hedeflerini yerine getirmede önemli bir unsur olduğu anlaşılmaktadır. Kâr amacı gütmeyen kurumlar olan müzeler topluma fayda sağlamak için vardır. Hem bunu başarmak için hem de sürekliliğini sağlayabilmek için müzeler pazar araştırmasına ihtiyaç duyarlar.

3.2.3.4.Eğitsel Araştırma

Araştırma yapan, inceleyen, bilgi üreterek bunu toplumla paylaşan müzeler insanların geçmişleriyle, kültürleriyle ve çevreleriyle ilişki kurmalarını sağlar. Bu da toplumu kültürel değerlerine saygı duymaya, araştırmaya, kavrayıp korumaya sevk eder. Müzelerin topluma bilimsel ve eğitsel anlamda katkı sağlaması kişilerin estetik ve yaratıcılık duygularını geliştirerek sanata ve kültüre değer vermelerini sağlar. Sundukları interaktif yaklaşımla kişilerin anlayış, kavrayış, değerlendirme becerileri ile yaratıcılıklarını geliştirir.

Gün geçtikçe müzelerin eğitim işlevleri artmakta ve eğitim kapsamaları genişlemektedir (Novacek, 1990, 354). Bununla orantılı olarak müzelerin kültürel ve eğitsel anlamda bireylere katkısı da artmaktadır. Bu durum da müzelerin eğitim hayatında daha fazla ve etkin olarak yer almasını sağlamaktadır.

Araştırma müze bağlamında bütün eğitim seviyelerinde örgün ve yaygın öğrenim sürecine katkıda bulunmaktadır. Eğitim işlevlerini araştırma dâhilinde yürütmek hem kurum için, hem de ziyaretçiler için faydalıdır. Eğitim amacı güden halka açık kurumlar olan müzeler araştırma programları yürüttükçe daha güvenilir olmaktadır (Novacek, 1990, 356). Eğitsel araştırmalar sayesinde ziyaretçilerin ihtiyaçları karşılanabilmekte ve topluma katkı sağlanabilmektedir.

Müzeler temel eğitimde ve yaşam boyu eğitim sürecinde deneyimlemeye dayalı çok yönlü öğrenme alanları olarak kullanılabilecek mekânlardır. Müzelerin etkin kullanımını gerektiren müze eğitimi de bu amaçla ortaya çıkmıştır. Müze eğitimi, insanlararası iletişimi ve etkileşimi geliştirici bir alan olarak, müze ve galerilerin her yaş insan için ideal bir öğrenme ortamı olmasını amaçlamaktadır (Paykoç, 2009, 113-114).

Müzelere yönelik eğitsel araştırma³ müzelerdeki öğrenme ve anlama süreci ile ilgili kavram ve yöntemlerin araştırılmasını esas alır. Pretoria Üniversitesi Müze Komitesi (University of Pretoria, [17.02.2012])’nin öne sürdüğü gibi, eğitsel araştırma iletişim metotları ve sergileme ilkeleri ile bağıntılıdır. Müzelerdeki öğrenme ve anlama süreci

³ Eğitim bilimlerinde “eğitsel araştırma” eğitim-öğretim işine yardımcı olmak amacıyla öğretmenlerin ve eğitimcilerin karşılaştığı problemlerin çözümünüyle ilgili yeni bilgi ve fikirlerin sistemli bir şekilde kazanılması ve biriktirilmesi sürecidir (Oruç, Ulusoy, 2008, 125-126). Diğer bir deyişle, bilimsel bir yöntemin sistemli ve planlı bir şekilde eğitim problemlerinin çözümüne uygulanması işidir (Kaptan, 1983, 40).

ile ilgili olan kavram ve yöntemler günümüzde bilimsel bir disipline dönüşmüştür. Zaman içinde bu bilimsel disiplinden önemli ölçüde katkı sağlanmaya başlanmıştır. Bu da ancak eğitim işlevinin araştırmayla desteklenmesi ile gerçekleşebilir.

Eğitsel araştırmalar eğitimin olduğu her yerde yürütülebilir. Müzeler de eğitimin olduğu yerlerden biridir ve burada da eğitsel araştırma yürütülmelidir. Müzelerde yürütülen eğitsel araştırmaların amaçları şu şekilde sıralanabilir (Paykoç, 2009, 115):

Yeni fikir, bilgi, çözüm ve etkinliklerle;

- Bireylerin sürekli değişen dünyaya uyum sağlamasında yardımcı olmak,
- Bireylerin yaşadıkları ortama yabancılaşmalarını önlemek,
- Geçmişle günümüz arasında köprü görevi görmek,
- Geleceğe dönük düşünmeyi ve problem çözmeyi sağlamak,
- Günümüz sorunlarına karşı anlayış kazandırmak,
- Sergilenen nesnelerle bireyler arasında bağlantı kurarak, bireylerin nesnelerle bütünleşmesini sağlamak,
- Bireylerin siyasal, kültürel, sosyal, ekonomik ve ekolojik ilişkileri anlamalarını sağlamak ve onların araştırmacı yönlerini geliştirmek,
- Bireylerin zamanını yaratıcı bir biçimde değerlendirmesini sağlamak,
- Müzelerin yaşayan bir kurum niteliği kazanmasını sağlamak,
- Gerçek bilgiler ve deneyimleme fırsatı ile iletişim, öğrenme ve sosyal gelişmeyi sağlamak,
- Toplumun ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan gelişmesine katkıda bulunmak,
- Toplumun değişimini sağlamak,
- Müze ekonomisini geliştirmektir.

Bu amaçlar çerçevesinde müze eğitimi araştırmasında şu soruları sormak gerekir (Paykoç, 2009, 119): Müzede,

- Bireyin bilgileri kendisinin geliştirmesi/oluşturması için ne yapılıyor?
- Her yaş düzeyi için öğrenme nasıl aktif hale getiriliyor?

- Bireyi meşgul etmek/dikkatini toplamak için ne yapılıyor? Bireyle iletişim nasıl kuruluyor?
- Ortam/durum birey için fiziksel, sosyal ve zihinsel yönden açık olarak nasıl tasarlanıyor?
- Bilgiler nasıl iletiliyor? Ortam nasıl hazırlanıyor?
- Bireyin özellikleri nasıl biçimlendiriliyor?

Bu soruların sorulması müze eğitiminin geliştirilmesi, kültürel ve eğitsel anlamda bireylere katkı sağlayıp toplumun gelişimine katkı sağlaması açısından önemlidir. Eğitsel araştırmalar yeni fikir, bilgi, çözüm ve etkinlikler ortaya koyarak sürekli gelişimi sağlamaktadır.

Müzedede eğitsel araştırmaların farklı bir boyutu daha vardır. Müzelerde eğitim dendiğinde ilk akla gelen toplumun eğitimi olsa bile müze personelinin eğitimi de en az bunun kadar önemlidir. Dolayısıyla müze personelinin eğitimi de müzelerde yürütülen eğitsel araştırmanın kapsamına girmektedir. MacLeod (2001, 56)'un da makalesinde belirttiği gibi eğitim örgün ya da yaygın olsun, pasif ya da aktif olsun bütün müze eğitimi kapsamaktadır. Dolayısıyla profesyonel gelişime yönelik eğitimler de konu alanına girmektedir.

3.2.3.5.Yönetimsel Araştırma

Müzebilimsel araştırmanın kapsamına giren bir diğer araştırma türü yönetimsel araştırmadır. İzleyici araştırması, pazar araştırması ve bu tür araştırmalarla yakın bağları olan yönetimsel araştırmalar stratejik açıdan önemli araştırmalardır. Kurumun varlığını sürdürebilmesi ve kendini geliştirebilmesi için ihtiyaç duyduğu yönetimsel ilişkiler, halkla ilişkiler ve teori üretme gibi çalışmalar bu tür araştırmanın kapsamına girmektedir. Yönetimsel araştırmanın bir kurum olarak müzelere ne kazandırdığını anlayabilmek için yönetimsel araştırmanın ne olduğunun ve ne tür çalışmaların bu araştırmanın kapsamına girdiğinin incelenmesi gerekmektedir.

Kurumlar faaliyette bulundukları çevre ile sürekli etkileşim halindedirler; diğer bir deyişle kurumlar içinde bulundukları çevreden etkilenmektedir. Dolayısıyla kurumlar hem varlıklarını sürdürmek hem de artan rekabette avantaj elde edebilmek için çevreye adapte olmak durumundadırlar. Çevrenin beklenti ve taleplerine cevap vermeleri gerekmektedir. Kurumlar bunu ancak kararlarını, tutumlarını, eylemlerini,

süreçlerini ve yapılarını bu beklenti ve taleplere cevap vermek amacıyla yapılandırmalarıyla ve geliştirmeleriyle gerçekleştirebilirler. Kurumun yönetim anlayışının ortaya konması ve kurumsallaşması ile yönetsel kararların etkin bir şekilde alınması için yönetsel araştırma gerekir. Bu bağlamda en önemli unsur yönetsel araştırmadır. Kurumların bu yapılanma ve gelişme süreci içinde;

- kaynaklarını arttırması,
- dengeyi sağlaması,
- çevreye adapte olması,
- kurumsallaşması,
- eylem ve kararlarında tutarlı olması,
- güçlü bir örgüt kültürü geliştirmesi,
- profesyonelleşmesi gerekmektedir.

Müzeler her şeyden önce vizyon, misyon ve hedef belirlemelidir. Bir kurumsal kimlik oluşturmali ve kurumsallaşma sürecine dâhil olmalıdır. Bunun yanı sıra müzelerde yazılı prosedürler ve normlar olmalıdır. Eylemler bu prosedürlere göre yapılmalıdır. Müze çalışanlarının görev, sorumluluk ve iş tanımları belirli olmalıdır. Müze yöneticilerinin profesyonel olması şarttır. Çalışanlar, bu profesyonellik doğrultusunda, kuruma ve yöneticilere daha fazla güven duyar ve daha etkili çalışır. Diğer mesleki örgütlere üye olması da müzelere profesyonellik sağlar. Müzeler toplum yararı için var olduklarından eylemlerinde olabildiğince saydam olmalıdır. Müzeler, eylemlerinin sonuçlarından sorumlu olup sosyal sorumluluğu hep göz önünde bulundurmalıdır. Camiada yaygın olan etik kurallara, normlara ve değerlere uygun davranmalıdır. Benzer durumlarda benzer tepkiler vermeli ve eylemlerinde tutarlı olmalıdır. Misyonu, vizyonu, hedefleri ve stratejisi birbirleriyle örtüşüyor olmalıdır (Okay, 2000, 34). Müzeler ancak bu şekilde toplumun hizmetinde olan kurumsal bir yapı olabilir. Kısacası, bütün bu hususlar etkin bir yönetsel araştırma ile gerçekleşebilir.

Yönetim, kurumun kaynaklarını (insan, finans vb.) kurumun önceden belirlediği amaçlarını başarmak ve hedeflerine ulaşmak için planlama, organize etme, sevk etme, koordinasyon, kontrol gibi bir takım çabalarla ve etkinliklerle en iyi ve en doğru şekilde kullanma sürecidir. Ülgen ve Mirze (2007, 22)'ye göre yönetim, "bir

işletmenin ya da organizasyonun amaçlarını gerçekleştirmek için sahip olduğu üretim kaynaklarını etkili ve verimli olarak kullanması surecidir”. Yönetim sureci göz önünde bulundurulduğunda, “karar vermek” zorunluluğu göze çarpmaktadır. Karar vermek, bir amacın ya da çok sayıda amacın elde edilebilmesi için mevcut çok sayıda alternatif arasında bilinçli olarak yapılan seçimdir.

Bir kurumda yönetim surecinde stratejik, yönetsel, eylemsel ve programlı kararlar alınabilir. Bu kararları en doğru şekilde verebilmek için yönetimsel araştırma gereklidir. Çünkü kurumu yönetebilmek için birçok bilgiye ihtiyaç vardır ve bu bilgiler olmadan yönetici herhangi bir yorum yapamaz, sağlıklı bir karar alamaz ve planlama yapamaz (etinoğlu ve diğ., 2011, 142). Yönetim surecinde karar vermek zorunluluğunun yanı sıra “teori üretme” gereksinimi de bulunmaktadır. Kurumsallaşma sureci, bir işletmenin doğması ve ilerlemesiyle başlamaktadır. Kurumsallaşmanın temeli de kurumsal teoridir. Kurumsal teori işletmelerin çevrelerinden hangi nedenlerden dolayı etkilenerek değiştiğini açıklamaktadır. Örgütsel açıdan karar vermenin sosyal boyutlarına odaklanmakta ve kurumsal çevrenin varlığını dikkate almaktadır. Kurumların çevrenin parçası olmasını sağlamaktadır (Apaydın, 2009, 2). Kurumsal teori bir kurumda gerçekleşen değişimlerin hangi sure ve etmenler aracılığıyla meydana geldiğini incelediğinden ve kurum çevresine yöneldiğinden kurumların buna önem vermesi gerekmektedir. Ancak kurumsal teori üretebilmek için kurum ve çevresiyle ilgili önemli bilgilere ihtiyaç vardır. Bu bilgiler yönetimsel araştırma yürütülerek elde edilebilir. Müze planlamasında değişiklik yapılması, izleyicilerin ve kurumun içinde bulunduğu çevrenin tam anlamıyla tanımlanmasını ve muhtemel tavır, davranış, etki ve tepkilerin belirlenmeye çalışılmasını gerektirir (Kelly, [18.02.2012]). Bu bilgiler toplandıktan sonra yönetsel ve stratejik değişimler yapılabilir, yönetsel ve stratejik kararlar alınabilir. Müzebilimsel araştırmalar müzelerin hizmetlerini daha etkili planlaması ve geliştirmesi için, ayrıca kurumsal hedeflerini yerine getirmesi için veri sağlayan araştırmalardır (Kelly, [18.02.2012]).

Özetle, yönetimsel araştırma kurumun stratejisinin ve uygulama planlarının hazırlanmasında, kurumun yönetimi için gereken bilgilerin tanımlanmasında, ölçülmesi ve toplanmasında, stratejik karar alma için ihtiyaç duyulan bilginin üretilmesinde ve kurumun kaynaklarının en uygun şekilde kullanılmasında büyük rol oynamaktadır. Müzecilik alanındaki yeni gelişmelerin müze yönetimini nasıl

etkilediğini anlamak ve müzeleri etkin bir biçimde yönetebilmek için daha çok araştırma yapılmalıdır (Frey, Meier, 2006, 413). Cossons (1994, 242)’a göre modern bir müzenin etkinlik ve hizmet alanlarında uzman olması gerekmektedir. Dolayısıyla araştırma müzelerin stratejilerinin ve yönetimlerinin odak noktası olmalıdır. Yönetimsel araştırmalar sayesinde kurum varlığını sürdürebilir ve gelişebilir.

3.2.4. Kurum Olarak Müzelere Yönelik Araştırma

Hem müzecilik alanında hem de diğer alanlarda müzeler gün geçtikçe incelenmesi gereken kurumlar olarak kabul edilmektedir. Müzelerin durağan bir yapısı yoktur, aksine sürekli kendilerini yenilemesi ve geliştirmesi gereklidir. Diğer bir deyişle, müzeler kurum olarak ne olduğunu ya da ne olabileceğini tekrar tekrar düşünmeli ve tanımlamalıdır.

Kurum olarak müzelere yönelik araştırmanın özü de eleştirel bir bakış açısına sahiptir. Bu tür araştırmanın kapsamında, kurumun toplumla iletişimi ve kültür mirası anlayışı göz önünde bulundurularak yapılan analizler sayılabilir. Müzebilim dışında müzeler hakkında bilgi ortaya koymak için incelemeler yapan diğer disiplinler arasında tarih, antropoloji, sosyoloji ve dilbilim başta gelmektedir (ICOFOM, 2010, 74). Müzeler hakkındaki kitaplar, dergiler, programlar ve etkinlikler özellikle son on yılda büyük bir gelişme göstermiştir. Müzecilik alışılmadık ve az telaffuz edilen bir konu olmaktan çıkıp adeta bir ana akıma dönüşmüştür. Önceleri müzelerle fazla ilgili olmayan disiplinler artık müzeleri bir kurum olarak görmeye başlamışlar; en ilginç ve önemli tartışmalarını bu kurumlara yönlendirmişlerdir. Gün geçtikçe müzelerin disiplinlerarası bir kurum olduğu ve diğer disiplinlerle kuvvetli ilişkiler kurduğu kabul görmeye başlamıştır. Bu noktada müzeler ve diğer disiplinler arasında yaklaşım, teknik ve bilgi alışverişi gelişme göstermiştir. Bütün bunlar müze çalışmalarının günümüzde hem çok yönlü, hem de disiplinlerarası bir alan olmasına katkıda bulunmuştur (Macdonald, 2011, 1).

Kurum olarak müzelere yönelik araştırmalar;

- Geniş bir sosyal ve kültürel bağlamda müzelerin işlevlerini anlamlandırmayı,
- Müze kökenlerinin, ideolojilerinin, değişen felsefelerin ve güncel uygulamaların profesyonel anlamda ortaya konmasını,
- Güçlü bir kuramsal altyapı oluşturmayı,

- Araştırma yöntemlerini belirlemeyi hedeflemektedir (Van Mensch, [02.03.2012]).

Bu tür araştırmalar müzelerin;

- çok yönlülüğünü anlamayı,
- karmaşık yapılarını çözmeyi,
- birer kurum olarak kendilerini sürekli sorgulamasını,
- kendilerini anlamasını,
- sürekli kendilerini yenilemelerini ve geliştirmelerini

sağlamaktadır (Edson, 2004, 145). Ayrıca bu araştırmalar çok yönlü bakış açıları kazandırmakta ve disiplinlerarası ilişkiler kurma fırsatı yaratmaktadır.

4. ARAŞTIRMA FAALİYETLERİ YÖNETİMİ

Müzelerde yürütülen araştırma faaliyetleri müzelere özgüdür; üniversitede ve diğer araştırma kurumlarında yürütülen faaliyetlerden farklıdır (Anderson, 2007, 11). Müzelerin işlevlerini sürdürebilmesi ve toplumsal rolünü gerçekleştirebilmesi için güçlü araştırma faaliyetlerine ihtiyacı vardır (Anderson, 2007, 13).

Yeni bilginin oluşturulmasında temel unsur olan araştırma, somut mirasın saklı tuttuklarını açıp ortaya çıkaran bir anahtardır. Araştırma topluma yarar sağladıkça, topluma sunulan hizmetle bütünleştikçe önem kazanır (MacGregor, 1994, 244). Önemli olan araştırma yapma kapasitesini arttırmak, yeni ve anlamlı bilgi oluşturmak, bu bilgiyi diğer alanlara entegre edebilmek ve araştırmayı müze koleksiyonlarına ve etkinliklerine çevirebilmektir (Brandon, Wilson, 2005, 350). Tüm bunların etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi ise belirli bir etkileşim ve organizasyon içinde yürütülmeleri ile mümkün olabilmektedir.

1990’larda müze çalışmalarında, personelle ilgili planlamalar, hizmet içi eğitim ve performans ölçümleri gibi konular önem kazanmaya başlamıştır. Müzelerde stratejik planlama çalışmaları da bu dönemde ön plana çıkmıştır. Bu çalışmalar çerçevesinde uygulanan stratejik yönetim, araştırma faaliyetleriyle ilgili hedefleri de içine almaktadır (Erbay, 2012, 27). Müzelerde stratejik yönetimin uygulanmasıyla birlikte müzelerde yürütülen araştırma faaliyetlerinin de belirli bir strateji ve politika doğrultusunda yönetilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

4.1. Araştırma Faaliyetleri Yönetimi Kavramı

Müzeler çok çeşitlidir. Farklı koleksiyonlara sahip, farklı uzmanlıklarda ve farklı boyutlarda olan, farklı kurumlara bağlı birçok müze vardır. Arkeoloji müzeleri, bilim ve sanayi müzeleri, güzel sanatlara ilişkin müzeler, tarihi evler, bilim merkezleri, devlet müzeleri, ulusal müzeler, bölge müzeleri, eyalet müzeleri, özel müzeler bunlara sadece birkaç örnektir. Ancak müzelerin türü, alanı ya da boyutu ne olursa olsun araştırma işlevi ve standartları aynı kalmaktadır (Lourenço, 2002, 8-9). Çünkü

araştırma, müzelerin varlığının temelidir. Araştırma müze işlevlerinin taşıyıcı sütunudur (Brandon, Wilson, 2005, 356). Müzenin diğer işlevlerine, koleksiyonlarına, vizyon ve misyonlarına, hedef ve amaçlarına, politika ve ilkelerine, hizmetlerine, kısacası varlığına katkıda bulunur. Dolayısıyla araştırma müzenin tamamına entegre edilebildiğinden müze ilkelerinde ve misyonlarında mutlaka bulunmalıdır (Brandon, Wilson, 2005, 356). Novacek (1990, 356)'in de öne sürdüğü gibi araştırma müzelerin misyonlarında bulunmalı ve müzeler misyonlarına bağlı olarak dünya mirası olan koleksiyonlar hakkında araştırma yürütmelidir. Bunu gerçekleştirebilmek için de müzeler araştırma yürütmelidir. Pretoria Üniversitesi Müze Komitesi (University of Pretoria, [17.02.2012]) de müzenin amaçlarını ve hedeflerini yerine getirebilmesi için araştırmaya ihtiyaç duyduğunu öne sürmüştür. Bu komiteye göre müzeler yeni gerçeklere ulaşmak ve yeni bilgiler ortaya koymak için araştırma faaliyetleri yürütürler. Aynı zamanda müzelerin bütün işlevlerinde ve koleksiyon yönetiminde mükemmelliği yakalamak için önemli olan diğer araştırma faaliyetlerini de yerine getirirler. Koleksiyonlarla ilgili olarak kökenleri ortaya çıkarmak, yorumlamak ve konservasyon yapmak gibi işler için de araştırma faaliyetleri yürütmek gerekir. Müzenin diğer bütün işlevleri müzelerin araştırma faaliyetlerine dayanır (Matassa, 2010, 133). Başka bir deyişle, müzeler yürüttükleri araştırma faaliyetlerinin sonuçlarını bütün politika, hizmet ve etkinlikleriyle bağdaştırmalıdır (Reid, Naylor, 2005, 360). MacLeod (2001, 58)'a göre de önemli olan, araştırma bulgularını müzenin günlük işlerine, aynı zamanda eğitime ve diğer araştırma projelerine adapte etmektir.

Müzelerin araştırma işlevi her tür işlevin çekirdeğini oluşturduğundan araştırma faaliyetlerinin kapsamı oldukça geniştir. Etkili bir araştırma işlevi yürütebilmek için önceden hazırlanmış bir faaliyet planına, belirli bir politikaya ve bu faaliyet planının etkin bir biçimde yönetilmesine ihtiyaç vardır. Çünkü herhangi bir kurumun varlığını sürdürebilmesi için sahip olduğu kaynakları amaçları ve hedefleri doğrultusunda bir takım faaliyetlerle kullanması ve bu şekilde hedef ve amaçlarına en iyi ve en kısa zamanda ulaşması gerekmektedir. Bunun için de kurumlar stratejiler, politikalar ve çalışma usulleri belirlerler. Bu bağlamda, stratejik planlama, benimsenmiş çalışma usulleri ve yazılı politikalar bir kurumun yönetimine katkıda bulunan temel unsurlardır.

Araştırma faaliyeti yönetimi ise literatürde “management of research activities” ya da “research management” şeklinde ifade edilmiştir. En genel anlamıyla, araştırma faaliyeti yönetimi, araştırma faaliyetlerinin organize ve idare edilmesidir. Müzelerde gerçekleştirilen araştırma faaliyetlerinin çeşitliliği nedeniyle “araştırma yönetimi” deyişi yerine “araştırma faaliyetleri yönetimi” ifadesinin daha uygun olduğu görülmektedir.

Araştırma faaliyeti yönetiminde araştırma faaliyetlerini profesyonelce yürütmek, diğer kurumlarla iş birliği kurmak ve paylaşımda bulunarak araştırma faaliyetlerini geliştirmek önem taşımaktadır. Araştırma faaliyetleri ile araştırma merkezleri, üniversiteler gibi farklı kurumlarla iş birliği kuruldukça ve bu kurumlarla paylaşım arttıkça gelişmeye zemin hazırlanmış olur. Ancak çeşitli araştırma merkezleri, araştırmacılar ve diğer kurumlar arasında bağlantı kurabilmek için güçlü bir araştırma stratejisi gerekmektedir (Madsen, Ronne, 2007, 85). Bu da ancak araştırma faaliyetinin etkin bir biçimde yürütülmesiyle gerçekleşir. Müzelerdeki araştırmanın değerlendirilmesindeki kriter, diğer araştırma kurumlarının yaptığı araştırmayla eşdeğer ve aynı seviyede olmasıdır.

Mary Upchurch (1997, 211) makalesinde araştırma faaliyetleri yönetimini, İngiltere’deki ulusal müze ve galerilerdeki araştırma faaliyetlerinin yürütülme esasları bağlamında irdelemiştir. İngiltere Hükümeti 1997 yılında performans, verim ve üretim tabanlı bir ideoloji benimsemiştir ve bu ideolojinin yansımaları müzelerde de görülmüştür. Bu süreçle birlikte müzeler, işlevlerini ve bilimsel verilerin nasıl elde edildiğini yeniden gözden geçirmeye başlamıştır. Buradaki amaç, araştırma faaliyetlerinin daha etkin yürütülebilmesi için en uygun araştırma ortamını sağlamaktır. Hükümetin benimsediği ideolojiyle birlikte müzelerde araştırma faaliyetinin diğer küratöryel etkinliklerden ayrılması söz konusu olmuştur ve küratöryel işlev; kayıt, arşiv, koleksiyon ve araştırma olmak üzere dört temel bölüme ayrılmıştır. Müze yapılanmasının değişiminin yanında, araştırma faaliyetinin de yapılandırılması ve geliştirilmesine ilişkin öne sürülen öneriler yol gösterici olmaktadır. Bu yapılandırmaya göre, müzeler performans yönetimi yapısının ortak çerçevesi dâhilinde kendi performans kılavuzlarını geliştirmelidir. Araştırma amaç ve hedeflerini belirleyen yazılı bir araştırma politikası hazırlanmalıdır. Bu politikanın içinde;

- kapsamlı bir amaç ifadesi,
- müzenin koleksiyonları ve hedefleri bağlamında bir araştırma faaliyeti tanımı,
- müzenin araştırma faaliyetiyle ilgili oluşturduğu yapılar,
- araştırma prosedürleri,
- bütçe,
- müze tarafından desteklenen araştırma konuları,
- araştırma sonuçlarının yayın, sergi ve seminerlerle yayılması

ile ilgili bilgiler bulunmalıdır. Bunlara ek olarak meslektaş denetimini yaygın bir hale getirerek müzede oluşturulan araştırma ortamının değerlendirilmesi sağlanmalıdır.

Araştırma faaliyeti;

- araştırma politikasının verimi,
- bilimsel çıktıların kalitesi ve miktarı,
- bilimsel verilerin koleksiyonun kavranmasına, gelişimine, korunmasına ve sergilenmesine olan katkısı,
- profesyonel etkinliklerin, eğitim ve seminerlerin kalitesi ve miktarı,
- personel sayısı ve uzmanlıkları

gibi değerlendirme ölçütlerine göre değerlendirilmelidir. Bu ilkeler ve öneriler dikkate alındığında müzeler etkili bir araştırma faaliyetine sahip olabileceklerdir.

Bütünleyici olan ve diğer işlevlere temel oluşturan araştırma faaliyetleri, etkin bir müze için şarttır. Ancak bu faaliyetlerin belirli stratejiler, çalışma usulleri ve politikalar dâhilinde yapılıyor olması gerekmektedir. Araştırma faaliyetleri kapsamındaki çalışmalar planlanmalı ve etkin bir araştırma işlevi için yönetilmelidir. Araştırma faaliyetleri müzelerin türlerine göre farklılık gösterebilir. Her bir müze, kendine özgü, kendi hedef ve amaçları doğrultusunda planlanmış araştırma faaliyetleri yönetimini benimsemeli ve bu faaliyetleri bir politika çerçevesinde yürütmelidir.

4.2. Araştırma Faaliyetleri Yönetimi Aşamaları

Araştırma faaliyetlerinin etkin bir şekilde yönetilebilmesi için yerine getirilmesi gereken birkaç aşama vardır. Bu aşamaların müzelerde uygulanmasıyla araştırma faaliyetleri etkin bir şekilde yönetilebilmesi mümkün olabilmektedir. Araştırma faaliyetleri bütün aşamalar yerine getirilmese de yönetilebilir. Ancak en etkili yönetim için bütün bu aşamaların yerine getirilmesi gerekmektedir.

Smith (1993, 350)'e göre araştırma faaliyeti yönetimi beş aşamadan oluşmaktadır:

- İlk aşama, yazılı bir araştırma politikasının ortaya koyduğu standartları takip eden serbest ve bağımsız bir Araştırma Birimi kurmaktır. Bu birimin temel görevi, koleksiyonların ilgili olduğu konuları akademik düzeyde incelemek ve yorumlamaktır.
- İkinci aşama, müzenin farklı birimlerinde çalışan personel için araştırma imkanı sunmaktır. Bu tür bir uygulama bilimsel çalışmalara katkı sağlayacaktır.
- Üçüncü aşama, üniversiteler ile iş birliği kurmaktır. Üniversiteden bir profesörün araştırma faaliyetlerinde yer alabilmesini sağlamak için hem toplumun, hem de özel sektörün desteği alınabilir. Üniversitelerle kurulacak iş birliği koleksiyon bazlı araştırmalar için önemlidir.
- Dördüncü aşama, stajyer, öğrenci ve akademisyenleri araştırma projelerinde çalışmak için teşvik etmektir. Yüksek lisans ve doktora öğrencilerine koleksiyonun ilgili olduğu disiplinlerde bir yıllık eğitim verilebilir. Tezlerini müze koleksiyonlarını baz alarak ilgili konularda hazırlamaları müzede gerçekleştirilen araştırma projelerine katkıda bulunacaktır.
- Son aşama ise, araştırma biriminin, araştırma çalışmalarını ve yükümlülüklerini yöneticilerle ve toplumla paylaşmasıdır.

Müzelerde bu şekilde etkin bir araştırma kültürü oluşturulabilir, yayınlar hazırlanabilir ve diğer birimlerin çalışmalarına katkıda bulunulabilir.

Bu çalışmada, Smith'in ortaya koyduğu araştırma faaliyetleri yönetimi aşamalarına dayanarak bir sıralama oluşturulmuştur. Smith'in araştırma birimi aşamasına dâhil

ettiği araştırma politikası hazırlanması bu sıralamada ayrı bir aşama olarak ele alınmıştır. Buna göre aşamalar;

- Araştırma Birimi
- Araştırma Politikası
- Müze Personeli ve Araştırma Olanakları
- Müze ve Üniversite İş Birliği
- Stajyer ve Akademisyen Desteği
- Araştırma ve Toplumla İletişimdir.

Müzelerde araştırma faaliyetleri kapsamında yurt dışında ne gibi çalışmaların yapıldığı, araştırma faaliyetlerinin kimler tarafından ne şekilde yürütüldüğü, nasıl yönetildiği, araştırma faaliyeti yönetiminde standartların olup olmadığının incelenmesi ülkemiz müzeleri için önerilerde bulunmak konusunda faydalı olacaktır. Yurt dışında araştırma faaliyetlerine önem veren ve bunları geliştirmek için çalışan pek çok müze vardır.

Los Angeles'ta bulunan Getty Research Institute (Getty Araştırma Enstitüsü)'un koleksiyon politikası, topluma yönelik etkinlikleri, hizmetleri, kurumsal iş birlikleri, sergileri, yayınları, akademisyenler ve öğrenciler için geliştirdikleri programları göz önünde bulundurulduğunda, araştırma faaliyetlerine önem verdiği görülmektedir (The Getty, Research Institute, [20.10.2012]).

Londra'da bulunan British Museum bünyesindeki Konservasyon ve Bilimsel Araştırma Birimi (The Department of Conservation and Scientific Research) koleksiyonlara ve koleksiyonların korunmasına yönelik bilimsel araştırmalar yapmakta, yılda bir kez teknik araştırmalarla ilgili yayın (Technical Research Bulletin) çıkarmakta, yıl içinde birçok rapor yayınlamakta ve müze dışındaki uzmanlarla ortak projeler yürütmektedir (The British Museum, Research, [22.10.2012]).

Sidney'de bulunan Australian Museum'un 45 kişiden oluşan bir araştırma birimi bulunmaktadır. Bu birim önceden belirlenen araştırma konuları üzerinde ortak projeler yürütmekte ve yayınlar çıkarmaktadır. Müzenin belirli bir araştırma politikası ve stratejik planlaması vardır. Bu politika ve strateji çerçevesinde

koleksiyonları üzerinde araştırmalar yapmakta ve bunları raporlar halinde toplumla paylaşmaktadır (Australian Museum, Research, [20.10.2012]).

Güney Afrika'da bulunan National Museum Bloemfontein bünyesinde müze koleksiyonlarına göre 9 adet doğa bilimi araştırma birimi, 6 adet insan bilimi araştırma birimi bulunmaktadır. Her bir araştırma biriminin ayrı araştırma projeleri ve yayınları bulunmaktadır (National Museum Bloemfontein, Research Departments, [21.10.2012]).

Örneklerden de anlaşılabileceği gibi yurt dışında farklı ölkelerde pek çok müzede araştırma birimi bulunmakta ve bu müzeler araştırma faaliyetlerinden birini ya da birkaçını yürütmektedir. Bu çalışmada araştırma faaliyeti yönetimi aşamaları çerçevesinde en etkin uygulamaları yapan, farklı koleksiyonlara sahip, farklı ölkelerden müzeler örnek olarak incelenmek üzere seçilmiştir. Örnek müzeler, araştırma faaliyeti yönetiminin her aşamasını içermese de bazı aşamalarda gösterdikleri etkinlikler ve sundukları hizmetler bağlamında öne çıkmaları nedeniyle ele alınmışlardır. Bu müzelerdeki araştırma faaliyetlerinin ve bu faaliyetlerinin yönetiminin incelenmesi, müzelerde araştırma faaliyetlerinin ne şekilde yürütölmesi gerektiğini ortaya koyacak ve ölkemiz için bir rehber olacaktır.

4.2.1. Araştırma Birimi: Deutsches Museum

Araştırma birimi kurmak araştırma faaliyetleri yönetiminin ilk aşaması ve temelidir. Araştırma birimlerinin temel görevi araştırma yapmak ve kurumun, hizmetin ya da ürünün gelişimini sağlamaktır. Diğer birim ve işlevleri bütünleyici bir görevi olduğundan kurum içinde önemli bir rolü vardır. Gün geçtikçe araştırma ve geliştirme birimlerinin önemi anlaşılmakta ve çoğu kurumda bu birimler stratejik yönetimin bir parçası olmaktadır. Özellikle yurt dışında, diğer kurumlarda olduğu gibi müzelerde de araştırma birimleri yaygınlaşmaya başlamıştır. Müzelerin çekirdek işlevlerinin araştırma olmasına ve hatta araştırma müzeler var olduğundan beri mevcut olmasına rağmen, araştırma birimleri çoğu müzede, müzenin kuruluşundan yıllar sonra açılmış ve faaliyet göstermeye başlamıştır.

Araştırma birimi, bir politika ve faaliyet planı oluşturacak, faaliyetlerini belirlediği standart ve ilkelere göre yürütecek, müzenin hedef ve amaçlarına ulaşmada çaba gösterecektir. Smith (1993, 350)'e göre araştırma faaliyeti yönetiminin ilk aşaması bağımsız bir Araştırma Birimi kurmaktır. Bu birimin temel görevi koleksiyonların

ilgili olduğu konuları kapsamlı bir şekilde incelemek, yorumlamak, kullanmak ve paylaşmaktır.

Araştırma faaliyetlerinin müzelerde nasıl yürütölmeye başlandığı, araştırma birimlerinin hangi şartlar altında kurulduğu, bu birimlerin görevlerinin ve ilkelerinin neler olduğu, zaman içinde araştırmaya olan bakış açısının nasıl değıştiği, değışen bakış açılarının araştırma birimlerini ne şekilde etkilediği araştırma faaliyetleri yönetiminin gelişimini ortaya koymak açısından oldukça önemlidir. Deutsches Museum'un araştırma biriminin kuruluşu, geçirdiği değışimler ve benimsediği ilkeler araştırma faaliyetleri yönetimi hakkındaki önemli hususların gözler önüne serilmesine yardımcı olacaktır.

Bilim ve teknoloji müzesi olan Deutsches Museum, 1903 yılında ünlü mühendis Oskar von Miller tarafından Münih'te kurulmuştur. Yaklaşık yüzbin eserin olduğu müze koleksiyonu, makine koleksiyonu, müzik aletleri koleksiyonu ve ulaşım koleksiyonu olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Deutsches Museum, Collections, [29.04.2012]). Oskar von Miller'in müzeyi Deutsches Museum olarak adlandırması ulusal bir müze olarak misyonunu vurgulamak içindir. Müzenin tam ismi "Deutsches Museum of Masterpieces of Science and Technology" (Alman Bilim ve Teknoloji Başyapıtları Müzesi)'dir (Trischler, 2007, 51).

Trischler (2007, 51)'e göre Deutsches Museum Alman araştırma ve eğitim sistemi göz önünde bulundurulduğuunda araştırma müzesi olarak görölebilir. Sadece sergileme ve koleksiyon edinme işlevlerinde değil, aynı zamanda ilgili alanlarda araştırma yürütme konusunda da ulusal bir merkez olarak hizmet verebilmesi için hem eyalet, hem de federal hükümet tarafından desteklenmektedir. Bu bağlamda müzenin hedefi de toplama, sergileme ve eğitim işlevlerini araştırma faaliyetleriyle birleştirmektir.

Deutsches Museum'da yürütölen araştırma; kurumsal ilkeleri, temel araştırma alanlarını, araştırma ile koleksiyon ve sergileme arasındaki ilişkiyi ve araştırma projelerini kapsamaktadır. Müze, araştırmanın müzelerin temel işlevi olduğunu benimsemiş ve bunu müzenin misyon ifadesinde yazılı bir şekilde ortaya koymuştur. Sürekli gelişmenin olduğu bir kurumda araştırmanın toplama, sergileme ve eğitim ile nasıl bütünleştirileceği müzenin odak noktasıdır (Trischler, 2007, 52).

Deutsches Museum, araştırmanın gün geçtikçe artan önemini ve yaşanan gelişmeleri göz önünde bulundurarak araştırma faaliyetleri yönetimi konusunda rutin ve sabit bir yolu tercih etmemiştir. Araştırma faaliyetleri yönetiminde farklı süreçler yaşaması müzelerde araştırma faaliyetlerinin doğru yeri sorusuna cevap aradığını göstermektedir (Trischler, 2007, 53). Müzenin her dönem benimsediği anlayış farklılık göstermiştir. Bunlar müzenin araştırma faaliyetleri konusunda geçirdiği aşamalar olarak özetlenebilir.

İlk aşama araştırmanın ek bir işlev olduğu süreçtir. Müze koleksiyonlarını, kütüphanesini, arşivini, resim koleksiyonu gibi altyapılarını araştırma için kaynak olarak ortaya koymuştur. Ancak personel bu altyapıları kullanarak nadiren araştırma yürütmüştür. Koleksiyon oluşturma ve sergi kurma kapsamlı bir akademik ve bilimsel bilgi gerektirir. Ancak müze bunu bünyesindeki kaynaklardan değil dışarıdan bilimsel uzmanlık desteği alarak gerçekleştirmiştir. Almanya'daki önde gelen bilim adamlarına ve mühendislere uzmanlık alanlarındaki başarıları tanımlamalarını isteyen "wish list" adı verilen bir talep listesi göndermiştir. Bu şekilde bilimsel ve teknik bilgi ile müze koleksiyonları tanımlanmıştır. Danışman olarak hizmet verenlerin arasında Nobel ödüllü Wilhelm C. Röntgen, Walter Nernst ve Wilhelm Ostwald da vardır (Trischler, 2007, 54-55).

İkinci aşama bilim ve teknoloji alanındaki başarıların incelendiği süreçtir. Amaç, büyük bilim adamlarının ve teknoloji alanındaki mucitlerin ve öncülerin eserlerini ilham kaynağı olarak kullanmaktır. Kuruluşundan iki yıl sonra, bu dönemde, müzenin adı "Deutsches Museum of Masterpieces of Science and Technology" olarak değişmiştir. 1925 yılında ana teşhir binasının açılmasından hemen sonra, bilim ve teknoloji tarihi konusunda araştırma yürütmesi amacıyla Georg-Agricola Derneği kurulmuştur. Bu derneğin temel görevi Georg Agricola'nın eseri "De re metallica"yı çevirmek olmuştur. Bu görevin yerine getirilmesinin ardından başka başarılar da çevrilmiştir. 1950'lere-1960'lara kadar müzenin bütün etkinlikleri, koleksiyonları, sergileri ve araştırma faaliyetleri bilim ve teknoloji alanında başarı olan eserlere odaklanmıştır (Trischler, 2007, 55).

Üçüncü aşama zoraki bir şekilde araştırma müzesi gibi faaliyet gösterdiği süreçtir. II. Dünya Savaşı sonrasında kurumlar kendilerini kültürel ve bilimsel etkinliklere adanmışlardır. Bavyera Eyaleti, ulusal öneme sahip kurumların başında Münih'teki Deutsches Museum ve Nürnberg'teki Germanisches Nationalmuseum'un

olmasını istemiştir. Bunun için bu iki müzenin duruşunu birer araştırma merkezi olarak vurgulamaları konusunda baskı yapmıştır. Sonuç olarak 1950 yılında Deutsches Museum'un tüzüğü değişmiş ve bilim ve teknoloji tarihi alanında müzenin araştırma merkezi olarak rolünün altı çizilmiştir. Ancak sonraki yıllar müzenin bu yeni kimliğinin hassas ve çelişkili olduğunu göstermiştir. Teknoloji tarihi disiplininin kurumsallaştırılması girişimlerinin olduğu dönemde, müzenin kurucu üyelerinin düşüncesi, kısıtlı olan kaynakları, zarar gören binaların yeniden inşası ve sergilerin yeniden düzenlenmesi için kullanmak olmuştur. Ancak Almanya'nın ulusal mühendisler derneği, önde gelen bilim adamları ve Volkswagen Vakfı'nın finansal desteğinin yoğun baskısı nedeniyle müze, Münih Üniversitesi ve Münih Teknik Üniversitesi enstitüleriyle ortak olarak bir bilim ve teknoloji tarihi enstitüsü kurmak zorunda kalmıştır. Bu üç enstitüye ev sahipliği yapan müze artık yarı akademik bir kurum olmuştur. Ancak bu, müzenin kendi araştırma biriminin durumunu kötüleştirmiştir. Artık müzenin araştırma birimi, koleksiyon ve sergilerle bağlantısını kaybetmeye başlamıştır (Trischler, 2007, 56-57).

Dördüncü aşama müzebilimsel araştırma merkezi olarak faaliyet gösterdiği süreçtir. 1960'ların sonunda, 1970'lerin başında iki farklı süreç müzenin kendini müzebilimsel araştırma merkezi olarak yeniden tanımlamasını gerektirmiştir. Dışarıdan gelen baskılar sonucunda müzenin yapısında değişiklik yapılmasına karar verilmiştir. Eğitim, bilim ve araştırma için yeni bir birim kurulmuştur. Bu birimin görevi uluslararası müzebilimsel araştırma merkezi olarak faaliyet göstermektir. Bu şekilde bir yapılanmada araştırma, müzenin çekirdek işlevi olmuş ve bütün diğer işlevleri ve faaliyetleri şekillendirmiştir. Müzebilimsel araştırma diğer bütün faaliyetleri kontrol eden bilimsel tabanlı bir araç olmuştur (Trischler, 2007, 57-58).

1960'ların sonu 1970'lerin başında Batı Almanya'da bilimsel görüşlerin hâkim olduğu dönemlerde, Deutsches Museum'u araştırma müzesi olarak yeniden düzenlemek temelde müzebilimsel yöntemlere ve yeniliklere dayanmaktaydı. Müzenin araştırma faaliyetlerini müzebilimi de kapsayacak şekilde genişletme girişiminin en önemli getirisi 1976 yılında "Kerschensteiner Kolleg"ın kuruluşu olmuştur (Trischler, 2007, 58). Bu merkez eğitimcilerin bilim ve teknoloji alanında mesleki eğitim verdiği bir mekândır. Burada ilgili kişiler belirli bir süre konaklayıp seminerlere katılmaktadır. Düzenlenen seminerlerin konuları Deutsches Museum'daki birimlerle ve sergilerle ilişkilidir. Bu seminerlerin amacı kişilerin

bilgisini arttırmak, güncel bilimsel araştırmaları deneyimlemelerini ve tarihi gelişimiyle birlikte çağdaş bilimi ve teknolojiyi anlamalarını sağlamak, deneyler ve araştırmalar yürütmektir. Ayrıca bu şekilde katılımcılar müzede görev yapan uzmanlarla birlikte çalışma imkânı bulabilmektedirler (Deutsches Museum, Education, [29.04.2012]).

Beşinci aşama müzenin araştırma müzesi kimliğini akademik dünya ile birleştirdiği süreçtir. 1970’lerde Batı Almanya’da yeni alanlar ortaya çıkmış ve bilim ve teknoloji alanında yeni kurumlar kurulmuştur. Federal hükümet ve eyaletler bilimi geliştirmek ve yönetmek için yeni yollar arayışına girdiklerinde birçok müze araştırma müzesi statüsü kazanmıştır. Ancak yine de ilk sırayı Deutsches Museum almıştır. Araştırma müzesi ulusal bilim ve kültür platformunda ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Araştırma müzeleri periyodik olarak, bağımsız dış komitelerce değerlendirilmeye alınırlar. Bu değerlendirmeler müzeleri bilimsel faaliyetlerini arttırmaya yöneltmektedir. Bunun sonucu olarak müzeler uluslararası bilimsel danışma kurulu kurmak, akademisyen gibi eğitim gören ve araştırma projeleri yürütebilecek yeni küratörler almak ve bütün araştırma faaliyetlerini yönetecek ve koordine edecek bir araştırma başkanlığı kurmak durumunda kalmışlardır. Bu dönemde akademik dünya ile bağlantılar kurmak oldukça önem kazanmıştır. 1963 yılından itibaren müze, kendi araştırma enstitüsü ile iş birliği kuran iki Münih üniversitesinin bilim ve teknoloji tarihi enstitülerine ev sahipliği yapmıştır. Kurumlar arasında ortak seminerler düzenlenmiştir. 1997 yılında bu iş birliğine dayanan “Munich Center for the History of Science and Technology” (Münih Bilim ve Teknoloji Tarihi Merkezi) adlı merkez kurulmuştur (Trischler, 2007, 59). Bilim ve teknoloji tarihini araştırmak Deutsches Museum’un temel görevidir. Bu görevi Münih Bilim ve Teknoloji Tarihi Merkezi’yle iş birliği yaparak gerçekleştirmektedir (Deutsches Museum, The Research Institute, [29.04.2012]). Deutsches Museum, Munich University (Münih Üniversitesi) ve Munich Technical University (Münih Teknik Üniversitesi) eğitim ve araştırma için sahip oldukları birikimi ve kaynakları bir araya getirmişlerdir. Trischler (2007, 59)’in makalesinde belirttiği gibi bu stratejik iş birliği birçok avantajı da beraberinde getirmiştir. Bu iş birliği sayesinde:

- Deutsches Museum, ulusal ve uluslararası bilimsel platformda yerini görünür kılmıştır.

- Müzelerdeki görevlerin etkin bir biçimde yürütülmesine yönelik iyi eğitim görmüş akademisyenler Deutsches Museum’da çalışmaya ba lamı tır.
- Farklı alanlarda uzmanlıklara dayalı daha büyük ekipler kurulmuştur.
- Eğitim amacıyla ve araştırma projeleri için Deutsches Museum’un zengin kaynaklarına, özellikle de nesnelere erişim sağlanmıştır.

Nesnenin gittikçe önem kazanmasıyla Deutsches Museum da nesneye yönelik araştırmaya önem vermiştir. Bunun  zerine de 2003 yılında yeni bir araştırma programı oluşturulmuştur. Bu yeni program müze personeline ve yurt dışındaki akademisyenlere 6 ya da 12 aylık ortak projeler yürütme imkânı tanımıştır.

Deutsches Museum’un araştırma programı  u şekildedir (Deutsches Museum, Projects in the Field of Research, [29.04.2012]):

1. Koleksiyona ve nesneye yönelik araştırma

Belgeleme

Restorasyon ve konservasyon bilimi

Uluslararası ortak projeler

2. Bilim ve teknoloji tarihi

Bilim ve teknoloji arasındaki ilişkiler

Bilim, teknoloji ve Avrupa bütünleşmesi

3. Bilim, teknoloji ve toplum

Açık bilim

Bilim ve toplum

4. Müzebilimsel araştırma

Ziyaretçi araştırması

E itsel araştırma

Bu tür bir araştırma programıyla Deutsches Museum araştırma biriminin faaliyetlerini etkili bir biçimde yönetebilmekte, ortak projeler düzenleyebilmekte, kaynak paylaşımında bulunabilme ve araştırma işlevini etkin bir şekilde yürütebilmektedir.

Dünyadaki çoğu bilim ve teknoloji müzesi gibi Deutsches Museum da bilimsel ve teknolojik gelişmeleri sürekli takip ederek koleksiyonlarını ve sergilerini gelişmelere göre düzenlemektedir. Bunun için “Centre of New Technologies” (Yeni Teknolojiler Merkezi) kurulmuştur. Ayrıca akademisyenlerle ve bilim adamlarıyla birlikte ziyaretçilerin de izleyebilecekleri açık bir laboratuvar meydana getirilmiştir. 2005 yılında ileri gelen uluslararası bilim ve teknoloji araştırma merkezlerinin iş birliğiyle bir araştırma ağı oluşturulmuş; Deutsches Museum da bu ağa dâhil olmuştur. Bu ağ müze küratörleri ile akademisyenleri bir araya getirmeyi ve uzmanlıklarını ve deneyimlerini paylaşımlarına imkân yaratmayı amaçlamıştır. Bunun gibi müze bünyesinde araştırma birimleri ve araştırma merkezleri kurmak müzelerin araştırma faaliyetlerinin etkili bir şekilde yönetilmesini sağlamaktadır. Bütün bunlardan anlaşılacağı gibi araştırma birimlerinin kurum içinde önemli bir rolü vardır. Araştırma işlevini müzenin bünyesinde kurulan ayrı bir araştırma birimiyle yürüten ve yöneten müzeler, araştırma faaliyetleri yönetiminde daha etkin bir şekilde yerine getirebilmektedir.

4.2.2. Araştırma Politikası: Victoria and Albert Museum

Araştırma politikası araştırma faaliyetlerinin etkin bir şekilde yönetilmesi için gereken standartlardır. Ambrose ve Paine (2006, 99)’in belirttiği gibi koleksiyona yönelik araştırma devamlılığı olan bir süreçtir ve yazılı bir araştırma politikasına göre yapılmalıdır. Toplumun müzeye güven duyması ve müze içinde faaliyetlerin sorunsuz yönetilmesi için bu standartların yazılı olması ve toplumla paylaşılması önem taşımaktadır. Araştırma politikası, müzenin araştırma faaliyetlerine dair amacını net bir şekilde ifade eden, müzenin araştırma faaliyeti yürüterek ulaşmak istediği hedefleri, kullandığı yöntemleri ve etkinlikleri ile amacına ulaşmak için izleyeceği rolü belirten bir yazılı bir beyandır. Araştırma politikası, müzenin hangi alanlarda araştırma faaliyeti yürüteceğini ve yönetim stratejilerini ortaya koyar. Bu aynı zamanda, araştırma faaliyetleri konusunda ilkeler ortaya koyan, hedefler sunan ve en önemlisi de standartlar oluşturan bir politikadır. Kısacası araştırma politikası hem müze personeli için bir rehber, toplum için de güven duygusu uyandıran bir teminattır. Dolayısıyla müzenin toplumdaki imajını belirleyecek bir unsurdur.

Araştırma politikaları müzeden müzeye farklılık göstermektedir. Çünkü bu politika, koleksiyona, kurumun amacına, hedeflerine, kaynaklarına göre şekillenmektedir. Farklı müzelerdeki araştırma politikalarının içeriği bazı konularda değişiklik gösterse

de temel faaliyetler açısından belirli bir içeriğe sahiptirler ve standart teşkil etmektedirler. Etkili bir araştırma politikasının içeriği karışıklığa neden olmayacak, keyfi kararları engelleyecek nitelikte olmalıdır. Sürekli geliştirilmeli ve güncellenmelidir.

Kısacası, bir müze için araştırma politikası şu açılardan önem taşımaktadır:

- Araştırma politikası, müze ve toplum ilişkisinde, toplumun müzeye karşı güven duymasını sağlar.
- Koleksiyonların geliştirilmesi, bakımı, korunması, belgelenmesi, yorumlanması, sergilenmesi gibi faaliyetler için dayanak oluşturur.
- Müze personeli için rehber niteliğindedir.
- Etik ve bilimsel bir ortam yaratır.
- Koleksiyonların değerini artırır.
- Müzenin gelişmesine katkıda bulunur.

Burada ortaya konan ifadeler aynı zamanda koleksiyon yönetimi politikasının da özellikleridir. Yönetim konusunda standart teşkil etmeleri, kurumun gelişimine yönelik olmaları ve rehber görevi görmeleri açısından koleksiyon yönetimi politikası ile araştırma politikası arasında yakın bir ilişki vardır.

Victoria and Albert Museum (Victoria ve Albert Müzesi) araştırma faaliyetlerini yazılı bir araştırma politikası çerçevesinde yürütmektedir⁴. Araştırma biriminin kuruluşundan itibaren araştırma faaliyetlerine olan yaklaşımları müzelerde araştırma faaliyetlerinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Birimin kuruluşu, çalışmaları, diğer birimlere olan katkısı, ilkeleri ve politikasını incelemek araştırma faaliyetleri yönetimine örnek teşkil etmekte; aynı zamanda diğer müzeler için yol gösterici niteliği taşımaktadır.

Victoria and Albert Museum 1852 yılında Londra’da kurulmuştur. Kuruluş amacı sanat eserlerini erişilebilir kılmak, toplumun gelişimine katkıda bulunmak ve İngiliz tasarımcı ve üreticilere ilham kaynağı olmaktır. Sanat ve tasarım tarihine ilişkin

⁴ Victoria and Albert Museum’un araştırma politikasındaki önemli noktalar metin içinde belirtilmiş ve araştırma politikasına ilişkin açıklamalar genel anlamıyla yapılmıştır. Araştırma politikasıyla ilgili daha detaylı bilgi sunmak amacıyla politikanın orijinal versiyonunun çevirisi Ek 2’de sunulmuştur.

koleksiyonları arasında metal eserler, mobilya, tekstil, seramik ve diğer dekoratif sanat eserleri, tablolar, çizimler, baskılar, heykeller bulunmaktadır. Koleksiyonlar geçmişten günümüze Avrupa, Kuzey Amerika, Asya ve Kuzey Afrika kültürlerini yansıtmaktadır (Victoria and Albert Museum, A Brief History of the Museum, [26.04.2012]).

Victoria and Albert Museum 1989 yılında kurum organizasyonunda değişiklik yapmıştır. Koleksiyonların bakımını ve yönetimini, koleksiyonları yorumlamak için gereken bilgi ve uzmanlıktan ayırmak rolüne gitmiştir. Öncelikle bir kayıt birimi oluşturulmuştur. Bu birimin görevi koleksiyonlarla ilgili olarak ödünç, sigorta, depolama ve taşıma gibi işleri koordine etmektir. Ayrıca koleksiyonların envanter bilgilerini bilgisayarlarda depolama görevini yürütmektedir. Bu birimden sonra büyük bir koleksiyon birimi oluşturulmuştur. Bu birimin genel yapısı öncekinden farklı değildir. Ancak değişim işleyiş tarzındadır. Konu odaklı, koleksiyona ilişkin, tek tek birimler yerine daha profesyonel ve daha sistematik olarak nesneleri koruyan ve yöneten birimler oluşturulmuştur (Smith, 1993, 349-350). Daha sonra, 1990 yılında müze bünyesinde araştırma birimi kurulmuştur.

Müze bünyesinde oluşturulan araştırma birimi, müzede araştırma faaliyetleri yönetimini etkin bir şekilde gerçekleştirebilmesi için bağımsız ve koleksiyon biriminden ayrı olarak kurulmuştur. Bu birimin görevi koleksiyonun ilgili olduğu konular hakkında uluslararası düzeyde bilimsel araştırmalar yapmaktır. Şu an yedi personel ve çeşitli üniversitelerden akademisyenlerin görev yaptığı bu birimde kurulduğu dönemde biri asistan dördü uzman olan toplam beş personel görev yapmıştır (Victoria and Albert Museum, Research Department, [24.04.2012]). Bu beş kişilik ekip bilimsel araştırmalar yürütmüş, seminerler organize etmiş ve sempozyumlara katılmıştır. Bu birimin çalışmaları diğer işlev ve faaliyetler için temel oluşturmuştur. Diğer bir deyişle, bu birim araştırma-geliştirme birimi gibi görev yapmıştır. Bu birim yeni fikirler ve yeni metotlar üretmiş, kavramsal açıklamalar yapmıştır. Müze bünyesindeki diğer birimlerde çalışan personel için araştırma konusunda fırsatlar yaratmış, faaliyetler düzenlemiştir. Araştırma faaliyetleri için gereken bütçeyi hem devletten, hem de özel sektörden sağlama girişimlerinde bulunmuştur. Örneğin, İslam koleksiyonlarıyla ilgili çalışmaları Baring Vakfı, Victoria dönemiyle ilgili çalışmaları Mobil Petrol Şirketi, dekoratif sanatlarla ilgili çalışmaları Kress Vakfı desteklemiştir (Smith, 1993, 350- 351).

Araştırma birimi aynı zamanda Royal College of Art ile iş birliği yapmıştır. Her sene yüksek lisans programına on iki öğrenci almıştır. Yüksek lisans eğitiminin ilk yılında müzenin koleksiyonlarının ait oldukları konularda eğitim vermiştir. İkinci yıl da bu konularda tez yazmaları istenmiştir. Daha sonra yazılan bu tezler yayına dönüştürülmüştür. Claudia Kinmonth tarafından yazılan “İrlanda Yerel Mobilyaları” konulu çalışma 1993 yılında Yale Üniversitesi yayını olarak basılmıştır (Smith, 1993, 352). Bu şekilde araştırma birimi hem üniversitelerle iş birliği kurmuş hem de müzenin koleksiyonları hakkındaki bilgileri arttırmıştır. Bu faaliyetlerden sonra araştırma birimi araştırmanın önemini ve gerekliliğini yöneticilere anlatmaya çalışmıştır.

Yıllar sonra da bu birim kendini sürekli geliştirmekte ve diğer işlev ve birimlere temel oluşturmaya devam etmektedir. Kuruluşundan itibaren yürüttüğü bu faaliyetleri bugün de gerçekleştirmekte ve günden güne faaliyetlerine yenilerini eklemektedir. Bu birim bütün bu araştırma faaliyetlerinin yanı sıra, yıllık araştırma programı da sunmaktadır. Müze personelinin hangi konularda araştırma yaptıkları internet sitesinden duyurulmaktadır. Ayrıca bu araştırmaların sonuçları yayınlarla somut bir hale bürünmekte, müze yayını halinde satışa sunulmaktadır. Her sene araştırma raporları hazırlanmakta ve bunlara müzenin internet sitesinden erişim sağlanmaktadır (Victoria and Albert Museum, Research Reports, [27.04.2012]). Koleksiyonlar da bu araştırma sonuçlarıyla geliştirilmektedir. Sergiler de aynı şekilde bu araştırmaların sonuçlarına göre hazırlanmaktadır. Kısacası araştırma faaliyetlerinin sonuçları diğer işlevlere temel oluşturabilmekte ve bunlara toplum tarafından erişim sağlanabilmektedir.

Bütün bu faaliyet ve çalışmaların etkin bir şekilde yönetilmesi için yazılı bir araştırma politikasına ihtiyaç vardır. Bu politika müzede araştırmanın nasıl ve neden yapıldığını ortaya koyar. Müzenin misyonuyla bağlantılı olarak koleksiyona dair bilginin açığa çıkarılması ve bu bilgilerin aktarılması önemlidir. Araştırma politikası da bunları düzenlemektedir. Araştırma politikası sayesinde yeni personel, hükümet ve toplum araştırma faaliyetlerinden haberdar olacaklardır. Victoria and Albert Museum da bütün bu araştırma faaliyetlerini araştırma politikasına dayandırarak yönetmektedir.

Victoria and Albert Museum’un araştırma politikası, araştırma birimi faaliyet göstermeye başladığından beri araştırma yönetimine standart oluşturmaktadır.

Müzenin araştırma politikasında önce araştırmanın önemi ve gerekliliği vurgulanmıştır. Daha sonra araştırmanın doğası ve kapsamı aktarılmıştır. Araştırmanın gerekliliği konusunda iletişim kurduğu topluma yönelik net açıklamalar yapmıştır. Bu açıklamalardan sonra müzenin araştırma yaklaşımından bahsedilmiştir. Sonuç bölümüyle araştırma politikasına son verilmiştir. Genel anlamıyla bu politika araştırma faaliyeti yönetiminin ilkelerini ortaya koymakta ve standartlar oluşturmaktadır.

4.2.3. Müze Personeli ve Araştırma Olanakları: The National Museum of Denmark

Müzelerde araştırma faaliyetleri yönetimi bağlamında, araştırma faaliyetlerinin kısıtlanmaması, aksine desteklenmesi ve personele araştırma imkânı sunulması gerekmektedir. Araştırma yürütmekle görevli personele yeterli derecede kaynak, zaman ve destek sağlamak, araştırma faaliyetlerinin kapsamlı ve etkili bir biçimde yürütülmesini sağlamaktadır. Mali açıdan yeterince desteklenmeyen, araştırma yürütmesi için ihtiyaç duyduğu zamanda başka işlerle meşgul olmak zorunda kalan, kaynaklara erişimi sağlanmayan personelin etkili bir araştırma faaliyeti yürütmesi beklenemez. Bu da doğrudan müzenin diğer işlevlerini, hizmetlerini ve en sonunda da toplumdaki imajını etkileyecektir. Dolayısıyla müzelerin personeline araştırma imkânı sunması oldukça önemli bir konudur.

Araştırma notlar almaktan öte bir çalışmadır. Tek başına bir işlev değildir. Toplama, yorumlama ve iletişim gibi temel görevlerden ayrı düşünülemez (Madsen, Ronne, 2007, 81). Bu bağlamda, araştırma faaliyetlerinin etkin bir biçimde yönetilmesi ve yürütülmesi gerekmektedir. Bunun için de müzedeki personelin araştırma faaliyetlerine katılımı sağlanmalıdır. Müzenin türü ve boyutu ne olursa olsun kendi araştırmacılarına ya da gerekli gördüğü personeline eğitim verme sorumluluğuna sahip olmalıdır. Ancak bu her zaman kolay olmamaktadır. Süreci ve işleyişi görmek açısından The National Museum of Denmark'taki (Danimarka Ulusal Müzesi) personele tanınan araştırma olanaklarının incelenmesi faydalı olacaktır.

1807 yılında Danimarka'da kurulan The National Museum of Denmark'ın koleksiyonları arasında sanat eserleri ve etnografik eserler bulunmaktadır. Tarihi, kültürel, sanatsal ve etnografik değeri olan bu eserlerin araştırılması gerektiği ve müzenin bilimsel sorumluluğu araştırmacıların ve yöneticilerin dikkatini çekmiştir. Birkaç yıl önce, personelinin sahip olduğu araştırma olanaklarını iyileştirmek için

The National Museum of Denmark yeni bir araştırma yönetimi programı geliştirmiş ve bu şekilde bir araştırma kurumu olarak sorumluluklarını yerine getirmeyi hedeflemiştir. Bu programın adına “araştırma yılı” adı verilmiştir. Bu programa göre, bütün kıdemli araştırmacılar her üç yılda bir, bir yılın tamamını araştırma yaparak geçirmektedir. Bu yıl boyunca araştırmacılar neredeyse bütün yayınlar üzerinde çalışmakta, koleksiyon yönetimi, sergileme, eğitim ya da yönetim işlerinde görev almamaktadırlar. Araştırmacılar bu araştırma yılı süresince müzeden ayrılıp üniversite ya da araştırma kurumları gibi yerlerde çalışabilmektedirler. Bunun amacı, projelerini daha iyi yürütebilmektir. Bu araştırma yılları müze planlama sisteminde yer almakta ve planlar 6 ya da 9 yılı kapsamaktadır. Bu planlamanın en belirgin sonucu araştırmacıların projelerini daha kısa sürede bitirmeleridir. Etkili çalışma sonucu birçok bilimsel yayın ortaya konmaktadır (Madsen, Ronne, 2007, 86). Bu program benimsenmeden önce yeni projelere başlayamayan, yeterince bilgi toplayamayan ve sonuç olarak çok fazla yayın çıkaramayan personel bu programla birlikte daha fazla olanak elde edebilmiştir.

Araştırma yılı, farklı araştırma kurumları ile daha büyük araştırmalarda yer alabilme ve farklı alanlardan uzmanlarla çalışabilme imkânı sunması açısından oldukça önemli bir programdır. Böyle bir araştırma faaliyeti organizasyonu, iş birliği için mükemmel bir araçtır. Aynı zamanda bu organizasyon dışarıdaki meslektaşlarla, üniversitelerle ve diğer müzelerle rekabeti arttırmaktadır. Müzenin araştırma profili bu şekilde akademik dünyada ve toplumda daha görünür kılınmaktadır. Toplumun müzelerde yürütülen araştırma faaliyetlerini anlaması gerçekten çok önemlidir. Müzeler toplum tarafından kabul gördükçe varlıklarını sürdürebilirler.

Özetle, The National Museum of Denmark örneğinde olduğu gibi müzelerde araştırma faaliyetlerinin etkili bir şekilde yürütülebilmesi personele sunulan imkânlarla doğru orantılıdır. Personele mali destek, eğitim fırsatı, zaman ve çalışma olanakları verildiğinde araştırma faaliyetleri ve bu faaliyetlerin sergi, yayın gibi sonuçları daha etkili bir şekilde yönetilebilmektedir.

4.2.4. Müze ve Üniversite İş Birliği: The Canadian Museum of Nature

Müzelerde araştırma işlevinin temel ve bütünleyici bir işlev olduğu göz önünde bulundurulduğunda, araştırma faaliyetlerinin etkili bir şekilde yürütülmesi ve yönetilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu işi de en iyi yapacak olan kişiler,

müzenin koleksiyonlarının ait olduğu disiplinlerde uzmanlaşmış kişilerdir. Bu bağlamda, üniversitelerle iş birliği kurulabilir ve konusunda uzman akademisyenlerden yardım alınabilir. Bu şekilde araştırma faaliyeti yönetimi daha etkin bir şekilde gerçekleştirilebilecektir. Bu noktadan yola çıkan The Canadian Museum of Nature (Kanada Doğa Müzesi) farklı bir yöntem geliştirip araştırma faaliyetlerini o şekilde yönetmeyi tercih etmiştir.

Doğa tarihi koleksiyonlarını tanımlamak, sınıflamak ve açıklamak uzmanlık ister ve sınıflama uzmanları yüzyıllardır bu işi yaparlar. Sınıflama uzmanları yeni bitki ve hayvanları keşfeder, tanımlar ve açıklar. Ayrıca mümkün olan en iyi araçlarla bilgileri günceller (Graham, Jomphe, 2010, 107). Dolayısıyla, küratörler sanat dünyası için ne kadar önemliyse doğa bilimi için de sınıflama uzmanları o kadar önemlidir. Öyle ki, bir doğa tarihi müzesinin koleksiyonunu genişletme ve bilime katkı sağlama yeteneği sahip olduğu uzmana bağlıdır (Graham, Jomphe, 2010, 108). Bu nedenle ki, sadece küratörleri ve müze araştırmacıları olan The Canadian Museum of Nature farklı bir yöntem benimsemiştir. Müze, Ottawa Üniversitesi'yle iş birliği kurarak ortak personel çalıştırmayı denemiştir (Graham, Jomphe, 2010, 109). Diğer bir deyişle, üniversitede çalışan bir sınıflandırma uzmanının aynı zamanda müzede bilimsel araştırmaları da yürütebileceği düşünülmüştür.

The Canadian Museum of Nature Kanada'daki ulusal müzelerden biridir. Doğanın bilimsel yönleri üzerinde uzmanlaşmıştır. Ottawa'da bulunan müze, bölgedeki üniversitelere yakındır (The Canadian Museum of Nature, History and Buildings, [30.04.2012]). Müzenin konumu, Ottawa Üniversitesi ile iş birliği kurulmasını mümkün kılmaktadır. Bilimsel tabanlı bir kurum olarak The Canadian Museum of Nature'ın üniversiteyle ortak hedefleri vardır. Bu ortak hedefleri anlamak, bu iki kurum arasında güçlü bir iletişimi gerektirir. Bu iletişimi sağlayacak olan kişi de ortak bir personeldir, bir akademisyendir.

Ortak personel çalıştırmanın her iki kurum için de faydası bulunmaktadır. Müze ve üniversite arasındaki bu iş birliği sınıflandırma uzmanı için bilimsel niteliği olan koleksiyonlarla çalışabilme ve yeni bilgiler keşfetme imkânı sunmaktadır. Ayrıca bu tür bir yöntem üniversitedeki eğitime de katkı sağlamaktadır. Öğrencilerine bu şekilde somut birer örnek olan nesnelerle birlikte öğrenme şansı veren üniversite eğitim kalitesini arttırmaktadır. Müzenin sağladığı fayda ise alan araştırmasının yürütülmesi, koleksiyonun gelişmesine katkıda bulunulması ve araştırma

bulgularının toplum tarafından anlaşılması için yürütülen faaliyetlere katkı sağlamasıdır (Graham, Jomphe, 2010, 110-111). Bu şekilde müzede bilimsel çalışmalar, araştırma projeleri, nesne, koleksiyon ve alan araştırması yürütülebilmekte ve bu araştırmalar sonucunda farklı etkinlikler düzenlenebilmektedir. Müzenin kısıtlı bütçesi nedeniyle araştırma faaliyetleri yeterince yapılamamaktadır. Ancak böyle bir iş birliği, müzelerde araştırma yürütebilmek için gereken mali desteğin karşılanması konusunda da fayda sağlayabilecektir. Bunun sonucunda da müzenin kapsamı genişlemekte ve müze değer kazanabilmektedir.

Ortak personel çalışma yönteminin her aşamasını incelemek müze ve üniversite arasındaki iş birliğini daha açık bir şekilde ortaya koyacak ve öneri getirme açısından faydalı olacaktır. Öncelikle bu iki kurumun da ihtiyaçlarını karşılayacak kişinin nasıl bir kişi olması gerektiği ortaya konmaya çalışılmıştır. Her iki kurumda da ortak bir hedef için benzer görevlerin yerine getirileceği açık pozisyonlar oluşturulmuştur. Daha sonra uzmanın hangi kuruma bağlı olarak çalışacağına ve araştırmaları nerede yürüteceğine karar verilmiştir. Sonuç olarak, alınacak personelin resmi olarak bağlı bulunacağı kurum Ottawa Üniversitesi olmuş ve kadronun adı Kanada Doğa Müzesi Sınıflama Uzmanı olarak belirlenmiştir. Müze de uzmanın çalışması için gereken laboratuvarı ve koleksiyonları sağlamaktadır (Graham, Jomphe, 2010, 111-112). Bu personelin görev tanımı ve çalışma usulü bu kadro için verilen ilanda da açıkça belirtilmektedir (Graham, Jomphe, 2010, 113):

“Kanada Doğa Müzesi ve Ottawa Üniversitesi Biyoloji Anabilim Dalı, her iki kurum arasında ortak bir pozisyon olan Kanada Doğa Müzesi Sınıflama Uzmanı için başvuruları kabul etmeye başlamıştır. Başarılı olan aday üniversitede tam zamanlı yardımcı profesör pozisyonunda görev yapacak ve %50 müze, %50 üniversiteye karşı sorumlu olacaktır.

Araştırma yürütmede başarılı, hem üniversitede formal eğitim vermeye, hem de müze aracılığıyla topluma katkı sağlamaya hevesli adaylar arıyoruz. Görev yapacak kişi üniversitede moleküler biyoloji, çevrebilim ve fizyoloji alanlarına, müzede ise botanik, zooloji, paleontoloji, mineral bilimi ve koleksiyon yönetimi alanlarına odaklanacaktır. Kanada Doğa Müzesi Kanada’nın ulusal doğa tarihi müzesidir ve bütün etkinliklerini İngilizce ve Fransızca olmak üzere iki dilde sunmaktadır. Ottawa Üniversitesi de 150 yıllık geleneği olan iki dil kullanımını hala devam ettirmektedir. İkinci Dil Enstitüsü aracılığıyla, üniversite, personelinin ikinci resmi dilde eğitim görmesini sağlamaktadır. Görev süresi boyunca profesörlerden iki dilde eğitim vermeleri beklenmektedir. Ayrıca botanik, bitki

bilimi ya da biyoloji biliminde doktora yapmış, tercihen moleküler araçlar kullanan ve bitki sınıflandırmasında uzman adaylar arıyoruz.

Adayın koleksiyona yönelik araştırmada uygulamalı deneyime ve onaylı yayın listesine sahip olması beklenmektedir. Aday hem müze hem de üniversite ortamında çalışacaktır. Ayrıca aday araştırması için gereken bütçe için dışarıdan destek sağlamaya çalışacaktır”.

Bu ilana başvuran 20’den fazla aday olmuştur ancak sadece birkaç tanesi aranılan özelliklere uymuştur. Onların arasında yapılan değerlendirmelerin sonucu olarak bir akademisyen işe alınmıştır. Bu akademisyen işe alındıktan sonra müze koleksiyonlarının sınıflandırılmasına yönelik araştırmalar yürütmüş, Evrensel Sınıflandırma Bilimi Girişimi Koordinasyonu (The Coordination Mechanism of the Global Taxonomy Initiative), Kanada’nın Memeli Hayvanları (The Mammals of Canada), Kuzey Kutbu Balıkları (The Marine Fishes of the Arctic) gibi projelerde çalışmış ve bu konularda yayınlar çıkarmıştır (The Canadian Museum of Nature, Staff Directory, [30.04.2012]).

Bu akademisyen belirli bir süre görev yaptıktan sonra müze için sağladığı faydalar gözle görünür bir hale gelmiştir. Müzeye sağladığı katkılar arasında şunlar bulunmaktadır:

- Alan araştırması ve nesne/koleksiyon araştırması etkin bir şekilde yürütülmektedir.
- Nesne toplama ve koleksiyonun yönetimi konusunda veri sağlamaktadır.
- Araştırma bulgularının toplum tarafından anlaşılması için yürütülen faaliyetlere katkı sağlanmaktadır.
- Farklı ve kapsamlı araştırma projeleri yürütülmektedir.
- Müze akademik dünyada tanınmaya başlamıştır.
- Mezun öğrencilerin müzede çalışmaları teşvik edilmiştir.
- Henüz mezun olmamış öğrencilerin müze koleksiyonlarına ve müzenin alanına yönelik araştırma yapmaları ve tez yazmaları teşvik edilmiştir.
- Müzede araştırma yürütebilmek için gereken mali desteğin karşılanması konusunda fayda sağlamaktadır.
- Müzenin prestiji artmaktadır.

Özetle, müze ve üniversite arasındaki bu iş birliği henüz çok yeni bir yöntem olmasına ve bu nedenle risk taşımasına rağmen yine de çok zaman geçmeden bu yöntemin birçok avantajı beraberinde getirdiği anlaşılmıştır. Sağlanan faydalar sadece belirli bir kuruma yönelik değil, hem müzeye, hem üniversiteye, hem topluma hem de eğitime yönelik olmuştur. Ortak bir personel çalıştırma fikri tereddütlerle ortaya çıkmış olsa da sonuç oldukça olumlu olmuştur.

4.2.5. Stajyer ve Akademisyen Desteği: The Metropolitan Museum of Art

Araştırma faaliyetleri yönetiminin diğer bir aşaması da öğrencilerin ve akademisyenlerin araştırma faaliyetlerinde ve araştırma projelerinde yer almalarını sağlamaktır. Özellikle yüksek lisans ve doktora öğrencilerini müze koleksiyonları hakkında çalışmaya teşvik etmek nesnelere, koleksiyonlara ve alana yönelik araştırma faaliyetlerine katkı sağlamaktadır. Müzelerde öğrencilere staj imkânı sunmak da müzelerdeki araştırma faaliyetlerinin yürütülmesi açısından faydalıdır. Hatta müzelerde öğrencilere koleksiyonun ilgili olduğu disiplinlerde belirli bir süre için eğitim verilebilir. Bu eğitim sonrasında hazırlanan çalışmalar müzelerde yürütülen araştırma projelerine veri sağlayacaktır. Araştırma faaliyetleri yönetimi açısından stajyer ve akademisyen desteğinin en güzel örneklerinden biri The Metropolitan Museum of Art'ta uygulanan programdır. The Metropolitan Museum of Art araştırma faaliyetleri ve araştırma projeleri için lise, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin, müze uzmanlarının, bazı akademisyenlerin desteğini almaktadır. Bu destek hem stajyerlik, hem de gönüllülük esasına dayanmaktadır.

Temelleri 1866 yılında Paris'te atılan The Metropolitan Museum of Art daha sonra, 1870 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde ziyarete açılmıştır. Koleksiyonları gittikçe büyüyen müze 20. yüzyılın başında dünyanın en büyük sanat merkezlerinden biri haline gelmiştir. Tabloların yanı sıra, silahlar, kıyafetler, karakalem çalışmalar, baskılar, ortaçağ sanatı, heykel ve dekoratif sanat, modern ve çağdaş sanat eserleri, müzik aletleri ve fotoğraflar müzenin koleksiyonlarını oluşturan nesnelerdir (The Metropolitan Museum of Art, History of the Museum [13.04.2012]). Müze, araştırma faaliyetleri olarak arkeolojik alan çalışmaları, arkeolojik kazılar, konservasyona yönelik araştırma, bilimsel araştırma, küratöryel araştırma ve köken (provenance) araştırması yürütmektedir. Bu araştırma faaliyetlerinin yürütülmesi, müze bünyesinde faaliyet gösteren bilimsel araştırma biriminin sorumluluğundadır. Bilimsel araştırma birimi müze koleksiyonlarını oluşturan sanat eserlerinin

özelliklerini araştırmaktadır. Konservatörler ve küratörler ile birlikte çalışarak sanat eserlerinin araştırılması, korunması ve konserve edilmesi gibi görevleri yerine getirmektedir. Ayrıca analitik teknikler, önleyici koruma ve müdahale yöntemleri konularında yenilikçi araştırmalar yürütmektedir (The Metropolitan Museum of Art, Conservation and Scientific Research, [13.04.2012]). Müze bu faaliyetlerin yürütülmesinde stajyerlerin ve akademisyenlerin de desteğini almaktadır. Müzede uygulanan stajyer ve akademisyen programı, öğrenciler ve akademisyenler için profesyonel eğitim ve araştırma imkânı sunmaktadır (The Metropolitan Museum of Art, Internships and Fellowships, [13.04.2012]).

The Metropolitan Museum of Art, sanat müzesinde kariyer yapmakla ilgilenen lise, üniversite ve yüksek lisans öğrencilerine yönelik staj programları hazırlamıştır. Akademik eğitimlerine, ilgilerine ve mevcut projenin niteliğine dayanarak stajyerler müzenin araştırma faaliyetlerinde ve projelerinde yer alabilmektedir. Müzenin ücretli program, ücretsiz program ve yoğunlaştırılmış program olmak üzere üç adet programı mevcuttur. Müze her sene belirli dönemlerde 41 lisans ve yüksek lisans öğrencisine ücretli staj imkânı sunmaktadır. Ücretsiz staj programında yıl içinde yarı zamanlı ve tam zamanlı olarak öğrenci çalışabilmektedir. Bu şekilde lise, lisans ve yüksek lisans öğrencileri uygulamalı olarak müze deneyimi kazanabilmekte ve profesyonel açıdan ve kurumsal işleyiş açısından beceri elde edebilmektedir. Çeşitli projelerde yer alabilmekte ve uzmanlarla birlikte çalışma imkânı bulabilmektedirler. Yoğunlaştırılmış program ise yaz mevsiminde dokuz haftalık stajyerliği kapsamaktadır. Sadece 8 öğrencinin katılabileceği bu staj döneminde öğrenciler yoğun bir eğitim almaktadır. Eğitimin yanı sıra seminerlere ve atölye çalışmalarına katılmaktadırlar (The Metropolitan Museum of Art, Internships and Fellowships, [13.04.2012]). Bu şekilde bir program da yine öğrencilere deneyim ve beceri kazandırmakta, uzmanlarla çalışma imkânı vermekte ve profesyonel açıdan gelişim sağlamaktadır. Bu staj programlarının öğrencilere olduğu kadar müzeye de katkısı bulunmaktadır. Araştırma projeleri ve araştırma faaliyetleri daha hızlı bir şekilde ilerleyebilmektedir. Uzun vadedeki faydaları ise öğrencileri müzeyle, nesnelerle ve koleksiyonlarla ilgili çalışma yapmalarına ve tezlerini müzenin sahip olduğu koleksiyonların alanında yazmalarına teşvik etmektir.

The Metropolitan Museum of Art sadece öğrencilere staj imkânı sunmamakta, aynı zamanda müze koleksiyonlarıyla ilgili çeşitli projeler yürütmek ve bilimsel

alışmalar yapmak için yüksek lisans öğrencilerini, profesyonelleri, akademisyenleri ve uzmanları davet etmektedir. Buradaki amaç, bilime katkıda bulunmak için meslektaşlarla birlikte çalışmaktır. Müze 1951 yılından beri akademisyen iş birliği programına devam etmektedir ve bugüne kadar bin dört yüzden fazla araştırmacı ve akademisyene destek sağlamıştır. Sanat tarihi, doktora sonrası krasyon, konservasyon ve bilimsel araştırma ile fotoğraf konservasyonu alanlarında akademisyen desteği almaktadır. Bu alanlarda araştırma faaliyetleri düzenlenmekte, araştırma projeleri yürütülmektedir (The Metropolitan Museum of Art, Internships and Fellowships, [13.04.2012]).

Araştırma faaliyetleri yönetimi gz önünde bulundurulduğunda, The Metropolitan Museum of Art'ın araştırma birimi ve bu birimde çalışan uzman personeli olduğu, araştırma faaliyetleri konusunda niversiteler ile iş birliği kurduğu ve araştırma bulgularını toplumla paylaştığı görülmektedir. Ayrıca stajyer ve akademisyen desteği de alarak araştırma faaliyetlerini etkin bir şekilde yönetmektedir. Bu şekilde bir program izleyen müze başarılı çalışmalara ve araştırma projelerine imza atmaktadır.

4.2.6. Araştırma ve Toplumla İletişim: Swedish Museum of Natural History

Araştırma faaliyetleri sonrasında ortaya çıkan bulgular toplumun erişiminde olmalıdır. Müzelerde araştırmanın önemi ve gerekliliğinin vurgulanması ancak toplum ve müzenin ilgili olduğu diğer kamular tarafından bilinmesi ve anlaşılmasıyla gerçekleşebilmektedir. Araştırmanın diğer işlevlere temel teşkil ettiği göz önünde bulundurulduğunda araştırma sonuçlarına erişim birkaç farklı faaliyetle gerçekleşebilmektedir. En yaygın yöntem araştırma sonuçlarının bir rapor ya da yayın şeklinde toplumun erişimine hazır hale getirilmesidir. Koleksiyona ilişkin yürütülen araştırma sonrasında ortaya çıkan bulgular katalog, kitap, makale ya da kitapçık şeklinde yayımlanabilmektedir. Bu şekilde ilgili herkes bu yayına ulaşabilmekte ve araştırmanın amacı gerçekleştirilmiş olmaktadır. Diğer bir yaygın yöntem ise araştırma bulgularının bir sergi aracılığıyla koleksiyonlarla buluşturulması ve toplumun erişimine sunulmasıdır. Nesnelerin anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde kurgu ve kompozisyon içinde sunulması sergilemenin temel unsurudur. Bu da ancak araştırma ile olur. Ayrıca toplumun erişimi açısından bakıldığında, sergilerin medyanın ilgisini daha çabuk çektiği ve daha fazla kitleye hitap ettiği gözlenmektedir. Sergiler aracılığıyla araştırma sonuçları topluma daha hızlı ulaşırken farklı etkinliklerle de toplumla iletişim sağlanabilir. Seminer,

sempozyum, özel etkinlik ve projeler de araştırma bulgularının aktarılmasında önemli rol oynamaktadır. İster yayın, ister sergi, isterse seminer, sempozyum gibi özel etkinlikler olsun, önemli olan toplumun araştırma faaliyetlerine katılımını sağlamak, toplumla araştırma sonuçlarını paylaşmak ve müze-toplum ilişkisini araştırma faaliyetleri bazında kurmaktır. Müzelerde araştırma faaliyetlerinin topluma aktarılması, toplumun erişiminde olması, paylaşımın sağlanması konusunda örnek teşkil edecek müzelerden birisi de Swedish Museum of Natural History (İsveç Doğa Tarihi Müzesi)'dir.

Diğer doğa tarihi müzeleri gibi Swedish Museum of Natural History'nin de koleksiyonu oldukça geniştir. Müzenin sahip olduğu biyolojik ve jeolojik koleksiyonlar arasında milyonlarca tür bulunmaktadır (Naturhistoriska Riksmuseet, Scientific Collections, [28.04.2012]). Koleksiyonlarının bu kadar geniş olmasının sebebi, türü oluşturan her bir hayvan ya da bitkinin yaşayan dünyayı tanımlamak ve en önemlisi anlamak için bu koleksiyonlara ihtiyaç duymasıdır. Claesson ve Kovar-Eder (2007, 28) bunu bir benzetmeyle açıklamıştır: “İnsanlar söz konusu olduğunda da durum aynıdır. Tür insanoğludur; ancak bütün insanlar aynı değildir. Herkesin birbirinden farklı özellikleri vardır. Diğer canlı organizmalar için de aynı durum geçerlidir”. Her bir türe ait ne kadar numune toplanırsa, o tür daha kapsamlı bir şekilde anlaşılacaktır. Doğa tarihi koleksiyonları, çevresel değişiklikleri anlamamızı ve izlememizi sağladığından önemli koleksiyonlardır. Dolayısıyla yeni materyal ve verilere sürekli ihtiyaç vardır. Yeni materyal ve verinin de en büyük kaynağı bilimsel alan araştırmasıdır (Claesson, Kovar-Eder, 2007, 28).

İnsanlık için bu kadar önemli olan bu koleksiyonlara yönelik yapılan araştırma çoğu zaman topluma erişememektedir. Claesson ve Kovar-Eder (2007, 28)'e göre de halk, müzelerde yürütülen araştırmadan pek fazla haberdar olmamaktadır. Sanat müzeleri, bilim müzeleri gibi müzelerle karşılaştırıldığında doğa tarihi müzelerinin çok güçlü bir araştırma profili olduğu görülmektedir. Buna örnek olarak Swedish Museum of Natural History'i verebiliriz.

Swedish Museum of Natural History'nin araştırma birimi on bir alt birimden meydana gelmektedir (Naturhistoriska Riksmuseet, Research, [28.04.2012]). Araştırma biriminin temel görevi araştırmanın organizasyonu ve koordinasyonudur. Müzenin toplam 250 kişilik personeli vardır ve bunlardan 150 tanesi araştırma

biriminde görev yapmaktadır (Naturhistoriska Riksmuseet, Research Division, [28.04.2012]).

Doğa tarihi müzelerinde yürütülen araştırma üniversitelerde yürütülen araştırma ile benzerlik göstermektedir. Doğa tarihi müzeleri bilimsel ve sistemli çalışmalar yürütür. Bu tür müzelerde araştırma yürütmek uzmanlık ve beceri gerektirmektedir. Yürütülen araştırmaların sonucunda çevre ve yaşam ile ilgili yeni bilgiler sağlayarak, bilime katkıda bulunur. Araştırma sonuçları genellikle müze kataloglarında değil, bilimsel ve akademik dergilerde yayımlanır (Claesson, Kovar-Eder, 2007, 32).

Toplumun hizmetinde olan kurumlar, elbette müzeler de, yaptıkları işi topluma anlatmak durumundadır. Yaptıkları işin ne kadar önemli olduğunu anlatarak halktan ve karar verici mercilerden destek almalıdırlar. Ayrıca onlara bütçelerini faydalı bir amaç için kullandıklarını göstermelidirler. Topluma hizmet eden kurumlar arasında müzeler bu konuda daha şanslıdır. Çünkü müzelerin sergilerini görmeye gelecek ya da seminer, sempozyum, proje gibi müze etkinliklerine katılacak büyük bir izleyici kitlesi vardır. Bu bağlamda, gün geçtikçe pazarlama anlayışı müzelerde daha fazla önem kazanmaya başlamıştır (Claesson, Kovar-Eder, 2007, 32). Müzeler araştırma sonuçlarını pazarlama ve izleyici araştırmaları sonuçlarına göre toplumla paylaşmaya başlamışlardır.

Swedish Museum of Natural History de toplumun hizmetindeki bir kurum olarak koleksiyonlarıyla ilgili araştırma sonuçlarını toplumla paylaşma yoluna gitmiştir. Araştırma faaliyetleri kapsamında dört adet tema belirlemiştir. Temalar şunlardır:

- Değişen Dünya (The Changing Earth): Jeolojik süreçlerin ve bu süreçlerin uzun vadede hayvanlar ve bitkiler üzerindeki etkilerinin daha kolay ve kapsamlı bir şekilde anlaşılması için yeryüzü kabuğundaki değişimlerin araştırılmasına yönelik bir temadır.
- Ekosistemler ve Türler Tarihi (Ecosystems and Species History): Jeolojik zaman içinde türlerdeki büyük ölçekli değişimler, ekosistem ve ekosistemdeki değişimler bu tema altında yürütülen araştırmalardır.
- Yaşamın Çeşitliliği (The Diversity of Life): Dünya'daki biyolojik çeşitlilik, farklı organizmalar arasındaki ilişkiler ve evrim konusunda ayrıntılı araştırmalardır.

- İnsan ve Çevre (Man and the Environment): Çevrenin daha iyi anlaşılması ve çevre kullanımının sürdürülebilirliği üzerine yapılan araştırmaları kapsar.

Bu temalar geleneksel araştırma konuları arasında iş birliğini teşvik etmek amacıyla oluşturulmuştur. Bu yaklaşımın hedefi farklı araştırma alanları arasında iş birliğini arttırmak ve toplumun erişimini kolaylaştırmaktır (Naturhistoriska Riksmuseet, Research, Research Themes, [28.04.2012]). Bu temalar aynı zamanda araştırmayı daha anlaşılır ve cezbedici bir şekilde sunmaya yardımcı olmaktadır (Claesson, Kovar-Eder, 2007, 33).

Sergilerin önemli birer iletişim aracı olduğunu kabul eden Swedish Museum of Natural History, dört tema bağlamında yürüttüğü araştırma faaliyetlerini kapsamlı sergiler aracılığıyla toplumla paylaşmaktadır. Sahip olduğu koleksiyonları araştırma ile birleştirerek bilimi cezbedici bir hale getirmektedir. Doğa tarihi, biyolojik ve jeolojik süreçler, ekosistemler, insan ve çevre gibi konularda çeşitli sergiler ortaya koymaktadırlar. Örneğin, “The Human Journey” adlı sergi insanoğlunun evrimini ortaya koymaktadır. “Swedish Nature” adlı sergi ile insan ve çevrenin önemi vurgulanmaktadır. Bunlar gibi daha pek çok sergiyle araştırma bulguları izleyicilere aktarılmaktadır (Naturhistoriska Riksmuseet, Visit the Museum, Exhibitions, [28.04.2012]). Araştırma sonuçlarının sergilerle somut bir hale dönüştürülmesinin örneği olması amacıyla Ek 3’de sergilerden birkaç fotoğraf sunulmuştur.

Swedish Museum of Natural History’de pazarlama anlayışına göre sunulan diğer bir hizmet de müzenin etkinliklerini ve projelerini anlatan resimli ve açıklamalı kitapçıklardır. Bu kitapçıklar basılı olarak temin edilebileceği gibi internet sitesinden de indirilebilmektedir. Ek 4’te araştırma projelerinin ve etkinliklerin basılı malzemeyle nasıl paylaşıldığına örnek olması amacıyla müzenin “Working the Earth” konulu kitapçığınan örnek sayfalar sunulmuştur. Bu kitapçık hem sergi projelerini hem de araştırma faaliyetlerini içermektedir (Naturhistoriska Riksmuseet, Working the Earth, [28.04.2012]). Ayrıca arka planda yürütülen etkinlikler ve işler üzerine odaklanmaktadır. İnternet sitesinden de erişim sağlandığı için daha geniş kitlelere yayılmaktadır. Müzenin görevleri ve yapılan çalışmalar bu şekilde duyurulmaktadır. Potansiyel sponsorlar, hükümet, müze dostları ve en önemlisi de halk bu şekilde müzenin faaliyetlerinden haberdar olmaktadır.

Swedish Museum of Natural History aynı zamanda hem ulusal, hem de uluslararası ortak projeler de yürütmektedir. Örneğin, Swedish Museum of Natural History biyolojik çeşitlilik üzerine yürütülen LIFEWATCH adlı uluslararası bir projeye dâhildir. Aynı zamanda tatlı su ekosistem biyolojik çeşitliliği konulu BioFresh adlı projede yer almaktadır. Ayrıca on Avrupa ülkesinden on dokuz ortak kurumun yer aldığı SYNTHESYS adlı projede başta Avrupa olmak üzere tüm dünyada doğa bilimi için bir kaynak oluşturma çalışmalarına devam etmektedir (Naturhistoriska Riksmuseet, Research, Cooperative Projects, [28.04.2012]).

Diğer bir araştırma sonuçlarını paylaşma yöntemi seminer ve sempozyum organize etmek ya da seminer ve sempozyumlara iştirak etmektir. Swedish Museum of Natural History yürüttüğü araştırma konularıyla bağlantılı olarak seminer ve sempozyum düzenlemeye önem vermektedir. Örneğin 2009 yılında Darwin'in evrim teorisi üzerine bilimsel bir sempozyum düzenlemiştir. Etkinliğin duyurulması amacıyla hazırlanan sempozyum posterleri örnek olması amacıyla Ek 5'te sunulmuştur (Naturhistoriska Riksmuseet, Research, [28.04.2012]). Müze, gelecek yıllar için de seminer ve sempozyum çalışmalarını sürdürmektedir.

Modern toplumlar gelişmiş bilimsel ve teknolojik bilgiye ihtiyaç duyarlar. Sadece bilim adamlarının değil, bütün insanların bilimsel yöntemleri ve gerçekleri bilmeye hakkı vardır. Bu bağlamda insanoğlu, yaşam ve çevre ile ilişkili oldukları için doğa tarihi müzelerinin daha önemli bir rolü vardır. Bu tür müzeler sistematik bir şekilde bilimin toplum tarafından anlaşılmasına katkıda bulunurlar.

5. ARAŞTIRMA FAALİYETLERİ YÖNETİMİ: SORUNLAR VE ÖNERİLER

Müzelerde araştırma faaliyetlerinin profesyonelce planlanması ve idare edilmesi için yapılması gereken uygulamalarda karşılaşılan sorunların çözülmesi gerekmektedir. Bu bölümde araştırma faaliyeti yönetiminde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler ortaya konmaktadır.

5.1. Sorunlar

Müzelerin topluma ve varoluşlarına dair amaçlarını yerine getirebilmeleri için sürekli araştırma yapmaları, yaptıkları araştırmaları geliştirmeleri ve araştırma işlevini diğer işlevlerle bütünleştirmeleri gerekmektedir. Ancak bu noktada Batı müzelerinin karşılaştığı bir takım problemler vardır. McGillivray (1991, 63) bu durumu “Araştırma nasıl olur da hem müzenin temel taşı, hem de desteklenmeyen bir faaliyet olur?” sorusuyla çarpıcı bir şekilde ortaya koymuştur ve şunu eklemiştir: “Müzenin sunma ve aktarma araçları (sergiler, eğitim programları, kataloglar vb.) değerliyen, bu faaliyetlere temel oluşturan entelektüel kaynak, yani araştırma, nasıl olur da göz ardı edilebilir?”.

Reid ve Naylor (2005, 364)’a göre araştırma, dışlanmış ve unutulmuş bir etkinlik olma riski ile karşı karşıyadır. Müzelerin araştırma işlevinde gözlemlenen ilgi azlığının nedenleri ve müzelerde araştırma işlevine neden yeterince önem verilmediği hakkında bir netlik söz konusu değildir (Cossons, 1994, 234). Bunun birbirinden farklı ama birbirleriyle ilişkili birçok nedeni vardır. Lourenço (2002, 1)’ya göre araştırma çoğu zaman diğer müze işlevlerine, özellikle de küratörlüğe ve yorumlamaya indirgenmekte ve genellikle yanlış ya da eksik tanımlanmaktadır. Araştırmanın hak ettiği değeri elde etmesi için hâlâ uzun yolu vardır. Öncelikle araştırma müzenin içinde yerini bulmalıdır.

Çoğu müze araştırma faaliyetlerini ve araştırma politikalarını yönetim otoritelerine, müzelerin türlerine ve amaçlarına göre belirlemektedir. Bu nedenle müzelerin araştırma politikaları değişmektedir. Çoğu müze araştırma faaliyetlerinin bazen

ancak bir tanesini ya da birkaçını yerine getirebilmekte ve çoğunlukla da bu araştırmalar yüzeysel kalmaktadır. Son dönemlerde müzelerin öncelikli amaçlarının algılanmasında fikir ayrılıkları ortaya çıkmaktadır. Müzelerin iç ve dış paydaşlarının farklı ilgilerinin olması, müzeleri sıkıntılı bir duruma sokmaktadır. Bu durum da müzelerdeki araştırma faaliyetlerini doğrudan etkilemektedir. Devlet müzelerine bütçe sağlayan hükümet ve devlet birimleri, kent, belediye ve üniversite müzelerini mali açıdan destekleyen yerel yöneticiler ve üniversite bütçe konseyleri, müze politikaları üzerinde söz sahibi olan komiteler, politika oluşturan ve işlettikleri müzelerin toplumsal imajlarıyla ilgilenen müze müdürleri ile diğer yönetici personel, toplumun müzelerden fayda sağlamasına imkân veren eğitimciler ile koleksiyonla, amaçlarıyla ve koleksiyondan edinilen bilgilerle ilgilenen küratörler müze araştırmalarını yönlendiren paydaşlardır (Anderson, 2005, 299).

Müzelerde, araştırma faaliyetlerine olan bakış açıları değişiklik göstermektedir. Bazı müzeler bilimsel anlamda, koleksiyona dayalı araştırmanın müze için önemli olduğunu savunurken, bazıları araştırmayı vizyon ve misyonuna dâhil etmemektedir. Bazı müzeler zaman azlığı, bazıları da finansal kaynakların yetersizliği nedeniyle araştırma faaliyetleri konusunda istedikleri gibi aktif olamamaktadır. Bazıları araştırmayı sergileme için, bazıları koleksiyon katalogları için gerekli görmektedir (Anderson, 2005, 309). Genelde ise araştırmanın proje bazlı olması ve koleksiyona dayandırılması gerektiği gibi bir düşünce hâkimdir.

Batı müzelerinde araştırma faaliyetlerini olumsuz etkileyen faktörler arasında hükümetlerin kültür politikaları, müze yönetimi üzerindeki hükümet kaynaklı baskılar, finansal problemler, müze yöneticilerinin yönetim anlayışından kaynaklanan problemler, personel azlığı, personelin araştırma faaliyetlerine yeterince zaman ayıramaması, toplumun büyük bir kesiminin bu konuya karşı kayıtsız oluşu, yayınların azlığı, yanlış stratejiler ve araştırmaya gereken önemin verilmeyişi gibi nedenler sayılabilir. Bu bağlamda müzelerin araştırma faaliyetleri yönetiminde karşılaştıkları sorunlar genel anlamıyla dört başlık altında irdelenebilir. Bunlar devlet politikasından kaynaklanan sorunlar, müze yönetiminden kaynaklanan sorunlar, müze personelinden kaynaklanan sorunlar ve finansal sorunlardır.

5.1.1. Devlet Politikasından Kaynaklanan Sorunlar

Benimsedikleri kültür politikalarına bağılı olarak hükümetlerin müzeleri yeterince desteklemedikleri gözlemlenmektedir. Birçok ülkede hükümet araştırmaya fazla önem vermemekte, müze araştırmaları devletlerin gündemlerinde ilk sıraları alamamaktadır. Hükümetler para getiren işleri desteklemektedir. Bu bağlamda müzelerde araştırma faaliyetleri hükümet baskılarına maruz kalmaktadır (Brandon, Wilson, 2005, 351). Araştırma faaliyetlerinin önemi tam olarak anlaşılamadığı için destekten yoksundur.

Anderson (2005, 305) bu durum için İngiltere'deki şu örneği vermektedir: Bazı hükümetler, zaten az finanse ettikleri müzelerin, varlıklarını sürdürdükleri binalarının kiralalarını arttırma yoluna bile gitmişlerdir. Müze de zaten bütçe azlığı yüzünden temel işlevlerini yerine getiremezken, bir de bulundukları bina için kira istenmesi, o ülkenin hükümetinin kültür politikasında müzelerin ve araştırmanın yeri olmadığını göstermektedir. Ayrıca, hükümetler müzelerde yapılacak her türlü etkinliğin, özellikle de araştırmaların gelecek için yatırım olduğunun farkında değillerdir. Araştırma işlevini öncelikli olarak görmemektedirler.

Özetle, hükümet öncelikleri ve devletin kültür politikaları müzelerde temel işlev olan araştırma işlevine yeterince önem verilmemesine neden olmaktadır. Devlet politikasından kaynaklanan sorunlar, dünya çapında müzelerin karşılaştığı önemli sorunlardır.

5.1.2. Müze Yönetiminden Kaynaklanan Sorunlar

Bir müzenin misyonunu gerçekleştirebilmesi ve hedeflerine ulaşabilmesi için sağlıklı bir yapıya ve işleyişe sahip olması gerekmektedir. Bu da ancak doğru bir yönetim anlayışıyla mümkün olabilir (Erbay, 2012, 26).

Hükümet ve müze arasındaki ilişki, müze kültürü ve yapısını da doğrudan etkilemektedir. Hükümet politikaları ve buna bağılı olarak değişen müze yönetimi anlayışı, müzedeki uzman personelin konumuna da etki etmektedir. Batı'daki bazı müzeler baskılar nedeniyle uzman kadrosunu azaltma yoluna gitmiştir. Bazı müzeler de hükümetten ya da diğer kamusal kurumlardan gelen baskılara karşılık verebilmek adına kısa vadeli politikalar benimsemiştir.

İşletme kültürünün yaygınlaşmasıyla, farklı bir yaklaşım olarak uzman müze müdürleri tercih edilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla küratörlerin konumu da buna

bağlı olarak değişmiştir. Üst düzey yönetimden uzaklaştırılan küratörler önceden müzenin odağıyken şimdi dışlanmış duruma gelmiştir; dolayısıyla müzelerin bilimsel yöndeki hedeflerinde bir düşüş olmuştur (Anderson, 2005, 301).

Son 30 yılda İngiltere’de mütevelli heyetlerinin yapısında değişimler gözlenmiştir. Komiteye daha çok yönetim alanında uzman kişiler ve iş adamları girmiş ve bu şekilde bütçe yaratma kültürünün oluşturulacağı düşünülmüştür. Ancak bazı müze heyetleri kadrolaşma çabasında kendi adamlarını alma yoluna gitmiştir. Dolayısıyla bazı komitelere bilgisi olmayan kişiler girmiştir. Müzelerin yönetici kadrolarına uzman olmayan kişilerin getirilmesi, kurumun yönetimini olumsuz yönde etkilediği gibi, personelin kuruma karşı olumsuz tutum takınmasına da neden olmaktadır (Anderson, 2005, 301). Ayrıca uzman olmayan yöneticiler çalışanlarını belirli konularda denetleyemedikleri için, sorumluluklar tam olarak yerine getirilememektedir. Bu durum da müzenin işleyişinde büyük sorunlara neden olmaktadır.

Müzelerin bütçesinin, yönetim anlayışının ve kamu beklentilerinin kapsamının değişmesinin müzelerde araştırma faaliyetleri yönetimine olumsuz etkileri olmuştur (Brandon, Wilson, 2005, 351). Müze yönetimi dikkatini bu alanlara yönlendirmekte ve araştırma faaliyetleri geri plana atılmaktadır. Diğer cezbedici unsurlarla rekabet etme girişimleri çoğu zaman müzenin kaynaklarının küratöryel işlerden tasarım ve pazarlamaya aktarılmasına neden olmaktadır. Bununla bağlantılı olarak nesnenin temel unsur olması ve koleksiyonları oluşturan nesnelerin sahip olduğu bilginin iyi araştırılmış olması gerektiği düşüncesi giderek göz ardı edilmektedir. Aynı zamanda birçok müzecilik işlevinde küratörlerin rolü de azalmıştır. Bazı politikacılar ve yöneticiler nesnenin ve içeriğin gerçekten önemli olup olmadığını sorgulamaya başlamışlardır (Brandon, Wilson, 2005, 351). Diğer pazarlama tabanlı konulara yönelim ve araştırma tabanlı geleneksel konulardan uzaklaşma endişe yaratmaktadır.

Bir diğer önemli problem de ilgisiz kalma ve farkındalığın azalmasıdır. Müzelerde yürütülen araştırma faaliyetlerine yeterince önem verilmediğine ilgisiz kalınmaktadır (Brandon, Wilson, 2005, 352). McGillivray (1991, 63) de müze yönetimlerinin temel araştırma yürütmek için personel ve bütçe ayırmayı gereksiz gördüklerini öne sürmektedir.

Müze yönetiminden kaynaklanan sorunlar doğrudan müze personelini ve personelin araştırma işlevine olan katkısını etkilemektedir. Bu da araştırma faaliyetleri yönetimi sürecinde daha büyük problemlere neden olmaktadır.

5.1.3. Müze Personelinden Kaynaklanan Sorunlar

Müzecilik alanındaki gelişmelerle paralel bir şekilde müze yöneticileri de değişim göstermektedirler. Batı'daki çoğu müzede müze müdürleri akademik altyapıdan gelmemekte, aksine daha farklı alanlardan, özellikle de işletme gibi yönetsel alanlardan gelmektedir. Bu aslında müzelerin değişen doğasının ve yönetici rollerinin bir sonucudur (Anderson, 2005, 302).

Gün geçtikçe müze müdürlerinin sorumlulukları artmaktadır. Eskiden müzelerin bütçeleri devletten gelmekteydi. Ancak son yıllarda devletten gelen paraya ek olarak özel kaynaklardan da para elde etmek yaygınlaşmıştır. Bu durum da müze müdürlerinin sorumluluk alanlarını genişletmiştir. Müze müdürleri mali destek gelebilecek yerleri düşünmek ve daha fazla atılım yapmak durumunda kalmıştır. Çeşitli ticari kurumlar, vakıflar, dernekler, zengin kişilerle irtibat halinde olma zorunluluğu buna bağlı olarak ortaya çıkmış; ayrıca müze bünyesinde kafeterya, restoran ve satış reyonu gibi kazanç elde edilecek yerlerin oluşturulması gerekliliği ön plana çıkmıştır.

Bu değişim, sadece yöneticileri kapsamamakta, aynı zamanda müze personeline de etki etmektedir. Bu durum küratörlük, konservasyon ve sergileme gibi müzenin belirli görevlerinde de değişiklik yaratmıştır. Anderson (2005, 302)'un bu durumla ilgili tespiti de müze yöneticilerinin artık birer Chief Executive Officer'a (CEO) (üst düzey yönetici) dönüştükleridir. Burada vurgulanmak istenen, müze yöneticilerinin müzenin geleceğini göz önünde bulundurarak her türlü kaynağı en etkili ve doğru şekilde kullanan, müzeyi gelişmelere göre yönlendiren ve yöneten, kurumun her davranış ve tutumunun sonuçlarından sorumlu olan kişilere dönüştüğüdür. İç ve dış paydaşlara karşı sorumlu olan ve bu paydaşlarla ilişki içinde olmak zorunda olan artık müze yöneticileridir. Bu değişim, açık bir şekilde, müzelerde araştırmanın yerini ve konumunu, müze yönetim katındakiler ile bilimsel ve küratöryel çalışmalar yapanlar arasındaki ilişkileri de etkilemektedir.

Anderson (2005, 303) değişen rolleri ve bu değişimin etkilerini makalesinde İngiltere müzelerini baz alarak dile getirmiştir. Bu değişimlerin sonucu olarak çoğu müzede

küratörlerin şefi artık yöneticilere rapor vermemektedir. Bu şefler müzenin bilimsel tarafını temsil etmektedir. Ancak bu durum da araştırma açısından pek etkili olamamaktadır. Çünkü bu şef sürekli diğer yöneticilerle birlikte toplantılarda olmakta ve araştırmaya zaman ayıramamaktadır. Bu toplantılarda da maalesef müze araştırmaları ve yayınlar gündemin ilk sıralarında yer almamaktadır. Bazı yöneticiler ilgili olsa bile, çoğu daha önce müzede çalışmadıkları için yine araştırmaya verilmesi gereken önem verilememektedir.

Özetle, müze personelinden kaynaklanan sorunlar, en az finansal sorunlar ve hükümet politikalarından kaynaklanan sorunlar kadar önemlidir. Çünkü ortada bilgi, uzmanlık ve iş gücü kaybı vardır. Müzelerde araştırma işlevini asıl yerine getirecek olan müze personelidir. Diğer bir deyişle, müze personeli, araştırma faaliyetleri için anahtar durumundadır.

5.1.4. Finansal Sorunlar

Bütçe sıkıntısı hemen hemen her müzenin karşılaştığı en temel problemdir. Devletin müzelere ayırdığı bütçe, bu kurumların ihtiyaçlarını karşılamaya yetmemektedir (Ünsal, 2009, 163). Bütçe sıkıntısı doğrudan müzenin tüm işlevlerini, dolayısıyla araştırma faaliyetlerini de etkilemektedir. Bütçenin kısıtlı olması nedeniyle müzelerde araştırma işlevi öncelikli durumda değildir. Müzelere mali destek sağlayan birimler genelde müze araştırmalarını ilerletmek ve geliştirmek için çaba harcamamaktadırlar. 2000li yıllarda Batı’da müze araştırmalarına gereken önemin verilmesini sağlayacak birçok deneme yapılmış, ancak yanlış stratejiler, bütçe sıkıntıları, önceliklerin farklı olması gibi problemler yüzünden bu denemeler sonuçsuz kalmıştır (Anderson, 2005, 304).

Müze yöneticileri bilimsel çalışmalara ağırlık vermek isteseler bile bütçe azlığından ve hükümet politikalarının baskısından bu isteklerini yerine getirememektedir. Bu durum da başka problemleri gündeme getirmektedir. Yöneticiler, değişen rolleri gereği kaynak bulmak, müzenin varlığını sürdürmesini sağlamak, personelle ilgilenmek, topluma faydalı olacak işleri ve özellikle araştırma etkinliklerini planlayıp yürütmek zorundadırlar. Az kaynakla ve baskılarla her türlü ziyaretçiye hitap etmek ve araştırma programları yürütmek durumundadırlar. Bu yüzden yöneticiler ya araştırma programları yürütmek için gereken finansal desteği bulamamakta ya da yürütmek istedikleri bilimsel çalışmalar yerine daha popüler bir çizgi izlemek

zorunda kalmaktadırlar. Bu durum da yine müzelerde araştırma faaliyetlerinin gerektiği şekilde yürütülmesini engellemektedir (Anderson, 2005, 305).

Devletlerin müzeleri eksik ve az finanse etmeleri nedeniyle müzeler bazı araştırma projelerini programlarından çıkarmak zorunda kalmaktadır. Diğer bir deyişle, müzeler hangi alanları destekleyecekleri konusunda karar vermek, bazı çalışmalardan vazgeçmek, bazı çalışmaları da bekletmek durumunda kalmaktadır. Bütçelerin azaltılması önceliklerin değişmesine neden olmaktadır. Bunun da müzenin temel işlevleri üzerinde ve müze personeli üzerinde olumsuz etkileri vardır. Bu olumsuz etkilerden en çok etkilenenler de araştırma işlevi, koleksiyonlar ve küratörlük olmaktadır (Brandon, Wilson, 2005, 349). Bütçe sıkıntısı yüzünden koleksiyon bakımı da olumsuz etkilenmekte ve öncelikli işlevler geri plana alınmak durumunda kalmaktadır (Brandon, Wilson, 2005, 351). Kısacası finansal sorunlar diğer birçok sorunun da kaynağı olmaktadır.

5.2. Öneriler

Müzeler, kâr amacı gözetmeseler de yine de işlevlerini yürütmek, hedeflerini yerine getirmek, topluma katkı sağlayabilmek için mali desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Dolayısıyla idari ve mali açıdan kendi ihtiyaçlarını belirleyebilecek ve bu doğrultuda kararlar alabilecek bir yapıya sahip olmalıdırlar. Bunun için özerk müze kavramının devletin üst kademelerinde görev yapan yöneticiler tarafından benimsenmesini sağlayacak çalışmalar yapılmalıdır. Bunu sağlayabilmek için müzeler hizmet üreten, topluma hizmet eden ve toplumun kültürel yapısını biçimlendiren çağdaş kültür ve eğitim kurumları olarak kendilerini hükümetlere kabul ettirmelidir. Müzelerin toplumsal rolleri vurgulanmalı ve devletin kültür politikalarında ilk sıralara gelmesi için çalışılmalıdır.

Müze yöneticilerinin profesyonel olması, personelin kuruma ve yöneticilere daha fazla güven duymasını sağlamaktadır. Bu durum beraberinde verimli çalışmayı da getirmektedir. Dolayısıyla müze yöneticisi kadrolarına alanda uzman kişiler atanmalı ve müze kadroları ihtiyaca göre belirlenmelidir. Müze çalışanlarının görev, sorumluluk ve iş tanımları belirli olmalıdır. Belirlenen kadrolara personel alımı yine kişilerin uzmanlıklarına göre yapılmalıdır.

Kâr amacı gütmeyen kurumlar olarak değişen koşullar içerisinde müzelerin sürdürülebilirliği için kurumsallaşma oldukça önemlidir. Müzeler, hedef, politika, vizyon, misyon belirleyerek ve bunlarla birlikte kurumsal kimlik oluşturarak, hem iç hem de dış paydaşlarda olumlu izlenimler yaratmalıdır. Bu şekilde kurumun sürdürülebilirliğini sağlamalıdır. Müzelerin gerçekleştirmesi gereken bütün bu süreç ve yeniden yapılanma, kurumsallaşma sürecidir.

Devlet politikasından, müze yönetiminden, müze personelinin kaynaklanan sorunlar, en önemlisi de finansal sorunlar en aza indirgenmeli ve bu sorunların müzelerin araştırma faaliyetleri yönetimi çerçevesinde neden olduğu aksaklıklar ve eksiklikler giderilmelidir. Araştırma işlevinin önemi ve gerekliliği göz önünde bulundurulduğunda, bu işlevin daha planlı ve kapsamlı bir şekilde yönetilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bunun gerçekleşebilmesi için de her şeyden önce araştırma faaliyeti yönetiminde karşılaşılan sorunların çözülmesi gerekmektedir.

Müzelerde güçlü bir araştırma faaliyeti yönetimi için belirli hususlar yerine getirilmelidir. Araştırma faaliyetleri yönetimi bağlamında müze bünyesinde bir araştırma birimi oluşturulmalıdır. Koleksiyona ve alana yönelik araştırma faaliyetlerinden bu birim sorumlu olmalıdır. Diğer personelle iş birliği içinde çalışarak diğer araştırma faaliyetlerini de yerine getirmelidir. Müze bünyesinde ayrı bir birim oluşturulamazsa, bu faaliyetleri yürütecek bir ekip belirlenmelidir. Bu birimin ya da ekibin ilk işi yazılı bir araştırma politikası oluşturmak olmalıdır. Sürekliliği olan araştırma faaliyetlerinin etkin bir şekilde yönetilmesi için araştırma politikasına dayalı bir süreç izlenmesi gerekmektedir.

Araştırma faaliyetlerini yürüten personele eğitim imkânı tanınmalı ve araştırma yürütebilmeleri için gereken kaynak, zaman ve destek sağlanmalıdır. Kuratörlere ve diğer uzman personele gereken kolaylıklar sağlanmalı, rutin müze işlerinden ayrı olarak araştırma yürütmek ve bilimsel çalışmalar yapmak için yeterli zaman verilmelidir. Aynı zamanda personele diğer müzelerde araştırma yapma olanağı da sağlanmalıdır. Seminer, konferans, sempozyum, kongre, çalıştay gibi etkinliklere katılım teşvik edilmelidir.

Müzelerde araştırma faaliyetleri yürütülürken üniversitelerle iş birliği kurulmalı ve alanında uzman olan akademisyenlerden destek alınmalıdır. Müzelerde görev yapan uzmanların bilgi ve deneyimleri, üniversitelerde çalışan akademisyenlerin sahip

olduğu bilgi ve becerilerle bir araya geldiğinde araştırmalar daha kapsamlı yürütülebilmektedir. Ayrıca üniversite ve müze ilişkisi çerçevesinde düzenlenen sergiler ve çıkarılan yayınlar da araştırma faaliyetlerine katkı sağlayabilmektedir (Hatt, 2007, 105). Müzeler, koleksiyonlarının temsil ettiği alanlara göre üniversitelerin uygun bölümleriyle iletişime geçmeli ve bu bölümlerle ortak araştırma projeleri yürütmelidir. Kapsamlı araştırma projeleri için sponsor desteği alınabilir. Müzede araştırma faaliyetlerinin yürütülmesi için gereken bütçenin sağlanması bu şekilde kolaylaşabilir.

Araştırma faaliyetlerinde ve projelerinde öğrencilerin yer almaları sağlanmalıdır. İmkân olduğu takdirde öğrencilere müzelerde staj olanağı sunulmalıdır. Yine üniversitelerin ilgili bölümleriyle irtibata geçilmeli; özellikle yüksek lisans ve doktora öğrencileri müze koleksiyonları hakkında çalışmaya teşvik edilmelidir.

Müze-toplum ilişkisi bağlamında araştırma bulguları yayınlar, sergiler ve eğitim etkinlikleri aracılığıyla toplumla paylaşılmalıdır. Müzeler hazırladıkları sergilerle sahip oldukları koleksiyonlarla ilgili bulgularını daha kolay duyurabilme imkânı bulmaktadır. Her bir araştırma projesi sonrasında sergi düzenlenmelidir. Sergi katalogları oluşturulmalı, sergilerle ilgili eğitim etkinlikleri düzenlenmelidir. Ayrıca araştırma konularını seminer, sempozyum gibi etkinliklerde paylaşmak da konuları farklı açılardan görmeye imkân tanır. Bu gibi faaliyetler için yine sponsor desteğine başvurulabilir. Koleksiyonlarla ve müzeyle ilgili yayınlar çıkarmaya önem verilmelidir. Bu şekilde müze, yürüttüğü faaliyetlerini, iç ve dış paydaşlarıyla paylaşabilir.

Araştırma faaliyetlerinin yönetimine ilişkin ortaya konan bu önerilerin hepsi aynı zamanda, müzelerin hükümetlerin kültür politikalarında ilk sıralara gelebilmesinin yolunu da açmaktadır. Bu şekilde devlet yönetiminden, müze yönetiminden, personelden ve finansal nedenlerden kaynaklanan sorunlar en aza indirgenebilir. Gerçekleştirilmesi gereken en önemli husus, müzelerin, araştırma faaliyetleri yönetimini toplumla paylaşması ve bunu hükümet politikalarının merkezine yerleştirmesidir.

Son olarak Batı'da bu öneriler doğrultusunda gerçekleşen önemli gelişmeler şu şekilde özetlenebilir: Bazı ülkelerin hükümetleri müze araştırmalarını gündemlerine taşımıştır. Bu şekilde müzeler üzerindeki baskı da azalmıştır. Bu durum araştırmaya

hem finansal destek sağlamış, hem de araştırmanın önemi ve gerekliliğinin vurgulanması yönündeki gelişmelerin önünü açmıştır. Bu şekilde müzeler, araştırma faaliyetlerini daha etkin bir biçimde yerine getirebilme imkânı bulmuşlardır. Mütevelli heyetlerinin yapısının değişmesi ve hem yönetsel hem de bilimsel alandan üyelere sahip olması yine müze araştırmaları açısından faydalı olmuştur. Müzecilik alanında birçok oluşumlarının, komisyonların, derneklerin, birliklerin ve komitelerin kurulması ve bu kurumların “bilimsel açıdan araştırma, araştırma faaliyetleri yönetimindeki sorunlar ve getirilmesi gereken öneriler” üzerine yazdıkları raporlar ile bu kurumların araştırma faaliyetleri yönetimi konusundaki hizmetleri bu alandaki olumlu gelişmelerdir. Yapılan toplantı, konferans, seminer ve kongrelerde sunulan bildiriler ve ortaya konan projeler yine bu alana dikkati çekme konusunda faydalı olmuştur. Bütün bunların sonucu olarak, yürütülen araştırmaların sonucunda ortaya konan yayınların artması da hiç kuşkusuz en önemli gelişmelerden biri olmuştur. Müze yönetiminin ve küratörlerin değişen rolleri yine araştırmayı olumlu yönde etkilemiştir. Buna bağlı olarak müzelerde daha fazla araştırma faaliyetine yer verilmeye başlanmıştır.

Özetle, müzelerin araştırma işlevinin ve araştırma faaliyetleri yönetiminin sağladığı faydalar göz ardı edilmemeli, Batı’daki bazı ülkelerde gerçekleşen bu gibi gelişmeler diğer ülkeler için de yol gösterici olmalıdır.

6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Çalışmanın ilk bölümlerinde araştırma işlevinin önemine dikkat çekilmiş, araştırmanın tanımı ve kapsamı ortaya konmuş, araştırma faaliyeti yönetimi irdelenmiş ve örneklerle pekiştirilmiştir. Bu bilgiler ışığında, müzelerde yürütülen araştırma faaliyetlerine ilişkin tespitlerde bulunulmuştur. Sonraki bölümde araştırma faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyen faktörler irdelenmiş, bu olumsuz faktörlerin ortadan kaldırılmasını ve araştırma faaliyetlerinin etkili bir biçimde yönetilmesini sağlayacak bir takım önerilerde bulunulmuştur. Çalışmanın bu bölümünde ise genel bir değerlendirme yapılacaktır.

Araştırma işlevinin öneminin ve araştırmanın kapsamının ortaya konması, bu konunun neden geri planda kaldığının irdelenmesini sağlamıştır. Ayrıca araştırma faaliyetleri yönetimi aşamalarının yurt dışından örneklerle ortaya konması ve sağlanan faydaların irdelenmesi araştırma faaliyetleri yönetiminin gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır. Araştırma müzelerin topluma karşı sorumluluklarını yerine getirmesinde önemli bir araçtır. Müzelerin araştırma işlevi, sosyolojinin kuramsal temelini yansıtmakta ve topluma odaklanmaktadır (Fyfe, 2006, 44). Müzeler hem şimdiki nesil hem de gelecek nesil için yarar ve bilgi sağlamaktadır. Dolayısıyla müzenin toplumsal rolünü gerçekleştirmesinde, araştırma faaliyetlerinin önemi büyüktür.

Araştırma faaliyetlerinin kapsamının muğlak olması, araştırma faaliyetlerinin kapsamına ne gibi araştırmaların girdiğinin belirlenmesini ve net bir şekilde ortaya konmasını gerektirmiştir. Bu nedenle, alanda uzman kişi ve kuruluşların araştırmanın kapsamı konusunda ileri sürdükleri sınıflamalar incelenmiş ve bütün araştırma faaliyetlerini konu alan kapsamlı bir sınıflandırma ön plana çıkartılarak detaylı bir şekilde irdelenmiştir. Bu şekilde müzelerde yürütülen araştırma faaliyetleri konusunda genel bir algı oluşturulmuştur. Müze koleksiyonlarına ve alana yönelik araştırmayla, farklı tür koleksiyonların farklı yöntemlere ihtiyaç duyduğuna dikkat çekilmiştir. Müzebilime yönelik teorik araştırmayla müzelerin işlev ve görevleri

incelenmiş, teknik araştırmaların neler olduğunun açıklanmasıyla, müze işlevlerine dayanak oluşturan diğer faaliyetlerin ortaya konması sağlanmıştır. Konservasyon araştırması, izleyici araştırması, pazar araştırması, eğitsel araştırma ile yönetsel araştırmanın ne gibi uygulamaları kapsadığı açıklanmıştır. Bu şekilde müzelerin teknik araştırmalar bağlamında kendilerini geliştirmeleri için bir araştırma planı ortaya konmuştur. Kurum olarak müzelere yönelik araştırmanın eleştirel boyutunun irdelenmesi de kurumların gelişimine katkı sağlayacaktır.

Bugün hala;

- müzelerde araştırmanın ne olduğu ve kapsamına ne gibi faaliyetlerin girdiği konusu tam olarak ortaya konmamaktadır.
- müzenin temel işlevlerinden biri olan araştırma müze personelinin görev ve sorumluluklarına yeterince dâhil edilememektedir.
- araştırma faaliyetleri etkin bir biçimde yürütülememektedir.
- araştırma faaliyetleri sergilerle ve yayınlarla sınırlı kalmaktadır.
- araştırma faaliyetleri çoğu zaman küratöryel işlerden ayrı tutulmamaktadır.
- araştırma faaliyetleri yönetimi ile koleksiyon yönetimi arasında bağlantı kurulmamaktadır.
- araştırma faaliyetleri yönetiminin aşamalarının tamamı yerine getirilmemektedir.
- araştırma birimi ve araştırma politikası bulunmamakta, araştırma faaliyetleri belirli bir politika çerçevesinde yürütülmemektedir.
- araştırma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için gereken kaynakların karşılanmasında problem yaşanmaktadır.

Ancak müzeler araştırma faaliyetlerini yönetirken bir takım sorunlarla karşılaşsa da bunlar aşılamayacak nitelikte değildir. Önemli olan müzelerin toplumsal rollerinin, kültür ve eğitim kurumu kimliklerinin ön plana çıkartılmasıdır. Stratejik yönetim esasları çerçevesinde araştırma faaliyetlerini düzenlemek ve araştırmayı müze-toplum ilişkisinde önemli bir araç olarak görmek de sorunların aşılması yolunda önemli bir adımdır.

Bu nedenle konuyla ilgili bir takım öneriler getirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. İlk olarak, müzelerde araştırmanın ne olduğunun netliğe kavuşturulması, kapsamına ne gibi faaliyetlerin girdiğinin tespit edilmesi ve araştırmanın müze personelinin görev ve sorumluluklarına dâhil edilmesi gerekmektedir. Araştırma faaliyetlerinin sadece yayın ve sergilerle sınırlı kalmasının önüne geçilmeli; bu faaliyetlerin müzenin tüm hizmet, sorumluluk ve etkinlikleri bünyesinde gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır. Müze-toplum ilişkisi çerçevesinde araştırma faaliyetleri, müzelerin eğitim etkinliklerine, sergilerine ve topluma yönelik diğer hizmetlerine katkı sağlamalıdır. Araştırma faaliyetlerinin sadece küratöryel işlere yönelik olmadığına anlaşılmaması da önemlidir. Araştırma faaliyetleri yönetiminin etkin bir biçimde gerçekleştirilmesi ve koleksiyon yönetimi ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Etkin bir yönetim için gerekli olan tüm aşamaların yerine getirilmesi ve araştırma faaliyetlerinin yazılı bir araştırma politikası çerçevesinde yürütülmesi önerilmektedir. Araştırma faaliyetleri yönetimine gereken kaynakların ayrılması problemlerin çözümünde önemli rol oynamaktadır.

Araştırma faaliyetleri yönetimine ilişkin bu öneriler aynı zamanda müzelerin birer kültür ve eğitim kurumu olduğunun hükümetler tarafından benimsenmesi konusunda da etkili bir adım olacaktır. Burada önemli olan müzelerde araştırma faaliyetlerinin önemi ve gerekliliğinin bütün yönleriyle, bir arada vurgulanmasıdır. Ancak literatürde konuyu bu şekliyle ele alan bir kaynağa rastlanılmamaktadır. Dolayısıyla çalışmada konunun teorik ve pratik yönleri bir arada sunularak müzelerde araştırma faaliyetlerinin çeşitliliği, önemi ve gerekliliğine dikkat çekilmiştir.

Çalışmada esas olarak “müzelerin araştırma işlevi” ve müzelerde “araştırma faaliyetleri yönetimi” konuları ele alınmış, Türkiye’deki müzelerle ilgili bir değerlendirme yapılmamıştır. Ancak bu çalışma gelecekte, araştırma faaliyeti yönetimi uygulamalarının tek tek ele alınması, “araştırma faaliyeti yönetimi” kavramının Türk müzeleri açısından değerlendirilmesi (Türk müzecilik sistemine uygunluğu), Türkiye’deki müzelerin araştırma faaliyetlerinin değerlendirilmesi gibi konuların çalışılmasına temel oluşturacaktır.

Böylece çalışma, Türk müzeleri için; bir yandan gelecekte yapılacak çalışmalar için bir ilk adım, diğer taraftan müzelerde araştırma işlevinin kapsamında değerlendirilebilecek bir rehber niteliğindedir.

KAYNAKÇA

- Akmehmet, Kadriye T. 2012. Müze Eğitimi: Okul Programları. **Müzebilimin ABC'si**. ed. Nevra Ertürk, Hanzade Uralman. İstanbul: Ege Yayınları: 195-208.
- _____, Ayla Ödekan. 2006. Müze Eğitiminin Tarihsel Gelişimi. **İTÜ Sosyal Bilimler Dergisi**. c. 3. s. 1: 47-58.
- Alexander, Edward P. 1996. **Museums in Motion: An Introduction to the History and Functions of Museums**. California: AltaMira Press.
- Ambrose, Timothy, Crispin Paine. 2006. **Museum Basics**. London: Routledge.
- Anderson, R.G.W. 2005. To Thrive or Survive? The State and Status of Research in Museums. **Museum Management and Curatorship**. c. 20. s. 4: 297-311.
- _____. 2007. Research In and Out of Museums: Do Minds Meet?. **International Symposium of Research and Museums, 22-25 May 2007**. ed. Görel Cavalli Björkman, Svante Lindqvist. Stockholm: National Museum and Nobel Museum: 11-25.
- Apaydın, Fahri. 2009. Kurumsal Teori ve İşletmelerin Kurumsallaşması. **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**. c. 10. s. 1: 1-22.
- Ata, Bahri. 2002. Müzelerle ve Tarihî Mekanlarla Tarih Öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin “Müze Eğitimine” İlişkin Görüşleri. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atagök, Tomur. 2012. Müze Koleksiyonları ve Araştırma. **Müzebilimin ABC'si**. ed. Nevra Ertürk, Hanzade Uralman. İstanbul: Ege Yayınları: 171-176.
- Australian Museum. [20.10.2012]. Research. <http://www.australianmuseum.net.au/Australian-Museum-Research>.
- Bather, F.A. 1872. The Functions of Museums: A Re-survey. **Popular Science Monthly**. c. 64: 210-218.
- Bicknell, Sandra. 1999. Here to help: evaluation and effectiveness. **Museum, Media Message**, ed. Eilean Hooper-Greenhill. London: Routledge.
- Birol, Özalp. 2012. Nitelik ve İtibar Eksenli Müze Pazarlaması. **Müzebilimin ABC'si**. ed. Nevra Ertürk, Hanzade Uralman. İstanbul: Ege Yayınları: 241-246.

- Bracegirdle, Robert. 1992. Research: Technological Collections. **The Manual of Curatorship: A Guide to Museum Practice**. ed. John M.A. Thompson, Douglas A. Bassett. USA: The Museum Association: 147-149.
- Brandon, Laura, Garth Wilson. 2005. The Canadian Museums Association Research Summit: A Report. **Museum Management and Curatorship**. c. 20. s. 4: 349-358.
- Brears, Peter C.D. 1992. Research: Social History Sources. **The Manual of Curatorship: A Guide to Museum Practice**. ed. John M.A. Thompson, Douglas A. Bassett. USA: The Museum Association: 175-178.
- Brigden, Roy D. 1992. Research: Social History Collections. **The Manual of Curatorship: A Guide to Museum Practice**. ed. John M.A. Thompson, Douglas A. Bassett. USA: The Museum Association: 170-174.
- Burcaw, G. Ellis. 1997. **Introduction to Museum Work**. California: Altamira Press.
- Cengiz, Ekrem. 2007. Kâr Amacı Gütmeyen Kurumlar Olarak Müzelerde Pazarlama Faaliyetleri: Pazarlama Karması Unsurlarının Müzelerde Müşteri Sadakatine Etkisine İlişkin Yapısal Bir Model Önerisi. Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- _____, Fazıl Kırkbir. 2007. Kâr Amacı Gütmeyen Kurumlarda Müşteri Memnuniyeti ve Hizmet Kalitesi İlişkisi: Karadeniz Bölgesi Örneği. **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**. c. 21. s. 1: 263-285.
- Claesson, Stefan, Johanna Kovar-Eder. 2007. Research at Natural History Museums- Materials, Motivation, Methodology. **International Symposium of Research and Museums, 22-25 May 2007**. ed. Görel Cavalli Björkman, Svante Lindqvist. Stockholm: National Museum and Nobel Museum: 27-37.
- Coffee, Kevin. 2007. Audience Research and the Museum Experience as Social Practice. **Museum Management and Curatorship**. c. 22. s. 4: 377-389.
- Cossons, Neil. 1994. Scholarship or Self-indulgence?. **Museum Provision and Professionalism**. ed. Gaynor Kavanagh. London: Routledge: 234-243.
- Crook, Joseph Mordaunt. 1972. **The British Museum**. London: The Penguin Press.
- Çakmakoglu, Nevin. 1997. Türkiye’de Müzeler ve Müzecilik Bibliyografyası Çalışmasının Müzecilikte Araştırma Açısından Değerlendirilmesi. **Kuruluşunun 150’nci Yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu III Bildirileri, 24-26 Eylül 1996**. Ankara: Genel Kurmay Basımevi: 233-235.
- Çetinoğlu, Tansel, Niyazi Kurnaz, Yılmaz Şen. 2011. Kurumsal Kaynak Planlaması: Yönetmelik Karar Verme Açısından CP Group Uygulaması. **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. c. 1. s. 30: 141-154.

- Çolak, Banu. 2011. Tarihsel Süreç İçerisinde Müzelerle Birlikte Değişen Sergileme Mekânları; New York Modern Sanat Müzesi (MoMA) ve Frankfurt Modern Sanat Müzesi (MMK) Örneği. **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. c. 1. s. 30: 37-45.
- Daifuku, H. 1963. Müzeler ve Araştırma. **Müzelerin Teşkilatlanması: Pratik Öğütler**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi: 45-50.
- Davies, Gareth D. Research: Archaeological Collections. **The Manual of Curatorship: A Guide to Museum Practice**. ed. John M.A. Thompson, Douglas A. Bassett. USA: The Museum Association: 164-169.
- Deutsches Museum. [29.04.2012]. Collections. <http://www.deutsches-museum.de/en/collections/>.
- _____. [29.04.2012]. Education. <http://www.deutsches-museum.de/en/information/education/>.
- _____. [29.04.2012]. Projects in the Field of Research. <http://www.deutsches-museum.de/en/research/projects/>.
- _____. [29.04.2012]. The Research Institute. <http://www.deutsches-museum.de/en/research/the-research-institute/>.
- Dinler, Zeynel. 2000. **Bilimsel Araştırma ve İnternet'e Bağlı Bilgi Merkezleri**. 2. bs. Bursa: Ekin Kitapevi Yayınları.
- Doehne, Eric, Clifford A. Price. 2010. **Stone Conservation: An Overview of Current Research**. 2. bs. Los Angeles: The Getty Conservation Institute.
- Edson, Gary. 2004. Museum Management. **Running a Museum: A Practical Handbook**. Paris: ICOM: 133-145.
- Erbay, Fethiye. 2012. Müze Yönetiminin Etki Alanları. **Müzebilimin ABC'si**. ed. Nevra Ertürk, Hanzade Uralman. İstanbul: Ege Yayınları: 25-30.
- Farr, Dennis. 1992. Research: Fine Art Collections. **The Manual of Curatorship: A Guide to Museum Practice**. ed. John M.A. Thompson, Douglas A. Bassett. USA: The Museum Association: 187-191.
- Field, Hyman, Patricia Powell. 2001. Public Understanding of Science versus Understanding of Research. **Public Understanding of Science**. c. 10. s. 1: 421-426.
- Frey, Bruno S., Stephan Meier. 2006. Cultural Economics. **A Companion to Museum Studies**. ed. Sharon Macdonald. UK: Blackwell Publishing: 398-414.
- Friedel, Robert. 2007. Time, Sequence and Research in Museums of Science and Technology. **International Symposium of Research and Museums, 22-25 May 2007**. ed. Görel Cavalli Björkman, Svante Lindqvist. Stockholm: National Museum and Nobel Museum: 69-79.

- Fyfe, Gordon. 2006. Sociology and the Social Aspects of Museums. **A Companion to Museum Studies**. ed. Sharon Macdonald. UK: Blackwell Publishing: 33-49.
- Graham, Mark S. 2005. Assessing Priorities: Research at Museums. **Museum Management and Curatorship**. c. 20. s. 4: 287-291.
- _____, Denyse Jomphe. 2010. A Museum and a University Co-staff a Research Scientist. **Museum Management and Curatorship**. c. 25. s. 1: 107-116.
- Greenaway, Frank. 1992. Research: Science Collections. **The Manual of Curatorship: A Guide to Museum Practice**. ed. John M.A. Thompson, Douglas A. Bassett. USA: The Museum Association: 142-146.
- Guerrieri, Marcella. 2002. Müze: Hatıra ve Gerçeğin Sahnesi. **Sabancı Üniversitesi Sabancı Müzesi: Bir Kuruluşun Öyküsü**. ed. Reyhan Alp. İstanbul: Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi: 57-117.
- Günalp, Ceyda. 2007. Kamu ve Özel Televizyon Yayıncılığında İzleyici Araştırmaları ve Ratingin Rolü. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güney, V. Armağan. 2009. Kâr Amacı Gütmeyen Kurumlar Olarak Müzelerin Sürdürülebilirliği için Stratejik Yaklaşımlar. Yüksek Lisans Tezi. YTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hancock, Elizabeth. [11.10.2011]. A Joint Initiative for Research and Development in Glasgow. http://www.umis.ac.uk/conferences/conference2002_1-hancock.html.
- Hatt, Michael. 2007. Against Consensus: Why We Need More Than Two Art Histories. **International Symposium of Research and Museums, 22-25 May 2007**. ed. Görel Cavalli Björkman, Svante Lindqvist. Stockholm: National Museum and Nobel Museum: 103-115.
- Holly, M. Ann. What is Research in Art History Anyway?. 2007. **International Symposium of Research and Museums, 22-25 May 2007**. ed. Görel Cavalli Björkman, Svante Lindqvist. Stockholm: National Museum and Nobel Museum: 91-101.
- Hooper-Greenhill, Eilean. 1992. **Museums and The Shaping of Knowledge**. London: Routledge.
- _____. 1995. Museums and Communication: An Introductory Essay. **Museum, Media, Message**. ed. Eilean Hooper-Greenhill. London: Routledge: 1-12.
- _____. 1994. Museum Education: Past, Present and Future. **Towards the Museum of the Future**. ed. Roger Miles, Lauro Zavala. London: Routledge: 133-146.
- _____. 1999. **Museums and Their Visitors**. 3. bs. New York: Routledge.
- _____. 2006. Studying Visitors. **A Companion to Museum Studies**. ed. Sharon Macdonald. UK: Blackwell Publishing: 362-376.

- Hounscome, Michael V. 1992. Research: Natural Science Collections. **The Manual of Curatorship: A Guide to Museum Practice**. ed. John M.A. Thompson, Douglas A. Bassett. USA: The Museum Association: 150-155.
- ICOFOM. 2010. **Key Concepts of Museology**. ed. André Desvallées, François Mairesse. France: Armand Colin.
- _____. 2009. **Museology: Back to Basics**. Belgium: ICOFOM Study Series. Issue 38.
- ICOM. [26.09.2011]. International Council of Museums, Who We Are, The Vision. <http://icom.museum/who-we-are/the-vision/museum-definition.html>.
- _____. [01.04.2012]. Welcome to ICOFOM. <http://network.icom.museum/icofom/welcome/welcome-to-icofom.html>.
- _____. [02.04.2012]. The Committees, International Committees, ICOFOM. <http://network.icom.museum/icofom/welcome/welcome-to-icofom.html>.
- Kaptan, Saim. 1983. **Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri**. Ankara: Tekışık Matbaası.
- Keene, Suzanne. 2002. **Managing Conservation in Museums**. 2. bs. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Kelker, Henriette. [10.12.2011]. The Search for Knowledge: Research as Invitation and Response. Cultural Diversity and Museums Publications. www.museums.ca/filestorage/HKelker_The_Search_for_Knowledge.pdf.
- Kelly, Lynda. [18.02.2012]. The Role and Development of the Audience Research Centre. [http://audience-research.wikispaces.com/file/view/Audience+Research+at+the+ Australian+Museum.pdf](http://audience-research.wikispaces.com/file/view/Audience+Research+at+the+Australian+Museum.pdf).
- Kotler, Neil, Philip Kotler. 1998. **Museum Strategy and Marketing: Designing Missions, Building Audiences, Generating Revenue and Resources**. 1. bs. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- _____. 2000. Can Museums be All Things to All People?: Missions, Goals and Marketing's Role. **Museum Management and Curatorship**. c. 18. s. 3: 271-287.
- Kotler, Philip, Eduardo L. Roberto. 1989. **Social Marketing: Strategies for Changing Public Behaviour**. New York: The Free Press.
- Lourenço, Marta C. 2002. Is Research Special in University Museums? **Re:search: Collections, Museums and Research Conference, 7-8 November 2002**. Scotland: University Museums in Scotland. http://www.umis.ac.uk/conferences/conference2002_lourenco.pdf [11.10.2011].
- Macdonald, Sharon. 2011. Expanding Museum Studies: An Introduction. **A Companion to Museum Studies**. Ed. Sharon Macdonald. UK: Wiley-Blackwell Publishing: 1- 12.

- MacGregor, Neil. 1994. Scholarship and the Public. **Museum Provision and Professionalism**. ed. Gaynor Kavanagh. London: Routledge: 244-247.
- MacLeod, Suzanne. 2001. Making Museum Studies: Training, Education, Research and Practice. **Museum Management and Curatorship**. c. 19. s. 1: 51-61.
- Madsen, Kristian, Birgit Ronne. 2007. Research at a National Museum: Random Notes on a Glorious Past Contributions of International Interest. **International Symposium of Research and Museums, 22-25 May 2007**. ed. Görel Cavalli Björkman, Svante Lindqvist. Stockholm: National Museum and Nobel Museum: 81-89.
- Matassa, Freda. 2010. Active Collections: Re-visiting Our Collection for More and Better Use. **Encouraging Collection Museums-A Way Forward for Museums in Europe**. ed. Susanna Pettersson, Monika Hagedorn-Saupe, Teijamari Jyrkkio, Astrid Weij. Berlin: Finnish National Gallery: 107-135.
- McGillivray, W. Bruce. 1991. Museum Research: Axiom or Oxymoron?. **Muse**. c. 9. s. 2: 62-65.
- Minnesota Historical Society. [18.03.2012]. Conservation, Research and Development. <http://www.mnhs.org/preserve/conservation/research.html>.
- Mucuk, İsmet. 2001. **Pazarlama İlkeleri**. 13. bs. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- National Gallery of Canada. [22.09.2012]. Documents, Policies, Conservation. http://www.gallery.ca/documents/policies/conservation_e.pdf.
- National Museum Bloemfontein. [21.10.2012]. Research Departments. <http://www.nasmus.co.za/departments>.
- Naturhistoriska Riksmuseet. [28.04.2012]. Research. http://www.nrm.se/en/menu/researchandcollections/research.260_en.html.
- _____. [28.04.2012]. Research, Cooperative Projects. http://www.nrm.se/en/menu/researchandcollections/research/cooperativeprojects.4892_en.html.
- _____. [28.04.2012]. Research Division. http://www.nrm.se/en/menu/researchandcollections/researchdivision.506_en.html.
- _____. [28.04.2012]. Research, Research Themes. http://www.nrm.se/en/menu/researchandcollections/research/researchthemes.166_en.html.
- _____. [28.04.2012]. Scientific Collections. http://www.nrm.se/en/menu/researchandcollections/collections.179_en.html.
- _____. [28.04.2012]. Visit the Museum, Exhibitions. http://www.nrm.se/en/menu/visitthemuseum/exhibitions.95_en.html.

_____. [28.04.2012]. Working the Earth.
http://www.nrm.se/download/18.494d73201246d535da780001670/Working_the_Earth.pdf.

Niedderer, K., M.A.R. Biggs, M. Ferris. 2006. The Research Exhibition: Context, Interpretation and Knowledge Creation. **IADE Design Research Society International Conference, 1-4 November 2006**. Lisbon: University of Hertfordshire.http://www.iade.pt/drs2006/wonderground/proceedings/fullpapers/DRS2006_0120.pdf [19.05.2012].

Novacek, Michael. 1990. Research and Education in Natural History Museums-The Need for Commitment. **Museum Management and Curatorship**. c. 9. s. 4: 352-358.

Okay, Ayla. 2000. **Kurum Kimliği**. 2. bs. Ankara: MediaCat Yayınları.

Ontario Heritage Administration Branch. 1985. **Developing a Research Policy for the Museum**. Ontario: Ministry of Citizenship and Culture.

Oruç, Şahin, Kadir Ulusoy. 2008. Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yapılan Tez Çalışmaları. **Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi**. c. 26. s. 1: 121-132.

Özkasım, Hale, Semra Ögel. 2005. Türkiye’de Müzeciliğin Gelişimi. **İTÜ Sosyal Bilimler Dergisi**. c. 2. s. 1: 96-102.

Paykoç, Fersun. 2009. Müzede Düşünerek, Dokunarak ve Hissederek Öğrenme. **Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik II: Eğitim, İşletmecilik ve Turizm, 21-23 Mayıs 2008**. ed. Süha Oğuzertem. Ankara: Vehbi Koç ve Ankara Araştırmaları Merkezi: 113-127.

Pye, Elizabeth. 2001. **Caring for the Past: Issues in Conserveation for Archaeology and Museums**. London: James & James Ltd.

Reid, Monty, Bruce Naylor. 2005. Three Reasons to Worry about Museum Researchers. **Museum Management and Curatorship**. c. 20. s. 4: 359-364.

Rentschler, Ruth, Eva M. Reussner. 2002. Museum Marketing Research: From Denial To Discovery?. **Second Annual Nonprofit, Social and Arts Marketing Colloquium, 18 September 2002**. London: Guildhall University. <http://neumann.hec.ca/artsmanagement/cahiers%20de%20recherche/Rentschler.pdf> [14.07.2011].

Sanıvar, İrem E. 2009. Müzelerde İzleyici Araştırmalarının Sergi Geliştirmedeki Rolü. Yüksek Lisans Tezi. YTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Seagram, Belinda C., Leslie H. Patten, Christine W. Lockett. 1993. Audience Research and Exhibit Development: A Framework. **Museum Management and Curatorship**. c. 12. s. 1: 29-41.

- Shaw, Mark R. [11.10.2011]. Natural Sciences Research in the National Museums of Scotland and its Relationship to the Collections. http://www.umis.ac.uk/conferences/conference2002_%20shaw.html.
- Smith, Charles S. 1993. The Practice of Research at the Victoria and Albert Museum. **Museum Management and Curatorship**. c. 12. s. 4: 349-359.
- Smith, Gareth, Jim Saker. 1992. Developing Marketing Strategy in the Not-For-Profit Sector. **Library Management**. c. 13. s. 4: 6-21.
- Swift, Frazer. 2001. Getting to Grips with Project Evaluation. **Museum Practice**, c. 18: 36-40.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. 1990. Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği (1578 S.K.).<http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14442/muzeler-ic-hizmetler-yonetmeligi.html> [10.06.2012].
- TDK. 1974. Eğitim Terimleri Sözlüğü. <http://tdkterim.gov.tr/bts/>.
- _____. 2004. İktisat Terimleri Sözlüğü. <http://tdkterim.gov.tr/bts/>.
- _____. [09.04.2012]. Güncel Türkçe Sözlük. <http://tdkterim.gov.tr/bts/>.
- Teather, Lynne. [11.01.2012]. The Problem of Museology. <http://www.utoronto.ca/mouseia/course2/Museum2.pdf>.
- The British Museum. [22.10.2012]. Research. <http://www.britishmuseum.org/research.aspx>.
- The Canadian Museum of Nature. [30.04.2012]. History and the Buildings. <http://nature.ca/en/about-us/history-buildings/museum-history>.
- _____. [30.04.2012]. Staff Directory. <http://nature.ca/en/about-us/museum-corporation/staff-directory/biography-mark-s-graham>.
- The Getty. [20.10.2012]. Research Institute. <http://www.getty.edu/research/institute/>.
- The Metropolitan Museum of Art. [13.04.2012]. Conservation and Scientific Research, Scientific Research. <http://www.metmuseum.org/about-the-museum/museum-departments/conservation-and-scientific-research/scientific-research>.
- _____. [13.04.2012]. History of the Museum. <http://www.metmuseum.org/about-the-museum/history-of-the-museum/main-building>.
- _____. [13.04.2012]. Internships and Fellowships. <http://www.metmuseum.org/about-the-museum/museum-departments/conservation-and-scientific-research/scientific-research>.

- Trischler, Helmuth. 2007. Modes, Constraints and Perspectives of Research: The Place of Scholarship at Museums of Science and Technology in a Knowledge-Based Society. **International Symposium of Research and Museums, 22-25 May 2007**. ed. Görel Cavalli Björkman, Svante Lindqvist. Stockholm: National Museum and Nobel Museum: 51-67.
- Uğuryol, Mehmet. 2012. Müzelerde İklim Denetimi. **Müzebilimin ABC'si**. ed. Nevra Ertürk, Hanzade Uralman. İstanbul: Ege Yayınları: 97-114.
- University of Pretoria. [17.02.2012]. Research Policy of the University of Pretoria Museums. <http://web.up.ac.za/sitefiles/file/5885/UP%20Museum%20Research%20policy%20UP%20Arts%202009.pdf>.
- Upchurch, Mary. 1997. Assessing the Performance of Research in Britain's National Museums and Galleries. **Museum Management and Curatorship**. c. 16. s. 2: 211-214.
- Uralman, N. Hanzade. 2006. 21. Yüzyıla Girerken Bir Bilgi Kurumu Olarak Müze. **Bilgi Dünyası**. c. 7. s. 2: 250-266.
- Ülgen, Hayri, S. Kadri Mirze. 2007. **İşletmelerde Stratejik Yönetim**. İstanbul: Arıkan Basım.
- Ünsal, Deniz. 2009. Türkiye’de Kültür Politikaları Açısından Müze Oluşumları. **Türkiye’de Kültür Politikalarına Giriş**. ed. Ayça İnce, Serhan Ada. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: 151-178.
- Van Mensch, Peter. [02.03.2012]. Towards a Methodology of Museology. http://www.muzeologie.net/downloads/mat_lit/mensch_phd.pdf.
- Victoria and Albert Museum. [26.04.2012]. A Brief History of the Museum. <http://www.vam.ac.uk/content/articles/a/a-brief-history-of-the-museum/>.
- _____. [27.04.2012]. Research Department. <http://www.vam.ac.uk/content/articles/r/research-department/>.
- _____. [27.04.2012]. Research Reports. <http://www.vam.ac.uk/content/articles/r/research-reports/>.
- Waltl, Christian. 2006. Museums for Visitors: Audience Development – A Crucial Role for Successful Museum Management Strategies. **INTERCOM 2006 Conference, 2-4 November 2006**. Taiwan: INTERCOM 2006 Conference Paper. <http://www.intercom.museum/documents/1-4Waltl.pdf> [14.07.2011].
- Weil, Stephen E. 2004. Rethinking the Museum: An Emerging New Paradigm. **Reinventing the Museum: Historical and Contemporary Perspectives on the Paradigm Shift**. ed. Gail Anderson. California: Altamira Press: 74-79.
- Whitmore, Paul M. 2005. **Conservation Science Research: Activities, Needs and Funding Opportunities**. New York: Andrew W. Mellon Foundation.
- Yücel, Erdem. 1999. **Türkiye’de Müzecilik**. İstanbul: Kanaat Matbaası.

EKLER

Ek 1. Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği

(Bakanlık Makamının 30/04/1990 tarih ve 1578 sayılı onayıyla yürürlüğe girmiştir)

Birinci Bölüm - Amaç - Kapsam, Dayanak

Amaç ve Kapsam

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı, Kültür Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı müzelerin görevlerini, işleyişini, personelin nitelikleri ile görevlerini belirtmektir.

Dayanak

Madde 2- Bu Yönetmelik Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkındaki 3046 sayılı Kanunun 37 nci maddesi ile Kültür bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki 354 sayılı KHK'nin 379 sayılı KHK ile değişik 10. Maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve Kısaltmalar

Madde3- Bu Yönetmelikte geçen;

- a) “Bakanlık”;** Kültür Bakanlığını,
- b) “Genel Müdürlük”;** Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğünü,
- c) “Müze”;** Kültür Bakanlığının Anıtlar ve Müzeler Genel müdürlüğüne bağlı müzelerini,
- ç) “Müdür”;** Müze Müdürlerini,
- d) “Müze Uzmanı”;** müzede görevli arkeolog ve müze araştırmacılarını,
- e) “Kültür Varlığı”;** 2863 sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu” kapsamına giren varlıkları,
- f) “Eser”;** kültür varlığını, ifade eder.

İkinci Bölüm - Genel Hükümler

Müzenin Tanımı

Madde 4- Müze: Kültür varlıklarını tespit eden, ilmi metotlarla açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, halkın kültür ve tabiat varlıkları konusundaki eğitimini, bedii zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede tesirli olan daimi kuruluştur.

Müzenin Faaliyetleri

Madde 5- Her müzede, 4 üncü maddedeki müze tanımı kapsamında, kendi alanı ile ilgili ilmi, eğitim, teknik ve yönetim hizmetlerini başarı ile uygulamak, yürütmek ve yurt kalkınmasına yardımcı olmak amacıyla;

a) Mevcut eserlerle, mümkün olduğu ölçüde kronolojik bir sistem içinde ilmi teşhir yapılır.

b) Depolardaki eserler sağlıklı bir şekilde korunur, depolar ilmi çalışmalara imkan verecek şekilde düzenlenir.

c) Kadrosunda bulunan uzman elemanları ile taşınır ve taşınmaz kültür varlıkları üzerinde ilmi araştırmalar yapılır, tanıtılması sağlanır.

ç) Müzede ve müze dışında eğitici kurslar, konferanslar, geziler düzenlenir. Çevrenin kültür hayatının geliştirilmesine, kültürel ve turistik değerlerimizin halka tanıtılmasına, eski eser sevgisinin uyandırılmasına, eski eser kaçakçılığı, tahrip ve gizli kazılarla yurdun milli değerlerini yok edici faaliyetlerin önlenmesine çalışılır.

d) 2863 sayılı Kanun kapsamına giren korunması gerekli taşınır kültür varlıklarının müzelere kazandırılması için gerekli tedbirler alınır.

e) 2863 sayılı Kanun kapsamına giren taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi sağlanır.

f) Görev verildiği takdirde, 2863 sayılı Kanun kapsamına giren taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tespit çalışmaları yapılır, tescil ile ilgili belgeler hazırlanır.

Aylık Toplantılar ve İşbölümü

Madde 6- Müzede, çalışmaların düzenli bir şekilde ve personelin görüşleri de tespit edilerek işbirliği içinde yapılması için, her ayın birinci haftası içinde, müdürün başkanlığında bir toplantı yapılır. Geçen bir ay içindeki çalışmalar gözden

geçirilerek, gerçekleştirilen ve gerçekleştirilemeyen faaliyetler sebepleri ile değerlendirilir. Gelecek ayın çalışma programı ve işbölümü yapılır. Buna göre;

a) Müzede personel yetersizliği olsa bile her görevin mutlaka bir sorumlusu bulunur. Müze personelinin her biri bu yönetmelikle ve müze idaresince yazılı olarak yapılan iş bölümüne göre kendisine verilen görevleri eksiksiz yapmaya mecbur olup, yapmadığı takdirde sorumludur.

b) Aylık toplantı sonuçları bir tutanakla tespit edilir. Üçer aylık uygulama ve izleme sonuçları Genel Müdürlüğe bildirilir.

Güvenlik Önlemleri

Madde 7- Müzedeki eserlerin ve diğer ayniyatın güvenliği için aşağıda belirtilen tedbirler alınır:

a) Müze teşhir salonları ile vitrin ve depo anahtarları müdürün veya müdür yardımcısının, yoksa müdürün belirleyeceği bir uzmanın sorumluluk ve muhafazası altında mühürlü bir dolapta veya kasada bulundurulur. Vitrinler ve depo kapıları; bu vitrin ve depolardan sorumlu uzmanın başkanlığında, müdür tarafından görevlendirilecek bir eleman ile birlikte mühürlenerek tutanakla kapatılır ve açılır. Zorunlu hallerde teşhir salonları, depo ve vitrinler bir komisyon marifetiyle açılır ve kapatılır. Bu işlem bir tutanakla tespit olunur.

Büroların anahtarları da müdür tarafından belirlenecek bir eleman sorumluluğunda ayrı bir dolapta muhafaza edilir.

b) Bakanlığın izni olmadan eser, Valiliğin izni olmadan başka bir ayniyat müzeden dışarı çıkarılamaz.

c) Müzenin kapanışından sonra müzede, yalnız nöbet görevi bulunan müze personeli bulunur. Bunların dışında müdür izni olmadan hiç kimse müzeye giremez.

ç) Müze ziyaretçilerinin müzeyi ziyaretlerinden önce, yandaki çanta ve benzeri eşyalar, müze girişindeki görevli personel tarafından bagaj numarası verilerek teslim alınır.

d) Adaylığı kaldırılmamış olanlar ile yardımcı hizmetler sınıfına mensup personele zimmetle müzelik eser teslim edilemez. Zorunlu hallerde Bakanlığın izni ile görüşüne göre işlem yapılır.

Üçüncü Bölüm - Görevliler ve Görevleri

Müze Müdürü

Madde 8- Müdür, üniversitelerin arkeoloji, prehistorya, sanat tarihi, etnoloji, antropoloji, sümeroloji, hititoloji, klasik filoloji, klasik şart dilleri, tarih ve müzecilik çalışmalarında bunlara yardımcı bilim dallarından mezun olup, en az 8 yıl (1. ve 2. Derece Müze Müdürlüğü için 10 yıl) devlet memurluğu yapmış olan, başarılı elemanlar arasından seçilir.

Müdürün görev ve yetkileri:

- a)** Müzede mevzuata göre, planlı bir çalışma ve işbölümü yapar; personelin eğitilmesini ve hizmet içinde yetişmesini sağlar. Çalışmalarını uzman personelin yardımı ile yürütür ve işin sağlıklı yapılması için takip ve kontrol eder.
- b)** 5 inci maddede belirtilen müzecilik faaliyetlerini, birim içi ve dışı imkanlardan azami derecede yararlanarak gerçekleştirir.
- c)** Her yıl Mayıs ayının sonuna kadar bir yıl sonraki çalışma programını ve müze bütçesini hazırlar ve Bakanlığa gönderir.
- ç)** Taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının korunmasından birinci derece sorumludur.
- d)** Bakanlıkça yetki verildiği takdirde, yardımcısı bulunan müzelerde ita amirliği, bulunmayanlarda ise, tahakkuk memurluğu görevini yürütür.
- e)** Yıllık istatistik bilgilerin sağlıklı tespitini ve Ocak ayı içinde Bakanlığa gönderilmesini sağlar.
- f)** Bölüm sorumluları ile birlikte salonları, depoları ve bağlı birimleri inceler ve kontrol eder, görülen noksanlıkların giderilmesini sağlar.
- g)** Personelin göreve devamını, çalışmalarının verimli olmasını, işbirliğini ve disiplinini sağlar.
- h)** Geçici olarak görev yerinde bulunamadığı zamanlarda görevini yardımcısı, yardımcısı bulunmayan müzelerde bu görevin müdürün belirleyeceği bir uzman eleman tarafından vekaleten yürütülmesi için teklifte bulunur.
- ı)** Çevredeki gizli kazılara ve eski eser kaçakçılığına karşı, amirleri ile de işbirliği yaparak, mümkün olan önlemlerin alınmasını ve kontrol edilmesini sağlar.

i) Müze bağlı birimlerde hırsızlığa, yangına sabotajlara karşı gerekli önlemleri alır ve aldırılmasını sağlar.

j) Gerektiğinde, define arama isteklerinde yer tetkiki yapar, izin verilen define kazılarında Bakanlığı temsil ve kazıya başkanlık eder, ekspertiz komisyonlarına katılır.

k) Bakanlıkça verilecek diğer görevleri yapar.

Müze Müdür Yardımcı

Madde 9- Müdür için aranan nitelikler Yardımcısı için de aranır.

Müdür Yardımcısının Görev ve Yetkileri:

a) Müdüre bütün görevlerinde yardımcı olur.

b) Müdürün bulunmadığı zamanlarda, görevleri müdür adına yürütür. Özel bir talimat verilmedikçe vekalet ettiği sürede müdürün, personelin nakil ve ataması dışındaki, bütün yetkilerini kullanır.

c) Müdür tarafından verilen işleri, verilen yetkilere göre yürütür.

ç) Personelin nöbet ve fazla mesai cetvellerini düzenler, ilgililere tebliğ eder, bir nüshasını ilan tahtasına astırır.

d) Yazışma, evrak kayıt dosyalama ve arşiv işlerinin düzenli yürütülmesini sağlar.

e) İstatistik bilgilerin sağlıklı tespit edilmesini sağlar, kontrol eder.

f) Harcamaları ve tahakkuk evrakını kontrol eder, ödemelerin tasarruf ilkelerine göre ve zamanında yapılmasını sağlar. Yetki verilmesi halinde tahakkuk memurluğu görevini yapar.

g) Personelin göreve devamlarını, imza cetvellerini kontrol ederek devamsızlık gösterenler hakkında önlem alınmasını sağlar.

h) İstatistikler, sicil raporları, çalışma raporları, izinler, diğer özlük işleri ve ayniyatın sayımı gibi periyodik faaliyetlerin evrakının zamanında hazırlanmasını ilgili yerlere gönderilmesini sağlar.

ı) Ayniyatın (eser, kitap, eşya tüketim malzemesi) zamanında kaydı, depolanması, iyi korunup kullanılması için gerekli tedbirleri alır.

i) Gerektiğinde, define arama isteklerinde yer tetkiki yapar, izin verilen define kazılarında Bakanlığı temsil ve kazıya başkanlık eder, ekspertiz komisyonlarına katılır.

Müze Uzmanı

Madde 10- Uzmanın Görevleri

a) Taşınmaz kültür varlıklarının korunmasını, tanıtılmasını, yayınlanmasını, kontrolünü sağlar; kazı ve araştırmalarda heyet üyeliği veya temsilciliği yapar.

Taşınır kültür varlıklarının müzelere kazandırılması, tasnifi, tescili, envanteri, katalog fişlerinin düzenlenmesi, sergilenmesi, depolanması, korunması, mekanik temizliği, tanıtımı, yayımı, güvenlik tedbirlerinin alınmasını sağlar.

b) Müdürün görevlendirilmesi ile ilmi araştırma yapanlara, Devlet misafirlerine, gruplara, özel ziyaretçilere müzede ve bağlı birimlerde rehberlik, özel izne tabi film ve fotoğraf çekenlere refakat eder.

c) Define arama isteklerinde yer tetkiki yapar, izin verilen define kazılarında Bakanlığı temsil ve kazıya başkanlık eder.

ç) Mevzuatına göre ve müdürün görevlendirmesiyle; ruhsatlı eski eser ticarethanelerini, kültür varlığı koleksiyonlarını, Bakanlıkça görevlendirildiklerinde özel müzeleri denetler. Ekspertiz komisyonlarında görev alır.

d) Müzenin sergi, kurs, seminer, konferans gibi kültürel ve eğitim faaliyetlerinde yer alır.

e) Mesleki, ilmi yayınları izler, müzeye kazandırılmasına ve inceledikleri yayınların diğer uzman personele tanıtılmasını çalışır.

f) Müdürün belirlemesi ile sayım, devir-teslim, değerlendirme gibi komisyonlarda görev alır.

g) Eserlerin sağlık durumunu sürekli izler ve laboratuvarı müdahale edilmesi gerekenleri idareye rapor eder.

h) Müzenin kütüphanecisi ve fotoğrafçısı yoksa, müdürün görevlendirmesi halinde bu görevleri yürütür.

ı) Resmi tatil günlerinde ve mesai saatleri dışında müze idaresince verilecek nöbet ve fazla mesai görevlerini yürütür.

i) GİH sınıfı personelinin yeterli bulunmadığı müzelerde uzman personel idarece verilecek bu sınıf personelin görevlerini de yüklenir.

j) Kendisine teslim edilen eserlerini bakım ve muhafazasını sağlar.

k) Görev verildiği takdirde 2863 sayılı Kanun kapsamına giren taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tespit çalışmalarını yapar, tescille ilgili belgeleri hazırlar.

l) İmkanlar dahilinde, kendi branşı ile ilgili eserler üzerinde ilmi çalışmalar yapar.

İhtisas Kütüphanesi

Madde 11- Müzede imkan dahilinde ihtisas kütüphanesi kurulur. Kütüphaneci kadrosu bulunmayan müzede, bu görev müdürün görevlendireceği bir uzman ve memur tarafından yürütülür.

Kütüphanecinin görevleri:

a) Kütüphaneyi düzenli, temiz ve bakımlı tutar.

b) Kitapların kaydı, tasnifi, ciltlenmesi, kitap ve makalelerin katalog fişlerini hazırlar.

c) İdarenin belirleyeceği şartlarla kitapların personele ödünç verme işlemlerini ve iadelerini takip eder.

ç) Süreli yayınları fişlerine kaydederek izler, noksanlarını tamamlar ve cilt birliği sağlananları ciltleterek kaydeder.

d) Okuyucu ve araştırmacıların kütüphaneden yararlanmasına yardımcı olur.

e) Gerekli neşriyatın takibi ve temini ile yeni gelen kitapların sergilenerek tanıtılmasını sağlar.

f) Kitapların yıllık sayımı ile sayım ve icmal cetvellerini düzenler.

g) Kütüphanedeki kitapların bakım ve muhafazasını sağlar.

Fotoğraf Arşivi

Madde 12- Müzede imkan dahilinde, fotoğraf arşivi kurulur. Müzenin kadrolu fotoğrafçısı yoksa müdür tarafından fotoğrafçı olarak bir personel görevlendirilir.

Fotoğrafçının görevleri:

- a) Kazı, araştırma ve tespit-tescil çalışmaları için görevli ekibe fotoğrafçı olarak katılır.
- b) Fotoğrafhanedeki tüketim malzemelerini ve sarflarını gösterir defter ve evrak kayıtlarını tutar.
- c) Fotoğrafhaneyi ve malzemesini düzenli ve bakımlı bulundurur.
- ç) Fotoğrafhaneden film alımı ve fotoğraf tabı, müdür veya yardımcısının imzalayacağı istek formu ile yapılır. Müzenin işleri dışında fotoğrafhaneden ve malzemesinden başkalarını yararlandırmaz.
- d) Müzede negatif ve slayt arşivi yapar, kullanılan her film yıkandıktan sonra arşiv defterine sıra numarası verilerek, yer zaman ve kimlik belirtilerek kaydedilir.
- e) Fotoğrafçı, makine, alet ve malzemede görülecek arıza ve ihtiyaçları zamanında idareye bildirir. Bunların bakımı ve korunmasını sağlar.

Yıl sonunda fotoğrafhanede bir komisyonca sayım yaptırılır. Kaydedilen, sarf edilen ve arşive giren malzemenin, fire nispeti de dikkate alınarak, sağlaması yapılır ve durum tutanakla belirtilir.

Fotoğrafhaneden fotoğraf makinası, müdür veya yardımcısının izni ile resmi işler için senet karşılığı verilir. Fotoğraf makinası verilirken ve teslim alınırken muayene edilir, zarar görmüşse sorumlusuna tazmin ettirilir.

İç Hizmetler Şefinin Görevleri:

Madde 13- Müzedeki şef, iç hizmetlerin düzenli yürütülmesi için memur ve Yardımcı Hizmet Sınıfı personelin amiri durumundadır. Müzenin güvenliği, bakımı, temizliği, yangından korunması, sabotajları önleme, sivil savunma hizmetleri, sağlık tesislerinin ve sıhhi tesisatın çalışır durumda bulundurulması, sosyal tesislerin işlerliği, amiri bulunduğu personelin nöbet ve mesai hizmetinin aksamadan yerine getirilmesi ile görevlidir.

Dördüncü Bölüm - Diğer Hükümler**Ayniyat İşleri**

Madde 14- Müzenin ayniyat işleri, Ayniyat Talimatnamesi ve ilgili diğer mevzuat doğrultusunda ayniyat/ambar memuru tarafından yürütülür.

Hangi yolla müzeye mal edilirse edilsin, ayniyata (eşya, eser, kitap) tesellüm makbuzu kesilir. Makbuzu kesen ayniyat memuru, müze idaresinin tasvibi ile söz konusu ayniyatı ilgilisine teslim eder, belgelerini dosyasında muhafaza eder. Ayniyat Tesellüm Makbuzlarına müteselsil olarak cilt numarası verilerek muhafaza edilir.

Ayniyatın zimmeti ayniyat/ambar memuruna ait olup, Sayıştay’a hesap vermek üzere bağlı olduğu ayniyat saymanına karşı sorumlu olmakta birlikte müdürün emri ve yönetimi altındadır.

Emanete Alma

Madde 15- Değerlendirilmek üzere müzeye teslim edilen kültür varlıklarının emanete alındığına dair müteselsil numaralı tesellüm belgesi düzenlenir. Bu belgede, teslim alınan objelerin kısa tanımı yapılır.

Evrak Arşivi

Madde 16- Müzenin evrak arşivi dosyalama sistemine göre düzenli ve bakımlı bulundurulur. Açıkta evrak bulundurulmaz. Evrak kayıt defterinde cevap haneleri kapatılmış olan evrak listesi 15 günde bir çıkarılarak müze idaresine verilir.

Müzede Bulundurulması Gereken Defterler

Madde 17- Müzede;

- a) Demirbaş eşya esas defteri,
- b) Eser envanter defterleri (Arkeolojik ve Etnoğrafik Eserler ile Sikkeler için ayrı ayrı),
- c) Kitap kayıt defteri,
- ç) Teftiş defteri,
- d) Gelen evrak kayıt defteri,
- e) Giden evrak kayıt defteri,
- f) Evrak zimmet defteri,
- g) Posta zimmet defteri,
- h)(Mülga 03/09/2012 tarih ve 190225 sayılı Bakan Onayı),
- ı) Mutemet avans defteri,

i) (Mülga 03/09/2012 tarih ve 190225 sayılı Bakan Onayı),

j) Tüketim maddeleri için ambar defteri,

k) (Ek Md.03/09/2012 tarih ve 190225 sayılı Bakan Onayı) Etütlük Eser Defteri, bulundurulur.

Tatil Günleri Ziyarete Açık bulundurma

Madde 18- Tatil günlerinde, müzeler ve bağlı birimleri ziyarete açık bulundurulur. Bu durumda yeteri kadar personele fazla mesai yaptırılır.

Dini bayramların ilk günü, müzeler öğleye kadar ziyarete kapalı tutulur.

Pazartesi günleri, genel temizlik için teşhir salonları ziyarete kapatılır (Topkapı Sarayı Müzesi Salı günü). Ziyaretçinin yoğun olduğu turizm mevsiminde bazı müzeler ve bağlı birimleri Genel Müdürlük izni ile temizlik günlerinde de ziyarete açılabilir veya ziyarete kapatılma günleri değiştirilebilir.

Fazla mesai gün ve saatleri ile personelini gösterir cetveller müze idaresince aylık olarak önceden düzenlenir ve personele duyurulur. Tatil günü mesaisindeki amirin kim olduğu da bu cetvellerde gösterilir.

Eser Envanteri, Katalog Fiş ve Teşhir Planı

Madde 19- Müzelik değerdeki taşınır kültür varlıkları Ayniyat Talimatnamesi uyarınca Eser Envanter Defteri'ne kaydedilir. Kayıt işleri geciktirilmez. Müzeye giren eserin envanter işlemi en geç bir ay içerisinde yapılır.

İlmi çalışmalar için eserlerin ikişer nüsha ve fotoğraflı katalog fişleri düzenlenir. Fiş standardı Bakanlıkça tespit edilir.

Teşhirdeki eserlerin yerlerini ve envanter numaralarını gösterir bir teşhir planı hazırlanır.

Eser Depoları ve Etütlük Eserler

Madde 20- Eser depoları, bulma kolaylığı sağlayacak şekilde düzenli ve tasnifli olur. Yapılan tasnife göre eserlerin listeleri düzenlenir veya depo yardımcı defteri tutulur.

Müzelik değerde olmadığından envanter edilmemiş, etütlük olarak korunmaya alınmış eserler de, müzeye geliş şekli, yeri ve zamanını gösteren etiketleriyle tasnif edilmiş olarak depolanır.

Görev ve Sorumluluk

Madde 21- 3 üncü bölümde ünvanları belirtilenler ile şef, memur, ambar memuru, daktilograf, teknisyen, teknisyen yardımcısı, şoför, güvenlik görevlisi, bekçi, itfaiyeci, bahçıvan, aşçı, hizmetli ve benzeri ünvanlarda görevli personel; mevzuatına

ve idarece yapılan işbölümüne göre verilen görevleri ve memuriyet sınıfının gerektirdiği bütün işleri yapmakla görevli ve görevlerini yerine getirmekte sicil ve disiplin amirlerine karşı sorumludurlar.

Bu Yönetmelikte Yer Almayan Hususlar

Madde 22- Bu Yönetmelikte yer almayan hususlarda genel hükümlere göre işlem yapılır.

Beşinci Bölüm - Kaldırılan Hükümler, Yürürlük ve Yürütme

Kaldırılan Hükümler

Madde 23- 24.10.1989 gün ve 6335 sayılı onayla yürürlüğe giren “Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği” yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 24- Bu yönetmelik Bakanın onayı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 25- Bu Yönetmelik hükümlerini Kültür Bakanlığı Yürütür.

Ek 2. Victoria and Albert Museum Araştırma Politikası

Victoria and Albert Museum Araştırma Politikası

1. Giriş

Bu doküman, hem müzenin yönetim kurulunun araştırma yoluyla koleksiyonları hakkında daha fazla bilgi elde etme gereksinimi olarak hem de müzenin, koleksiyonların incelenmesi ve sergilenmesi yoluyla sanatın, zanaatın ve tasarımın daha geniş kitlelerce anlaşılmasını hem de toplum tarafından zevk alınmasını sağlama misyonu olarak, Victoria and Albert Museum'un nasıl ve ne amaçla araştırma yürüttüğünü tanımlamaktadır. Bu doküman, yönetim kurulunun ve müze yöneticisinin müzede araştırma faaliyetlerini nasıl yürüttüğünü ve yönettiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca bu araştırma faaliyetlerini yeni personele, hükümetteki politika belirleyicilerine ve Ulusal Miras Birimi ile toplumun bütün fertlerine açıklamaktadır.

2. Araştırmanın Doğası

Müzelerde araştırma hiçbir zaman basit ya da tek bir işlev olmamıştır. Aksine farklı tür ve tarzda araştırma uygulamalarından oluşan karmaşık bir bütündür. Ayrı bir işlev olabilir; ancak aynı zamanda diğer işlevlerle de bağlantılıdır. Bu doküman müzelerde yürütülen farklı kategorilerdeki araştırma faaliyetlerini tanımlamaya odaklanmaktadır. Bu faaliyetler, tek tek nesnelerin yönetiminden başlayarak dünyanın farklı kültürlerine ait sanat eserlerinin ve nesnelerin toplum tarafından algılanabilmesini sağlayan daha sistematik bir araştırmayla devam eden hiyerarşik bir düzende ortaya konmuştur.

2.1. Koleksiyonlar

Koleksiyonların müzedeki araştırma faaliyetlerinin çekirdeği olması beklenmektedir. Koleksiyonun iyi anlaşılması ve doğru yorumlanması, başarılı bir şekilde geliştirilmesi ve etkili bir şekilde yönetilebilmesi için araştırma gereklidir. Araştırma nesnelerin müze koleksiyonları için seçilmesi ve koleksiyonlara alınması için yol gösterir. Gerekli düzeyde belgeleme yapabilmek için önemlidir. Ayrıca, nesnelerin

sergi salonlarında sergilenme sürecinde aktif bir rol oynamaktadır. Bu şekilde toplum müze koleksiyonları hakkındaki yeni bulgulardan haberdar olabilirler. Aynı zamanda koleksiyonlar tanımlama, sınıflama ve yorumlama konusunda bazı problemler ortaya koyar. Geçmişten günümüze gelen çoğu nesne ve müze tarafından edinilen nesneler tarihleri, işlevleri ve kökenleri açısından kolay bir şekilde tanımlanamayabilirler. Bu durumda tanımlama işine yardımcı olabilmesi için araştırmaya ihtiyaç duyarlar. Ayrıca, koleksiyonlar büyük oranda üniversitelerde çok da yaygın olmayan uygulamalı (ya da dekoratif) sanatlar gibi bir disiplinin tarihine dayanmaktaysa (hem tasarım tarihi hem de sanat tarihi endüstrileşme öncesi dekoratif sanatlara çok fazla değinmez), müze, özellikle tanımlama işinde, sadece üniversite tabanlı araştırmaya bağlı kalmaz. Arkeoloji, sanat tarihi, harp tarihi gibi üniversite tabanlı disiplinlere ilişkin ulusal müze koleksiyonlarının aksine, Victoria and Albert Museum'un uygulamalı sanatlar tarihine yönelik önde gelen uluslararası araştırma merkezi olma sorumluluğu vardır.

2.2. Bilgi

Koleksiyonların yanı sıra, müzenin hizmetleri ile ilgili güncel ve kolay erişilebilir bilgiye de sürekli ihtiyaç vardır. Bilgi sergiler, sergi salonları, eğitim ve yayınlar için de gereklidir. Bilgi analiz için gerekli olan bir araçtır ve görüntü, istatistiki veri, metin gibi çeşitli biçimlerde olabilir. Bilgi yönetimi sürecine yönelik araştırma, koleksiyon edinme faaliyeti ile müze koleksiyonları hakkında bilgi toplama ve sunma işini geliştirir. Bu organizasyonun sisteminin, farklı kategori ve terimlerin anlamlarının algılanması ile belirli analizler için gereken veriyi bilme yeteneğini gerektirir. Müze, bilhassa, nesnelerin sınıflanması konusunda önceden belirlenmiş sabit terimlerin henüz bulunmadığının bilincindedir. Dolayısıyla standart bir terminoloji geliştirmek en az kütüphane bilimi alanında olduğu kadar karmaşık ve zordur. Eğer verinin kendisi doğru ve güncel değilse, veri girişleri için karmaşık sistemler geliştirmenin de hiçbir anlamı yoktur.

2.3. Edinilen Bilgi / Bilim

Müze bağlamında, “edinilen bilgi / bilim”in anlamı en doğru şekilde müze koleksiyonlarındaki nesneler hakkındaki bilginin tarihi bağlamı ile entelektüel ve estetik önemiyle birlikte daha kapsamlı bir hale getirilme süreci olarak düşünülebilir. Müzenin gereksinim duyduğu bilginin temeli koleksiyondaki nesneleri tanımlama ve

nesnelerin anlamlarının toplum tarafından anlaşılmasını arttırma becerisidir. Bu tür bilgiler koleksiyonların yorumlanması için olmazsa olmaz unsurlardır. Müzenin koleksiyonlardaki nesneler hakkındaki bilgilerin devamlılığını, geliştirilmesini ve yayılmasını sağlama sorumluluğu vardır. Personel; nesneler, arşiv malzemeleri ve ilgili ikincil literatür arasındaki, veri ile yorumlama metotları arasındaki ve müze ile izleyicileri arasındaki iletişimi sürekli sağlamak zorundadır. Müze için deneysel ve kavramsal bilgi arasında katı bir ayrım yoktur. Bir nesnenin yorumlanmadan ne olduğu ile yorumlandıktan sonra ne olduğu arasında her zaman yakın bir ilişki vardır.

2.4. Nesne Tabanlı Uzmanlık

Nesne tabanlı uzmanlık, ilgili nesneler üzerinde devam eden detaylı bir araştırmayla birlikte bilginin derinleşmesi sürecinden türemektedir. İlgili nesneleri incelemek ve bu nesneler hakkında düşünmekle birlikte biriken deneyim, nesnelerin tanımlanmasını ve yorumlanmasını kolaylaştırır. Bir eserin anlamlandırılmasını sağlayan görsel hafıza ve zihinsel kayıt, sadece bu esere sürekli bir erişimin olmasıyla gelişebilmektedir. Doğru bir şekilde tanımlama ve anlamlandırma müzenin topluma karşı üstlendiği birçok sorumluluk için büyük önem taşımaktadır. Elbette, nesne tabanlı uzmanlığın bazı türleri müzenin dışından elde edilebilir ve edilmelidir. Müze personeli diğer müzelerdeki, üniversitelerdeki ve sanat kurumlarındaki uzmanlarla sürekli iletişim halinde olmalıdır. Ancak müze için oldukça önemli olan nesne tabanlı uzmanlığının temeli müze personeli tarafından geliştirilmelidir. Müze uzmanlığın gelişimine uygun bir ortam sağlamalıdır. Nesnelere ve ilgili ikincil kaynaklara doğrudan erişim, diğer müzelerin koleksiyonlarını ziyaret edip inceleme fırsatı, öğrenme yetilerinde ve iyi iletişim kurma metotlarında sürekli gelişim ve hem müze bünyesindeki hem de dışarıdaki ilgili alanlarda çalışan uzmanlarla düzenli fikir alışverişi olmalıdır.

2.5. Temel Araştırma

Müze, belirli bir projeye yönelik olmasından ziyade müze koleksiyonlarının temsil ettiği konu alanlarına ait bilginin geliştirilmesine odaklanan temel araştırmanın uygulamalarının olduğu kadar kavramının da devam ettirilmesi gerektiğine inanmaktadır. Üniversitelerde bu tür araştırma temel araştırma olarak bilinen bilimsel uygulamadır (Temel araştırma Frascati¹ kitapçığında şu şekilde tanımlanmıştır: ‘görünürde belirli bir uygulama ya da kullanım olmadan olayların nedenleri ve

gözlemlenebilen doğruların altında yatan yeni bilgileri elde etmek için yapılan deneysel ya da kavramsal çalışmadır'). Temel araştırma olmadan üniversitelerin diğer faaliyetleri etkili bir şekilde işleyemez. Belirli bir objeye ya da obje grubuna yönelik araştırma ile koleksiyonların temsil ettiği disipline odaklanan araştırma arasında fark vardır. Müzede yürütülen temel araştırma insanları doğa ve koleksiyonların önemi hakkında yenilikçi düşünmeye sevk eder. Sunuldukları şekliyle katkıda bulundukları gibi materyal odaklı konu uzmanlığının sınırlarını da aşar.

2.6. Uygulamalı Araştırma

Temel araştırmanın yanı sıra, çoğu zaman ona bağlı olan, birçok farklı kategoride uygulamalı araştırma vardır. 'Uygulamalı araştırma' terimi görünürde belirli bir sonucu olan faaliyetlerdir. Uygulamalı araştırma kategorisinin alt kategorileri bulunmaktadır.

İzleyici araştırması. İzleyici araştırması ne tür insanların müzeye neden ve nasıl geldiklerini, müzede ne bulmak istediklerini, beklentilerinin karşılanma derecesini inceler. İzleyici araştırması sosyoloji, psikoloji, pazar araştırması ve sosyal planlamayla bağlantılı olan ayrı bir araştırma alanıdır. Bu tür araştırma, müze tarafından geliştirilen bir çalışma alanı olmadığından müzenin kendisinin geliştirmesinden ziyade dışarıdan uzmanlık alınması söz konusu olabilir.

Bibliyografik araştırma. İyi kalitede bir araştırma ilgili ikincil kaynaklara hızlı ve doğru bir şekilde erişmeyi gerektirir. Müzenin araştırma kütüphanesi olarak National Art Library (Ulusal Sanat Kütüphanesi)'nin belge niteliği taşıyan araştırma materyallerine duyulan ihtiyacın karşılanmasında ilk sırada olmaya devam etmesi önem taşımaktadır. Birincil ve ikincil kaynaklarıyla kütüphane, somut ve entelektüel bir nesne olarak kitaplarla ilgili bilgimizi, tarihi ve analitik bibliyografyayı araştırma aracılığıyla artırırken sanat ve tasarımı genel olarak anlamamıza da katkıda bulunur.

Konservasyon araştırması. Victoria and Albert Museum'un konservasyon araştırması konusunda uzun zamandır devam eden bir sorumluluğu vardır. Müzenin konservasyon birimi ile Royal College of Art (Sanat Akademisi)'nin ortak olarak yürüttüğü Lisansüstü Konservasyon programıyla bu sorumluluk alanı genişlemiştir. Konservasyon araştırması nesnelerin yapıldığı materyallerin bilimsel anlamda incelenmesini, yapım tekniklerini ve depolanma ile sergilenme koşullarını

kapsamaktadır. Konservasyon araştırması tek başına uygulanabilen ya da ayrı düşünülebilen bir faaliyet değildir. Aksine, müzedeki diğer birimlerde yapılan nesnelerin sosyal ve tarihi bağlamlarının incelenmesi işi ile yakından ilişkilidir. Konservasyon bilimi açısından zengin kaynaklara sahip olmasından dolayı, müze, koleksiyonlarındaki nesnelerin tarihleri konusunda olduğu kadar materyal ve sanatsal tekniklerin kullanımı konusunda da yeni bilgi geliştirmede öncelikli sıradadır.

Eğitsel araştırma. Araştırma sadece müzedeki nesnelerin doğasını ve tarihini incelemeyi; aynı zamanda müze bağlamında bütün eğitim seviyelerinde örgün ve yaygın öğrenim sürecine de katkıda bulunur. Uygulamalı sanatların tarihi gibi müzelerde eğitsel araştırma, büyük ölçüde sınıfta öğrenime dayanan üniversitelerin eğitim birimlerinde geliştirilen bir alan değildir. Eğitim kurumu olarak ayrı bir kimliğe sahip büyük bir ulusal müze olarak Victoria and Albert Museum'un bu alanın gelişimine katkıda bulunmasına gereksinim vardır.

Müzebilimsel araştırma. Hem müzecilik alanında hem de diğer alanlarda müzeler giderek incelenmesi gereken kurumlar olarak görülmektedir. Müze koleksiyonlarındaki tek tek nesneler hakkındaki araştırmanın, nesnelerin seçimi ve koleksiyona alınmasının, koleksiyonların oluşturulmasının ve sınıflama, sergileme ve yorumlama metotlarının bir hikâyesi olduğunun kabul edildiği bir ortamda yapılması istenmektedir.

Sistem araştırması. Sistem araştırması terimi bilgi teknolojileri uygulamalarındaki yeni gelişmelerin incelenmesi anlamına gelmektedir. Bilgisayar teknolojilerinin kullanılması açısından koleksiyonların yönetimi ve yorumlanmasında doğru sistemlerin kullanılması önemli bir rol oynamaktadır. Müze, doğru terminolojinin kullanımının teşvik edilmesine ve bilgi paylaşımına imkân tanıyan standartların geliştirilmesine yönelik ulusal ve uluslararası projelere aktif bir biçimde katkı sağlamaktadır.

3. Araştırma Gereksinimi

Müze araştırmasının farklı aktörlerini birbirinden ayırmak faydalı bir iştir. Bu aktörlerin sırası bir tür izafi sıralama değildir. Aslında, hükümet namına belirli yasal yükümlülükleri yerine getirme ile ahlaki bir sorumluluk olarak gelecek nesiller yararına insanlığa katkıda bulunma arasında fark edilir bir ayrım söz konusudur.

3.1. Hükümet

Hükümetle bağlantılı olarak müzenin işlevlerinin önemli bir kısmı, bilgi ve uzmanlığın gelişimine bağlı olan ve sağlam bir araştırma altyapısı gerektiren uzmanlık isteyen bir takım hizmetleri sağlamak için yapılan hayali ve çoğu zaman dışa vurulmayan sözleşmede yatmaktadır. Ulusal Miras Birimi, sanat eserlerinin yurt dışına çıkarılmasına yönelik kanun ile hükümet güvencesi için nesnelere değer biçilmesi konusunda tavsiye vermesi amacıyla müzeden yardım almaktadır. Sanat Eserlerinin Yurt Dışına Çıkarılmasına İlişkin İnceleme Komitesi, çoğunlukla kısa bir sürede hazırlanması gereken tarafsız uzman tavsiyesine ihtiyaç duymaktadır. Varlık Vergileri Bürosu, emlak vergisinden muaf tutulma için başvuruların özel koleksiyonlarının tanımlanması, önem ve değerlerinin incelenmesi için müzeden tarafsız danışmanlarla çalışmaktadır. Müze ve Galeriler Komisyonu aracılığıyla hükümet ile müzenin kendisi, eser alımı için devlet yardımı desteği isteyen yerel müzeler ve üniversite müzelerinin başvurularını değerlendirmek üzere personele ihtiyaç duymaktadır. Ancak, hükümete yönelik hizmetlerimiz, uzmanlık hizmetleri sağlama açısından sadece bir araç olarak görülmemelidir. Ulusal müzeler, hükümetin toplumsal kültürün etkili bir şekilde desteklenmesi sorumluluğunun önemli bir kısmını temsil etmektedir.

3.2. Diğer Kurum ve Kuruluşlar

Hükümetin çoğu birimine hizmet sağlamanın yanında, müze personeli diğer kamu kurumlarına, hayır kurumlarına, eğitim kurumlarına ve diğer mesleki kurumlara geniş yelpazede hizmet sunmaktadır. Personel, National Heritage Memorial Fund u (Ulusal Mirası Anma Fon), English Heritage (İngiliz Mirası), National Trust (Tarihi Mekânları Koruma) ve National Art Collections Fund (Ulusal Sanat Koleksiyonları Fonu) gibi kurum ve kuruluşlara sürekli danışmanlık yapmaktadır. Aynı zamanda ICOM, IFLA, Society of Antiquaries (Antikacılar Topluluğu), Association of Art Historians (Sanat Tarihçileri Derneği) gibi ulusal ve uluslararası birlik ve derneklerin komiteleri ile Furniture History Society (Mobilya Tarihi Topluluğu) büyük uzman kuruluşlar için de çalışmaktadırlar. Bilgileri ve uzmanlıkları nedeniyle personelin tavsiyelerine başvurulmaktadır. Hem ülkedeki hem de ülke dışındaki katedraller, kiliseler, kütüphaneler ve müzeler gibi diğer kurumlar da en iyi kalitede bilgi ve tavsiye alabilmek için Victoria and Albert Museum'a başvurumaktadırlar.

3.3. *Bilim*

Müzenin uluslararası bilim dünyasında önemli bir yeri vardır. Mesleki derneklere üye olmalarının yanı sıra, akademik dergilerin kurullarında da yer almaktadırlar. Dışarıdan müfettiş olarak üniversitelerde çalışmaktadırlar. Kitaplar yayınlamakta; akademik dergilerde makale ve eleştiriler yazmaktadırlar. Victoria and Albert Museum akademik bilim dünyasında önemli bir yere sahiptir. Çünkü bir disiplini, uygulamalı (ya da dekoratif) sanatlar tarihini temsil eder. Bu disiplin, arkeoloji, tasarım ve resim tarihi gibi üniversitelerde geliştirilen bir disiplin değildir. Dolayısıyla biz uluslararası büyük araştırma merkezleriyle aynı hizmeti vermeyi ve eşit seviyede olmayı hedeflemekteyiz.

3.4. *Toplum*

Araştırma, sadece akademisyenlerle sınırlı bir kitleye özgü sınırlı bir alan ve kısıtlı bir uzmanlık olarak görülmemelidir. Toplumu oluşturan bireyler de öğrenme isteğiyle motive olmaktadır. Dolayısıyla araştırma sonuçları, sürekli ve süreli sergiler, eğitim ve müze yayınları gibi müze içindeki diğer hizmet ve işlevleri de besliyor olmalıdır. Uzman olmayan bireylere en son keşifleri erişilebilir ve anlaşılabilir kılmak için yapılan entelektüel çabadır. Araştırma, etkili bir toplum iletişimi için çok önemlidir.

3.5. *Endüstri*

Aslında, Victoria and Albert Museum, tasarım ilkelerinin toplum tarafından anlaşılmasını geliştirmek amacıyla üretim müzesi olarak kurulmuştu. Toplumun ortak ürünleri olan nesnelerin araştırılmasının ve beğenilerin doğasının anlaşılmasının İngiliz yapımı ürünlerin rekabet yeteneğini geliştireceğine inanılmıştı. Tarihsel değeri olan nesnelerin sergilenmesinin günlük ürünlerin üretimine ilham vermesi ve bu tür ürünlerin üretimi için standartlar belirlemesi beklenmişti. Nesnelerin kendi orijinal endüstriyel ya da sanatsal üretimi bağlamında yorumlanmasının sağlanması hâlâ müzenin misyonunun önemli bir parçasıdır. Her tür araştırmamızda, üretim sürecinin ve sanatsal bağlamla endüstriyel üretimin arasındaki ilişkinin anlaşılmasını geliştirmekte kararlıyız.

3.6. *Gelecek Nesiller*

Müzeler sadece bugün için var olmazlar, gelecekte de var olacaklardır. Nesneleri güvenilir bir biçimde gelecek nesillere aktarma ve eğitimlerine katkıda bulunma

sorumluluğumuz vardır. Kendimizi sadece nesneleri muhafaza edenler ve topluma sunanlar olarak görmemeliyiz. Aynı zamanda biz profesyonel olduğu kadar ahlaki bir sorumlulukla nesnelerin kültürel değerleri ile toplum tarafından derinlemesine anlaşılması amacıyla koleksiyonları yorumlayanlarız.

4. Araştırmaya Olan Yaklaşım

Araştırmayı topluma yönelik sorumluluklarının merkezine koyan müze, araştırma faaliyetlerini etkili bir şekilde yönetmeye çalışırken aynı zamanda enerjisinin çoğunu araştırma kaynaklarına adamaya devam etmesinin gerekliliğinin farkındadır. Bu bağlamda, müze aşağıdaki hizmetleri ve prosedürleri benimsemiştir.

4.1. Araştırma Birimi

1989 yılında müzenin yeniden organize edilmesiyle müze bünyesinde araştırma faaliyetlerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu çerçevede, müze bünyesinde bir araştırma birimi kurulmuştur. Bu birimin dört işlevi aşağıdaki gibidir:

Müze personeli için araştırma imkânları geliştirme. Yeni sergi salonları ya da kapsamlı sergiler gibi büyük araştırma projeleri üzerinde çalışan personel Araştırma Birimi'yle desteklenmektedir. Akademik yayınlarla ilgili diğer projeler için, müze personeli (sadece küratöryel değil aynı zamanda konservasyon, kütüphane ve diğer alanlarda çalışan personel), müze personeli için araştırma imkânlarını geliştirmek için Mali Komite tarafından oluşturulan Müze Araştırma Fonu'na başvurabilmektedir. Bu bütçe, bağış bütçesinden ayrılmakta ve Müze Araştırma Komitesi tarafından yönetilmektedir. Bütçe, bir araştırma projesi ya da bir yayın için ihtiyaç duyulan uzun bir araştırma sürecini (4 ay ile 1 yıl arasında) kolaylaştırmak için kullanılmaktadır.

Müzede aktif araştırma kültürünün sürdürülmesi. Araştırma biriminin müze bünyesinde araştırma projeleri yönetebilmesinin yanında kendine ait aktif bir araştırma ajandası yürütebilmesi önemlidir. Ocak 1991'de Müze Yürütme Kurulu tarafından alınan karar göre; Araştırma Birimi müze koleksiyonlarının yönetiminin altındaki anlayışa yön veren nesne tabanlı uzmanlığın ötesine geçmiş disiplinlerarası çalışma alanlarında sorumluluk alabilecek az sayıda çekirdek bir personele sahip olmalıdır.

Müze dışındaki akademisyenlere koleksiyonlarla birlikte çalışma fırsatı sunulması. Müze dışındaki akademisyenlere müze koleksiyonlarıyla çalışma imkânı tanınması

müzenin canlılığı ve zindeliği açısından önemlidir. Bu bağlamda, Araştırma Birimi, müzenin sahip olduğu koleksiyonların ait olduğu alanlardan birine yönelik inceleme yapabilmek için genç akademisyenlere belirli bir süre çalışma imkânı tanıyan akademisyenlerle iş birliği sistemi için bütçe sağlamada başarılı olmuştur.

Victoria and Albert Museum/ Royal College of Art Tasarım Tarihi Yüksek Lisans Programı. Bu program kısmen müzenin bir disiplin olarak tasarım tarihini gelişiminde aktif rol oynayabileceğini göstermek amacıyla, kısmen endüstriyel tasarımın uygulamalı sanatlar alanında yorumlanmasında kullanılan metodolojilerin geliştirilmesini teşvik etmek amacıyla, kısmen de farklı eğitim altyapısına sahip birçok yüksek lisans öğrencisinin müzeyi çalışma alanı olarak görmesini sağlamak amacıyla 1982 yılında açılmıştır. Bu program müzenin güncel endüstriyel tasarımın ve ürün tasarımının araştırması ve yorumlanmasında oynadığı önemli rolü göstermektedir: Öğrencileri teknoloji ve üretimle tasarımın ilişkisini araştırmaya yönlendirir.

4.2. Müzenin Diğer Alanlarındaki Araştırmalar

Müzenin yönetim, sergileme ve müze koleksiyonlarının yorumlanması gibi diğer alanlarında müzenin profesyonel araştırma uzmanlığını en yüksek seviyeye taşımasını sağlayan etkili yollar vardır:

Personel Alımı. Çalışanlar için araştırma yapmanın gerekli bir nitelik olarak kabul edildiği müzede, farklı birimlere personel alınırken aşağıdaki özellikler aranır:

- uygun bir çalışma alanında iyi kalitede alınmış ön eğitim;
- mevcut personeli tamamlayan bilgi ve beceri alanları;
- görsel materyalleri tanımlama ve yorumlama becerileri;
- kağıt üzerinde ve sözlü olarak etkin iletişim kurma yeteneği;
- hem bireysel hem de takım olarak düşünme ve çalışma yeteneği;
- Verilen süreler içerisinde iş bitirebilme yeteneği.

Yeni personel adaylarının araştırma yapabilme potansiyellerini anlamak ve geliştirmek açısından, özellikle de daha üst düzeydeki görevler için, aşağıdaki nitelikler uygundur:

- yüksek lisans/doktora derecesi;

- uygun yabancı dil bilgisi;
- üniversitede ders verme deneyimi;
- belirli bir alana yönelik araştırma ilgisi;
- yayın (kitap vb.) kaydı.

Personelin ve yönetimin beklentileri karşılıklı olarak tutarlı olmalıdır, böylece kurumun bütün kademelerinde personelin beklentisinin ne olduğu anlaşılır. Yükseköğrenim terfiyi etkileyebilecek bir unsur olarak kabul edildiğinden, araştırma faaliyetleri ve özellikle de yayınlar aracılığıyla entelektüel gelişim için fırsatlar sunulur. Bireysel araştırma gelişimi istekleri ve diğer kurumsal hedefler arasında elbette gerginlikler vardır ve olmaya da devam edecektir; ancak personelin bireysel motivasyonu ile kurumsal zorunluluklar arasında bireylerin ve kurumun bir bütün olarak uygun bir denge kurmaları gerekmektedir.

Zaman Yönetimi. Müzenin bazı birimlerinde farklı kademelerde bulunan personel, entelektüel gelişim ve yayınların hazırlanması açısından zaman yaratabilmek için rutin işin gerektirdiklerini planlayabilme yetisine sahip olmak zorundadır. Bu tarz faaliyetler konferanslara katılım, arşivlerdeki temel araştırmalar, ilgili koleksiyonları ziyaret etme, ikincil kaynakları okuma ve yazma için ihtiyaç duyulan zamanı içermektedir. Tüm bunları yapabilmek çoğunlukla seyahat ödeneği gibi kaynakların varlığına bağlıdır; ama aynı zamanda vakit meselesidir. Yıllık gözden geçirme yöntemi ve haftalık ya da proje bazlı araştırma faaliyeti yöntemleriyle yapılan ileriye yönelik iş planları aracılığıyla araştırma için gereken zaman üzerinde faaliyet yöneticileri ile karara varılabilir. Koleksiyonların rutin yönetiminin gerektirdiği işler, normalde koleksiyonlar dâhilinde yürütülen temel araştırma projeleri için yeterli zaman vermediğinden, Araştırma Birimi'ndeki geçici görevlendirmeler için kolaylıklar sağlanmıştır.

5. Sonuç

Victoria and Albert Museum, koleksiyonlarının incelenmesi ve yorumlanması sayesinde, uygulamalı sanatlar ve tasarımlar tarihinin toplum tarafından anlaşılmasını geliştirme konusunda tektir. İyi eğitim görmüş personelin yanı sıra kaynakları da vardır. Bu kaynakların en etkili şekilde kullanılmasını sağlamak, kurumsal olarak sürekli bir çaba gerektirmektedir. Ulusal ve uluslararası araştırma faaliyetleri ortamı

oldukça rekabete dayalı bir ortamdır ve hükümet tarafından kamu sektörü aracılığıyla artan bir verimlilik ve sorumluluk talep edilmektedir. Müze bu sorunla başa çıkmak için anlamlı bir misyonu olmayan bir hizmet kurumu haline dönüşerek yozlaşmayacaktır. Wolf-Dieter Dube'un yazdığı gibi “Araştırmanın olmadığı yerde müze de yoktur²”.

Notlar

1. *The Measurement of Scientific and Technical Activities* ('Frascati Manual'), Paris: OECD, 1976, p. 19.
2. Wolf-Dieter Dube, 'The State Museums in Berlin and Their Tradition of Scholarship', *Museum Management and Curatorship*, 9(4), December 1990, p. 350.

Ek 3. Swedish Museum of Natural History Sergi Fotoğrafları

Exhibition “The Human Journey”

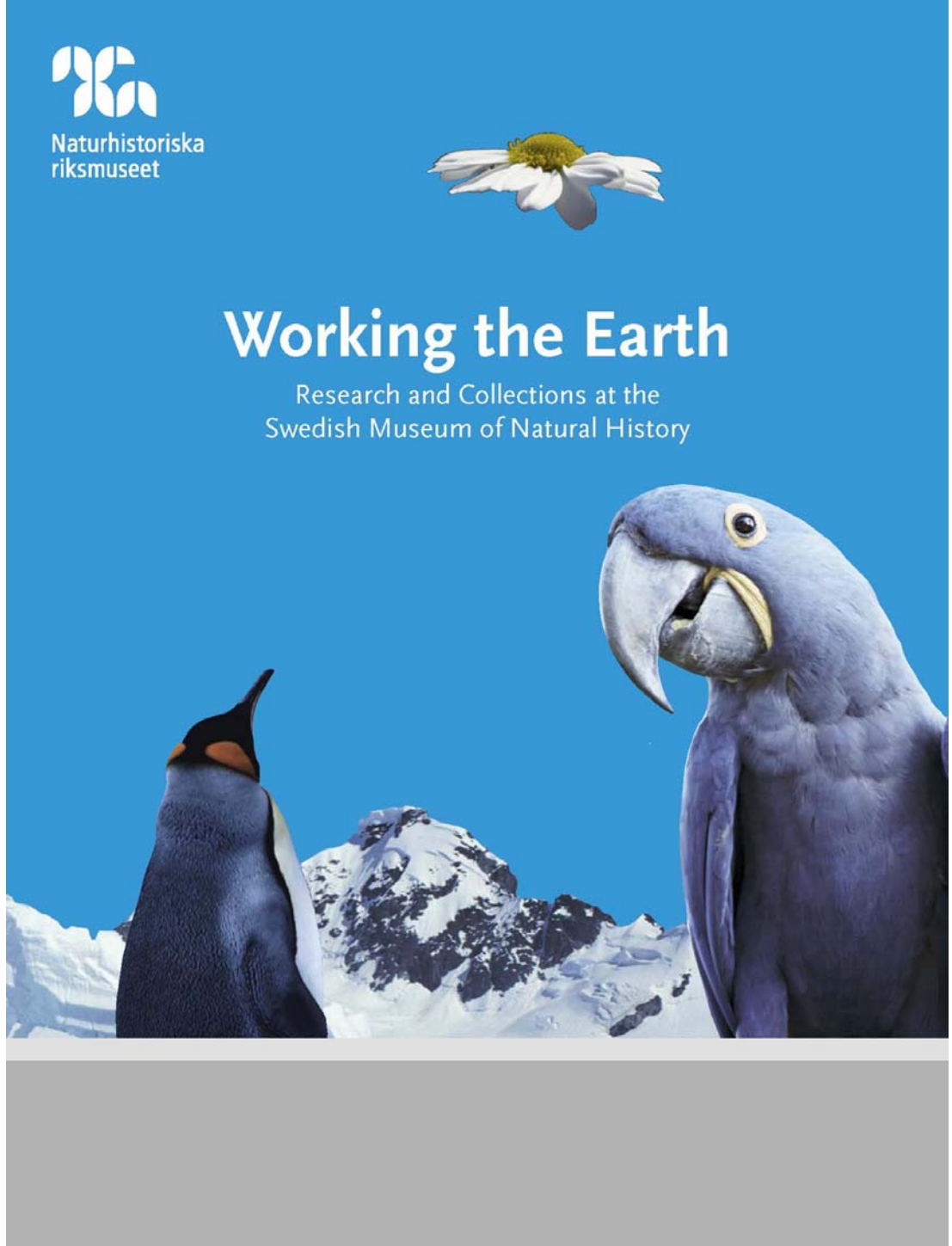

Exhibition “Swedish Nature”

Ek 4. “Working the Earth” Konulu Kitapçıktan Örnek Sayfalar

Kapak Sayfası

The Swedish Museum of Natural History Table of Contents		3
Table of Contents		
Working the Earth		4–5
Our Collections are Our Core		6–9
Collaboration in Four Fundamental Research Themes		10–11
The Development of the Earth and Life on It		12–13
Large-Scale Biological Processes in Time and Space		14–15
Global Survey of the Diversity of Life		16–17
Research to Promote a Natural Environment and Sustainable Development		18–19
Serving Society		20–22

Photo: Anna Roos

Working the Earth!

The Swedish Museum of Natural History is a major research institute that combines a venerable tradition with modern working methods. Our collections constitute an amazing archive of the natural world and our research laboratories are of world-class. The research staff at the museum collaborate with colleagues all over the world, and we receive many guest researchers every year.

The Swedish Museum of Natural History is a member of a large international family, whose members include the Natural History Museum in London, the Smithsonian Institution in Washington, Naturalis in Leiden and the Muséum National d'Histoire Naturelle in Paris.

This brochure describes the research work, and the work carried out in the collections, at the Swedish Museum of Natural History. Visitors to our museum, and all other natural history museums, see only the tip of an iceberg. The exhibitions, teaching activities, public programmes and – at the Swedish Museum of Natural History – Cosmonova, are the parts that the visitor sees. All of these parts have in common that they are based on our research work and the work we do in the collections.

The museum currently has six permanent exhibitions and additionally, many temporary exhibitions are arranged every year. Our IMAX cinema, Cosmonova, offers a wide range of films and planetarium displays.

The museum also arranges a variety of programme activities that offer visitors the opportunity of in depth exploration and discussion. These are an important channel for our researchers to share their knowledge with the general public.

The museum, together with Cosmonova, was visited by nearly 800,000 people in 2005. Half of these were children and young people who often visit the museum as part of their education. Meetings with our teaching staff are a key part of these visits. It is our goal to awaken interest in young people for the natural world and natural sciences, the environment, conservation and biological diversity. An important part of this is the education of teachers.

We welcome visits from students interested in nature, who can obtain work experience, mainly in our research and collections division.

Researchers from the museum give university courses and supervise research students. We host guest researchers from all over the world to carry out post-doctoral research.

The concept of "accessibility" has acquired a new dimension in recent years, one that includes access to the internet. The website of the museum, www.nrm.se, contains a great deal of information at various levels about our research and collections, making it useful both for experts and for the general public. People ask the museum a multitude of questions both by telephone and over the internet. These questions may concern any of our fields of interest and they often are associated with a current news story, or a current topic that is being discussed. We have established a special service, known as "Duty Biologist", on the website in order to be able to answer these questions, both simple and complex, and we also have the possibility of answering questions about geology.

Our collaboration has a truly international perspective. Our collections and expertise are available to researchers and the general public worldwide.

GBIF – the Global Biodiversity Information Facility – is an international collaboration to disseminate collected knowledge of the world's biological diversity to all. There were 47 participant countries and 34 global organizations in 2006, working together to build a database. GBIF is an enormous, global project within the field of biological diversity. The Swedish Museum of Natural History is the Swedish node of the GBIF.

Collaboration in Four Fundamental Research Themes

All activities at the Swedish Museum of Natural History concern various aspects of the development of the Earth, the life it hosts, and aspects of the interaction between humans and the world around us. Our research is an important part of our activities and covers a wide spectrum that includes botany, zoology, palaeontology, geology and ecotoxicology.

The research is financed largely by external funds. The principal sources of finance are the Swedish Research Council (Vetenskapsrådet), the Swedish Research Council for Environment, Agricultural Sciences and Spatial Planning (Formas), the Swedish Species Information Centre, and the EU. We also receive many small and individual grants from a variety of other sources.

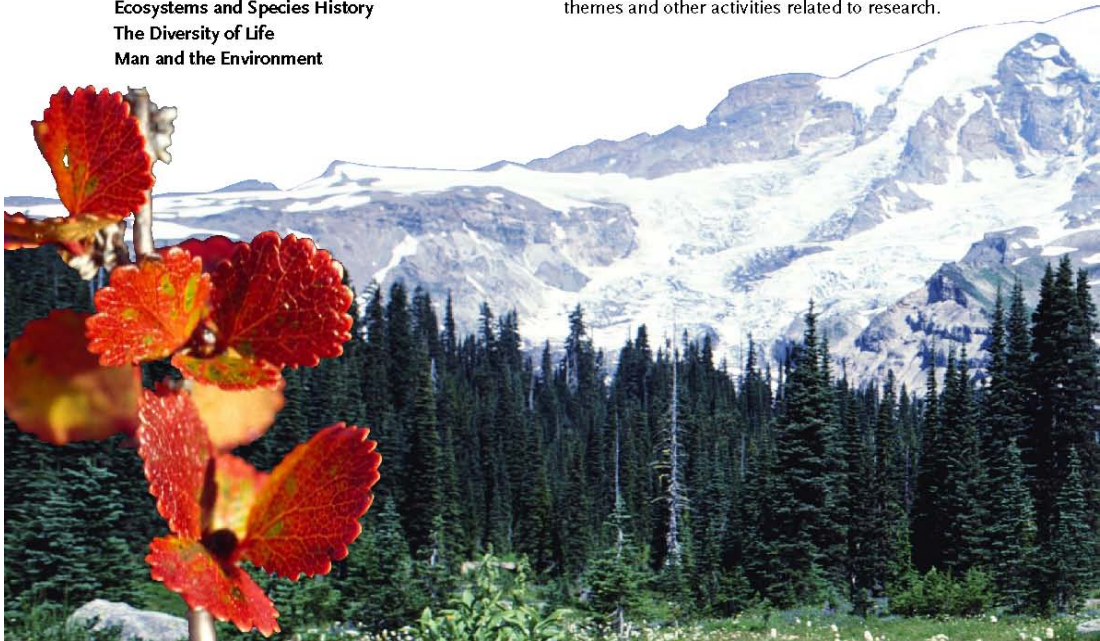
Our research activities are focused into four themes:

The Changing Earth
Ecosystems and Species History
The Diversity of Life
Man and the Environment

These themes allow us to combine our specialist knowledge in different fields and obtain in this way increased understanding of the geological and biological diversity of our planet and the processes that have influenced, and continue to influence, the development of the Earth and life on it. The clearly defined research themes also make it easier for us to make our research available for a wider public.

The museum conducts other knowledge-based activities in relevant fields, in addition to research. An example is the administration of the Swedish programme for ringing birds, and the publication of daily pollen forecasts during the pollen season. All of these activities have in common the application of our expertise as a benefit to society in the form of concrete measures taken and information distributed.

The following pages present our four research themes and other activities related to research.

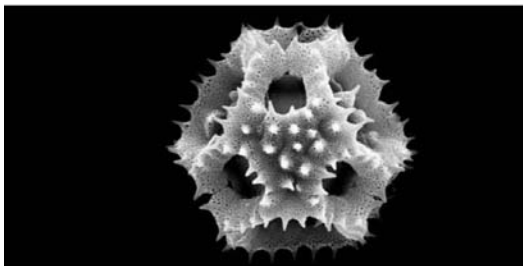
Serving Society

Our staff are involved in many other activities and collaborative efforts than the research projects that are included in the four research themes. All of our activities contribute in clear ways to increasing and spreading knowledge about the development and diversity of the Earth and life on it, and the relationship between humans and the natural world.

Pollen service

Allergy is a major problem for many people, and it is becoming more severe in the western world. Over 1.5 million people in Sweden alone are allergic to pollen. The Swedish Museum of Natural History produces pollen forecasts that help people with allergy to plan their everyday life and take their medicine effectively. Detailed pollen forecasts are published for the general public on the museum's website at www.nrm.se/pollen and in newspapers, on the radio, and on text-TV. The forecasts are based on measurements of the amount of pollen in the air at around 15 stations spread around the country. We can subsequently determine the plants from which the pollen came by examining it in a microscope, since the pollen of each species has a characteristic appearance. The most powerful allergens are pollen from birch, grass and mugwort.

The Swedish Museum of Natural History has continuous pollen data stretching back to the early 1970s. The measurements show a trend towards earlier flowering of the birch, which is a direct consequence of the rise in temperature that began in the 1990s. Our pollen measurements are also used in clinical research into allergy.

Scanning electron microscopy image of dandelion pollen. This grain is 0.03 millimetres in diameter. Source: Palynologic laboratory, the Swedish Museum of Natural History

Bird ringing

Ringling wild birds has been carried out in Sweden since 1911, and the activity is now fully controlled by the Swedish Museum of Natural History. Ringling is carried out by both amateur ornithologists and by professional researchers, and approximately 300,000 birds are equipped with addressed and numbered rings each year. Half of the recoveries take place abroad, and the most distant recovery was made in New Zealand. Ringling was initially started in order to map the migration of birds, and it still makes an important contribution to this puzzle.

Bird ring. Nearly 4,000 rings are recovered and sent to us each year and all submissions are answered with information about when and where the bird was ringed. Photo: Staffan Waerndt

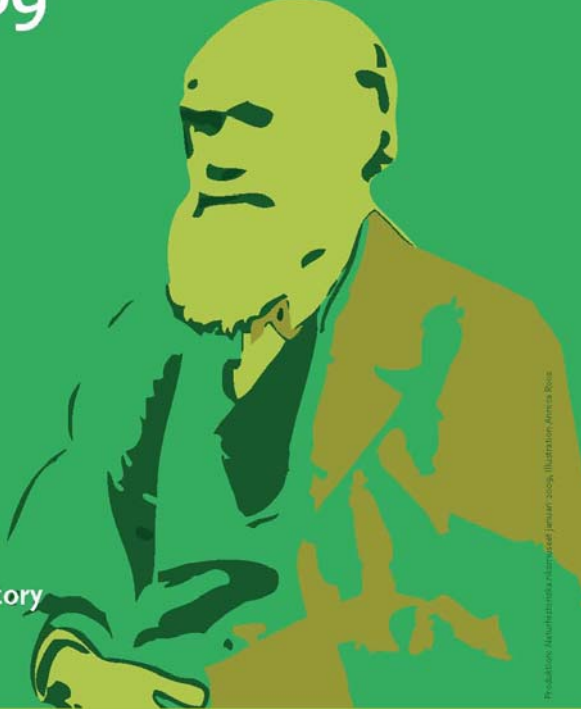
Furthermore, some species have changed their migration patterns, something that can be coupled with the milder climate experienced in recent decades. Ringling is also used to determine whether a species has increased or decreased in number, and to study survival, fidelity to one location, and distribution. Information about the recovery of ringed birds is important in bird conservation and tells us what certain species are exposed to, such as hunting, collateral capture during fishing, and collision with power lines.

Ek 5. Darwin's Evolution Sempozyumu Posterı

A scientific symposium about and beyond

Darwin's Evolution

19-20 May 2009

Swedish Museum of Natural History
Stockholm
www.nrm.se/darwin

Illustration: Naturhistoriska riksmuseet / januari 2009, illustration: Dennis Blom

 Vetenskapsrådet
Marcus Wallenbergs Stiftelse för Internationellt Vetenskapligt Samarbete

 Wenner-Gren Foundations

 **Naturhistoriska
riksmuseet**

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Tarihi : 01/05/1983

Doğum Yeri : Kadıköy

Eğitim Bilgileri : 1989–1994 Pendik Merkez İlkokulu – İstanbul

1994–1997 Evliya Çelebi İlköğretim Okulu – İstanbul

1997–2001 Tuzla Süper Lisesi – İstanbul

2001–2006 Hacettepe Üniversitesi – Ankara
Lisans, Edebiyat Fakültesi,
Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü

2009–2012 Yıldız Teknik Üniversitesi – İstanbul
Yüksek Lisans, Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı,
Müzecilik Yüksek Lisans Programı

İş Tecrübeleri : 2002–2005 Hacettepe Üniversitesi, Fransız Dili ve
Edebiyatı Bölümü / Çalışma Bursu

2003 (30 gün) Excellent Meetings & Incentives (E.M.I)
Turizm Ltd. Şti. / Stajyerlik

2003–2004 İngilizce özel ders

2004–2005 Çevirmenlik (İngilizce-Türkçe, Türkçe-İngilizce)

2006–2008 Topkon Kongre Hizmetleri – Uluslararası
Kongre Departmanı – Proje Asistanlığı

2008 – ... İstanbul Deniz Müzesi Komutanlığı – Svl. Me.
Mütercim (İngilizce)

Uygulamalar : 2008 Piri Reis ve Deniz Haritacılığı Sergisi – Basılı Materyal
ve sergi hazırlığı

2008 Çanakkale Deniz Zaferi Sergisi – Basılı Materyal

2009 İskenderun Deniz Müzesi ve Kültür Sitesi Müdürlüğü
Kalıcı Sergileri – Basılı Materyal

2009 İstanbul Deniz Müzesi Komutanlığı İnternet Sitesi
Editörlüğü

2009 Tarihi Dalış Malzemeleri Sergisi / Jeff HAKKO
Koleksiyonu – Sergi Koordinatörlüğü

2010 İki Sevdalı: İstanbul ve Donanma Sergisi – Sergi
Koordinatörlüğü

Sertifikalar : 2004–2005 Hacettepe Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği
Pedagojik Formasyon Sertifikası

2006 Bilgisayar İşletmeni Sertifikası

2006 Türk Hava Yolları IATA belgesi

2006 Türk Hava Yolları Dış Hat Bilet Satış Sertifikası

2006 Türk Hava Yolları İç Hat Bilet Satış Sertifikası

2011 Hacettepe Üniversitesi, ACCESS IT Projesi
“Certificate Program III – Digital Content Management &
Cooperation with Europeana” Sertifikası

Seminerler : 2012 Sözlü Bildiri
Association of Mediterranean Maritime Museums
18th Mediterranean Maritime Heritage Forum
“Historical and Traditional Vessels of the Mediterranean”
27 – 30 May 2012
“Historical Boats Collection of the Istanbul Naval Museum”

2012 Sözlü Bildiri
First International Congress of Eurasian Maritime History
5 – 8 November 2012
“A New Project: The Istanbul Naval Museum as a Leisure
Learning Place”

Yayınlar : 2009 İstanbul Deniz Müzesi Komutanlığı Kataloğu (Türkçe)
İki boy (Küçük ve Büyük), Deniz Kuvvetleri Komutanlığı
Yayınları.

2011 Tarihi Dalgıç Malzemeleri Kataloğu (Türkçe-İngilizce),
Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Yayınları.

2011 Argo- La Cultura Maritima Magazine, Museu Maritim
de Barcelona, volume 9, “L’art de la talla de fusta a l’armada
otomana”, 54-55.

2012 Kültür Politikaları ve Yönetimi (KPY Yıllık 2011),
“Kültür Turizminin Doğal evre ve Kültürel Miras
zerindeki Etkileri: Eminönü rneği”, İstanbul Bilgi
niversitesi Yayınları, 78-87.

2012 Cultural Policy and Management (KPY Yearbook
2011), “Effects of Cultural Tourism on the Natural
Environment and Cultural Heritage: The Case of Eminönü”,
İstanbul Bilgi University Press, 73-79.

2012 İstanbul Naval Museum - Catalogue (İngilizce)
İki boy (Kk ve Büyük), Deniz Kuvvetleri Komutanlığı
Yayınları.